הלכות ברכות פרק י - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון הלכות ברכות פרק י׳ — רמב"ם

מבוא צום פרק: וואס פאר א סארט ברכות ווערן דא באהאנדלט

דער רמב"ם'ס ווערטער: דער פרק באהאנדלט **ברכות וואס זענען "דרך שבח והודאה לקדוש ברוך הוא, כמו ברכות התפילה"**, וואס **"חכמים"** האבן מתקן געווען.

פשט: נאכ'ן באהאנדלען ברכת המזון, ברכת הנהנין, און ברכת המצוות, קומט דער רמב"ם צו א נייע קאטעגאריע: ברכות אויף געשעענישן, מצבים, און ראיות — נישט אויף הנאה אדער מצוות, נאר אויף לעבנס-סיטואציעס.

חידושים:

1. **"כמו ברכות התפילה" — צוויי פשטים:** (א) פשוט אז אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען תפילות, און דאס איז אויך אזא סארט תקנה. (ב) א טיפערער פשט: די ברכות זענען מער ענליך צו **תפילה** ווי צו ברכת הנהנין. ביי ברכת הנהנין איז דער מעכאניזם: מ'טאר נישט הנאה האבן אן א ברכה. ביי ברכת המצוות: מ'מאכט א ברכה אויף א מצוה. אבער **דא** איז נישטא קיין חפצא פון הנאה אדער מצוה — עס איז א **געשעעניש**, א **מצב רוח**. דאס איז מער ענליך צו תפילה וואו מ'לויבט דעם אייבערשטן "דרך שבח והודאה", נישט אלס תנאי פאר הנאה.

2. **פארוואס זאגט דער רמב"ם נישט "אנשי כנסת הגדולה"?** דער רמב"ם זאגט דא נאר **"חכמים"**, נישט "אנשי כנסת הגדולה" ווי ער זאגט ביי שמונה עשרה, ברכת המזון, ברכת הנהנין, קידוש, הבדלה. אפשר מיינט דאס אז **שפעטערדיגע חכמים** האבן דאס מתקן געווען.

3. **שיטת הראב"ד — ברכות הרשות:** דער ראב"ד טענה'ט אז **אלע ברכות פון דעם פרק זענען ברכות הרשות, נישט חובה.** זיין ראיה: אין די משנה שטייט נישט "חייב". ס'איז נישט ווי ברכת הנהנין וואו מ'טאר נישט עסן אן א ברכה — ס'איז נישטא קיין הלכה אז מ'טאר נישט אנטון א נייע בעקיטשע אן שהחיינו. אסאך ראשונים לערנען אזוי. **דער רמב"ם חולק** — לויט דעם רמב"ם איז עס **א חובה בתקנת חכמים.**

4. **פארוואס כאפן מענטשן נישט צו מאכן די ברכות?** דער אמת'ער ריזן איז נישט הלכה'דיג נאר **פסיכאלאגיש — "מ'כאפט נישט".** ביי הבדלה נעמט מען בשמים אין האנט, זאגט מען א ברכה. אבער ביי א געשעעניש אינמיטן טאג (מ'הערט א בשורה, מ'טרעפט א חבר) כאפט מען פשוט נישט אז חל עליך חובת ברכה. דאס איז ווייל אונזער הלכה'דיגע אויסשטעלונג איז אויסגעשטעלט אויף **מעשים** (עסן, מצוות), נישט אויף **געשעענישן.** מ'דארף האבן **דעת** — אן אקטיווע זאך, מ'דארף אקטיוו טראכטן "יעצט איז חל געווארן די חיוב."

5. **ברכה אויף א פאקט, נישט אויף א פילינג:** קעגן אסאך אחרונים וואס זאגן אז מ'מאכט די ברכה נאר אויב מ'פילט שמחה (למשל, נאר אויב מ'פילט שמחה ביי זען א חבר), איז דער חידוש: א שמחה איז א **פאקט**, נישט קיין פילינג. א איד איז געשטארבן — איז דא א דבר עצוב. מ'זאגט פאר'ן אייבערשטן "דיין האמת" — אונז גלייבן אז דו ווייסט וואס דו טוסט. **קיינער האט דיך נישט געפרעגט צו דו פילסט** — די ברכה איז אויף דער אביעקטיווער רעאליטעט.

6. **פארגלייך צו ברכות השחר:** ביי ברכות השחר דאנקט מען אויף מעשים וואס א מענטש טוט אין דער פרי (מלביש ערומים, זוקף כפופים). **אינמיטן טאג** טוט א מענטש אויך זאכן — ער טרעפט א חבר, ער זעט א פייער, ער הערט גוטע/שלעכטע נייעס — און אויף **יעדע געשעעניש** מאכט מען א ברכה. דער חילוק: ברכות השחר זענען **רעגולער יעדן טאג**, אבער די ברכות פון דעם פרק זענען אויף **אקאזיאנעלע געשעענישן.**

7. **צוויי גרונט-צוגאנגען צו ברכות:** (א) **שיטה א׳:** ברכות זענען פאר זאכן וואס **באריירן א מענטש באמת** — ווען מ'פילט עפעס, מאכט מען א ברכה. (ב) **שיטה ב׳:** דער ענין פון ברכות איז **א גאנצע צייט דערמאנען דעם אייבערשטן** — "בכל דרכיך דעהו". יעדע זאך וואס א מענטש טוט, ברענגט ער אריין דעם אייבערשטן אין זיין לעבן. לויט דעם צוגאנג, האט עס נישט אזוי שטארק צו טון מיט'ן "פילינג" — ס'איז א **קאנסטאנטע אנערקענונג.**

8. **דער אייבערשטער אין א "היכל" vs. אין לעבן:** ווען א מענטש נאר דאנקט דעם אייבערשטן אין בית המדרש — האט ער **ארויסגענומען דעם אייבערשטן פון "בכל דרכיך דעהו"**. דער אייבערשטער ווערט איינגעשפארט אין א היכל. דער **בני יששכר** (דרך פקודיך) רעדט אויך וועגן מאכן ברכות אויף אנדערע זאכן: מצות עונה, גוטע וועטער, שיינע מראות. דער עיקר: **מ'זאל נישט איינשפארן דעם אייבערשטן אין א היכל.**

[דיגרעסיע: תפילת הדרך און פארזיכטיגקייט ביים דרייוון] — אין תפילת הדרך בעט מען "מכף כל אויב ואורב בדרך" (אדער "אויב ואורב וליסטים וחיות רעות"). ווען מען דרייווט שנעלער ווי דער געזעץ, איז מען אליין די "חיות רעות" פון וועם מען איז מתפלל. א מענטש איז די גרעסטע סכנה צו זיך אליין.

הלכה א: הבונה בית חדש או הקונה כלים חדשים — שהחיינו

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הבונה בית חדש או הקונה כלים חדשים" — מאכט שהחיינו.

פשט: ווען מ'קויפט נייע זאכן — נייע מלבושים, א נייע קאר, א נייע טעלעפאן — איז מען מחויב שהחיינו.

חידושים:

1. **פראקטישע אנווענדונג — נייע טעלעפאנען:** ווען מענטשן אפגרעידן זייער טעלעפאן יעדע פאר יאר, זענען זיי מחויב שהחיינו. דאס ווערט נישט גענוג מפורסם.

2. **שיעור פון שמחה:** ס'שטייט נישט קיין שיעור — ס'איז גענוג אז ס'איז דא א שמחה. דאס וואס מענטשן מאכן נישט, איז א **ביטול פון מנהג העולם** — מ'זוכט תירוצים פארוואס נישט צו מאכן.

3. **מנהג ביי יום טוב:** מ'נוצט שהחיינו אויף נייע מלבושים ווען ס'איז א ספק אויף דער ברכת שהחיינו פון יום טוב — דאס ווייזט ווי "גרינג" ס'איז, אבער מ'נוצט עס נאר אלס כיסוי.

4. **ר׳ חיים קאניעווסקי'ס שיטה:** נייע זאכן קערט נישט אלס "נייע כלי" — אבער א נייע העמד אדער רעקל, זיכער מאכט מען א ברכה.

הלכה: ראיית חבר — שהחיינו און מחיה המתים

דער רמב"ם'ס ווערטער: איינער וואס זעט זיין חבר נאך **דרייסיג טעג** — מברך שהחיינו. **נאך צוועלף חדשים** — מברך **"מחיה המתים".**

פשט: נאך 30 טעג — ער פרייט זיך אז ער דערלעבט נאכאמאל צו זען זיין חבר. נאך 12 חדשים — ס'איז א צייט וואס דער מענטש ווייסט שוין אפילו נישט אויב דער חבר לעבט נאך, דערפאר מאכט מען "מחיה המתים".

חידושים:

- פראקטיש קען מען אריינכאפן די ברכה שהחיינו אין בית המדרש ווען מ'זעט א חבר נאך 30+ טעג.

- **ר׳ ארי האלצמאן** מאכט שהחיינו בשם ומלכות ווען ער טרעפט א חבר (ער קומט פון ארץ ישראל, ממילא איז עס גלייך נאך שלשים יום).

- **דער בעלזער רבי׳ס מנהג:** ווען ער האט געזען א איד וואס ער האט נישט געזען א שטיק צייט, האט ער אייביג געזאגט "ברוך השם ס׳זעט זיך." ער האט זיך נישט געפירט להלכה ווי דער רמב"ם, אבער כאטש האט ער עס געזאגט אין אידיש.

הלכה: הרואה פרי המתחדש משנה לשנה — שהחיינו

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרואה פרי המתחדש משנה לשנה" — מברך שהחיינו.

פשט: ווען מ׳זעט נייע פירות וואס ווערן מתחדש יערלעך, מברך שהחיינו.

חידושים:

1. **קריטיק אויף ט"ו בשבט מנהג:** דאס וואס מ׳פירט זיך היינט ביי ט"ו בשבט צו טרעפן א פרי און מאכן שהחיינו — **דאס איז נישט דער עיקר ענין**. אין סטאר איז אלעס דא א גאנץ יאר — ווי **אנטונינוס ורבי** וואס האבן געזען פירות א גאנץ יאר. אויסנאם: פירות וואס מ׳קען נישט טרעפן אין געשעפט נאר אפאר וואכן א יאר — **דעמאלטס** איז דא א שמחה און א שהחיינו.

2. **דער סאטמארער רבי׳ס ווערטל:** "אין אמעריקע איז אלעס דא אויסער א פרה אדומה" — ווייל אלעס איז דא, איז נישטא קיין געלעגנהייט פאר א פרה אדומה. פון דער אנדערער זייט: די **דיסקאנעקשאן** — א מענטש האט א ריזיגע טיש מיט פרוכט, און ער מאכט נאר א "חייב אני" (פארמאל, אן געפיל).

[דיגרעסיע: שבת און מאה ברכות] — אויב איינער פעלט שבת מאה ברכות, קען ער עפענען א צייטונג — שמועה טובה = הטוב והמטיב, שמועה רעה = דיין האמת. **אבער:** שבת ליינט מען נישט צייטונג, שבת טאר מען נישט הערן שמועות רעות, שבת איז "יום הנזק" — ממילא גייט דער עצה נישט.

הלכה ג: שמע שמועה טובה — הטוב והמטיב; שמועה רעה — דיין האמת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "שמע שמועה טובה מברך הטוב והמטיב... על שמועות רעות מברך ברוך אתה ה׳ אלקינו מלך העולם דיין האמת."

פשט: ווען מ׳הערט גוטע נייעס זאגט מען הטוב והמטיב, און ווען מ׳הערט שלעכטע נייעס זאגט מען דיין האמת.

חידושים:

1. **וואס איז דער גדר פון "שמועה טובה"?** דיין זון׳ס מלמד רופט אז דער זון לערנט גוט, דער דאקטאר רופט מיט גוטע רעזולטאטן, א קרובי׳ס שידוך — דאס זענען קלארע ביישפילן. אבער וואס מיט ווייטע נייעס — ווער ס׳האט געוואונען אן עלעקשאן, א מלחמה אין א ווייטע לאנד? "שמועה טובה" מוז זיין עפעס וואס איז נוגע צום מענטש — עפעס וואס ער קעירט וועגן. אבער אין רמב"ם שטייט נישט בפירוש אז עס מוז אנגיין צו דיר.

2. **צייטונג ליינען — מאכט מען ברכות?** אויב "שמועה טובה" מיינט סתם גוטע נייעס, קען א מענטש וואס בלעטערט א צייטונג מאכן הטוב והמטיב און דיין האמת כסדר 24 שעה א טאג! דאס ווייזט אז דער גדר מוז זיין ענגער — בלעטערן נייעס איז נישט א "שמועה". א שמועה מוז זיין עפעס וואס האט א ממשות׳דיגע נגיעה.

3. **סטאק מארקעט ביישפיל:** א מענטש מיט געלט אין סטאק מארקעט — דאס איז נישט קיין טובה און נישט קיין רעה ווען עס גייט ארויף און אראפ — דער מענטש טוט גארנישט, ער זיצט נאר און קוקט.

4. **רמב"ם'ס לשון "שמועה טובה" vs. משנה'ס לשון "בשורות טובות":** די **משנה** (ברכות ט:ה) זאגט **"על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב"**, אבער דער **רמב"ם** האט געטוישט צו **"שמועה טובה"**. דער שינוי לשון ווערט באמערקט.

הלכה: וחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "וחייב אדם לברך על הרעה בטובת נפש, כדרך שמברך על הטוב בשמחה. שנאמר ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. בכלל אהבה זו היתירה שאפילו בעת שייצר לו, יודה וישבח בשמחה."

פשט: א מענטש איז מחויב צו מאכן די ברכה אויף שלעכטע נייעס (דיין האמת) מיט א גוטע נפש — "בטובת נפש" — פונקט אזוי ווי ער מאכט די ברכה אויף גוטע נייעס מיט שמחה. דער מקור איז דער פסוק "ואהבת את ה׳ אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך."

חידושים:

1. **"בטובת נפש" — א יוניקע לשון:** דער רמב"ם נוצט **"בטובת נפש"** — א מיוחד׳דיגע אויסדרוק. ער זאגט נישט סתם "בשמחה" ווי די גמרא, נאר "בטובת נפש" — מיט א גוטע געשמאק אין נפש. ערשט דערנאך ברענגט ער אויף דעם לשון "בשמחה" ווען ער זאגט "יודה וישבח בשמחה."

2. **דער רמב"ם'ס איבערטייטש פון "בכל מאדך":** די **משנה** (ברכות ט:ה) דרשנ׳ט **"בכל מאדך" — "בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, הוי מודה לו"** — א מליצה מיט דריי ענליכע ווערטער (מאד/מדה/מודה). דער **רמב"ם** האט דאס **נישט** געברענגט אזוי. אנשטאט דעם האט ער איבערגעטייטשט "מאדך" כפשוטו — **"אהבה יתירה"**, זייער אסאך ליבשאפט. "מאוד" מיינט כפשוטו "זייער" (very much). דער רמב"ם האט אוועקגעלייגט די מליצה פון די משנה און געברענגט דעם פשט׳ן טייטש.

3. **וואס מיינט "אהבה יתירה" פראקטיש?** נארמאלע אהבה צום אייבערשטן איז ווען ער גיט דיר גוטס. "מאוד" — די אהבה יתירה — מיינט **אפילו ווען ער גיט דיר שלעכטס**, דאנקסטו אים און ביסט משבח בשמחה. דאס איז דער "יתירה" — דאס וואס גייט איבער דעם נארמאלן.

4. **דער עיקר פון די שמחה:** די שמחה קומט דערפון וואס **דער אייבערשטער ווערט משובח** — מ׳איז מצדיק דעם דין, מ׳דערקענט אז דער אייבערשטער איז דיין האמת, און דאס אליין איז א מקור פון שמחה. נישט אז דער מענטש איז פרייליך פון דער צרה, נאר ער איז פרייליך פון דעם וואס ער קען דעם אייבערשטן משבח זיין.

5. **"מאוד" — נישט געלט לויט רמב"ם:** לויט דער גמרא (ברכות סא:) איז "בכל מאדך" אויך א רמז צו **ממון** (געלט). אבער דער רמב"ם ברענגט דעם פסוק און מיינט דעם **פשוט׳ן פשט** — "מאוד" = זייער אסאך, נישט געלט. דאס איז א באוואוסטע בחירה פון רמב"ם צו גיין כפשוטו של מקרא.

6. **וואס מיינט "דיין האמת" — א פסיכאלאגיש-תיאלאגישע אנאליז:** "דיין האמת" מיינט נישט אז דער אייבערשטער האט מיר געטון א טובה (ווייל דעמאלטס וואלט מען געזאגט הטוב והמטיב). "דיין האמת" מיינט: דער אייבערשטער איז גערעכט, ער איז אמת — אפילו ס׳איז נישט טוב פאר מיר, איז עס אמת. דער מענטש באגעגנט דעם אייבערשטן נישט אלס "הטוב והמטיב" אבער יא אלס "דינו אמת" — דער אייבערשטער איז פרעזענט אין דיין לעבן אויך ביי רעה.

7. **קעגן א באשטימטע שיטה אין בטחון:** די וואס רעדן וועגן בטחון באופן אז אלעס וואס דער אייבערשטער טוט איז דער בעסטער פאר דיר, און מ׳דארף ממש אזוי פילן — דער רמב"ם'ס הלכה איז נישט אזוי. מ׳זאגט דיין האמת, נישט הטוב והמטיב, אויף א רעה. מ׳דארף נישט פילן אז א רעה איז טאקע א טובה; מ׳דארף אנערקענען אז ס׳איז א רעה, אבער דער אייבערשטער איז גערעכט.

הלכה ב: שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הגיע אליו טובה או שמע שמועה טובה, אע"פ שהדברים מרמזים שהטובה הזו תגרום לו רעה — מברך הטוב והמטיב. נגע אליו רעה או שמע שמועה רעה, אע"פ שהדברים מרמזים שהרעה זו גורמת לו טובה — מברך דיין האמת. שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה."

פשט: מ'מאכט א ברכה אויף דעם וואס איז יעצט געשען, נישט אויף וואס קען ארויסקומען אין צוקונפט.

חידושים:

1. **דער רמב"ם'ס "פסיכאלאגישע גאונות" — פאוקוס אויף דעם פרעזענט:** דער רמב"ם קלארט אויס א גרויסע קאנפיוזשן וואס מענטשן האבן ביי "מיקסד בעג" סיטואציעס. ווען א ידיעה קומט וואס איז א מישונג פון גוט און שלעכט, זאגט דער רמב"ם: פאוקוס אויף וואס דער עיקר איז, וואס דער רוב איז. איז עס בעיקר א טובה? לייג אוועק אנדערע מחשבות און זאג הטוב והמטיב. דאס העלפט דעם מענטש באהאלטן צעמישטע מחשבות. דוגמא: א שידוך — מ'האט טויזנט מחשבות, אבער די ברכה הטוב והמטיב העלפט פאוקוסן.

2. **"תמימות" — לעבן מיט דעם פרעזענט:** דער עיקר יסוד איז "תמימות" — מענטשן מאכן צופיל חשבונות וועגן צוקונפט. דער רמב"ם זאגט: לעב מיט וואס דו האסט יעצט. ווען ס'וועט אנקומען די בשורה טובה וואס איז ארויסגעקומען פון א רעה, וועסטו דעמאלטס מאכן הטוב והמטיב. אבער יעצט — רעאגיר אויף יעצט. אויף איין מאורע קען מען מאכן מערערע ברכות — היינט הטוב והמטיב, מארגן דיין האמת, אויב ס'דרייט זיך.

3. **פירוש המשנה אין ברכות — א פארגלייך:** אין פירוש המשנה גיט דער רמב"ם אן אנדערע נואנס: אז א קלוגער מענטש ווייסט אז אסאך מאל א גוטע זאך ווערט צום סוף א שלעכטע, און פארקערט. אבער דאס שטימט נישט אינגאנצן מיט וואס שטייט דא אין משנה תורה.

הלכה: ברכות אויף רעגן / שדה

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווען ס'הייבט אן רעגענען — ווער עס האט א שדה אליין מאכט שהחיינו; ווער עס האט א שותפות מאכט הטוב והמטיב.

פשט: הטוב והמטיב ווערט געזאגט ווען ס'איז טוב פאר מערערע מענטשן (שותפות).

חידושים:

1. **הטוב והמטיב = לשון רבים:** הטוב והמטיב ווערט געזאגט ווען ס'איז טוב פאר מערערע מענטשן.

2. **[דיגרעסיע: לעבן מיט נעטשור — נשמת]:** ווען זאגט א איד פון אמאל נשמת מיט אמת'ע התלהבות? ווען ס'הייבט אן רעגענען! א פעלד-ארבעטער וואס לעבט מיט נאטור פילט "יודוך ה' אלקינו על כל רוב מעשיך" מיט אמת'ע חיות. אין ארץ ישראל זעט מען מענטשן וואס לעבן מיט ברכת השנים ממש.

3. **"מודים אנחנו לך... על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו":** מ'דאנקט אויף יעדע טראפ רעגן — מיליאנען מאל. און דאס פירט אריין אין "אילו פינו מלא שירה כים" — אפילו ווען מ'וואלט געזאגט אזויפיל ברכות וויפיל טראפן, וואלט מען נאך אלץ נישט יוצא געווען.

4. **נשמת כל חי — "על כן אברים שפלגת בנו":** דער וואס דאנקט איז אליין אויך א מתנה פון דעם אייבערשטן. מ'האט אויבן געזאגט אז א מויל ווי דער ים וואלט נישט גענוג געווען — איז ממילא, די מויל וואס דער אייבערשטער האט אונז יא געגעבן, נוצן מיר אויס מיט וויפיל מיר האבן. מ'דאנקט מיט די "טולס" וואס דער אייבערשטער האט אונז געגעבן, אפילו זיי זענען נישט גענוג.

5. **שיעור פון רעגן פאר ברכה:** מ'מאכט נישט די ברכה גלייך ווען ס'הייבט אן צו רעגענען, נאר **משירבו המים על הארץ** — ווען ס'איז שוין אסאך וואסער, אזוי אז **ויעלו אבעבועות מן המטר על פני האדמה** (באבלס שפרינגען ארויף פון דער ערד). דער רמב"ם רופט דאס **"זהו עיקר השיר"** — דער תלמיד חכם פון דער גמרא האט באשריבן דעם רעגן: **"חתן לקראת כלה"** — די טראפנס וואסער שפרינגען ארויף אנטקעגן די רעגן וואס פאלט אראפ, ווי א חתן גייט אנטקעגן א כלה. דער גרויסער פאעט איז דער וואס מאכט די גוטע תפילה — ער האט א נפש פיוטי וואס זעט שיינקייט אין דער בריאה.

הלכה: מת אביו וירשו — ברכה על טובה ורעה בבת אחת

דער רמב"ם'ס ווערטער: ווען מ'באקומט א בשורה אז דער טאטע איז געשטארבן און מ'ירש'נט אים — **אם יש לו אחים, מברך בתחילה דיין האמת ואחר כך הטוב והמטיב. ואם אין עמו אחים, מברך שהחיינו.**

פשט: אויף די זעלבע געשעעניש מאכט מען ביידע ברכות — דיין האמת אויף דער מיתה, און הטוב והמטיב/שהחיינו אויף דער ירושה.

חידושים:

1. **Mixed feelings:** אידן קענען לעבן מיט "מיקסד פילינגס" — מ'קען זיין טרויעריג און פריילעך אויף איינמאל. דאס איז **"טובה ורעה באין כאחד"**.

2. **סדר הברכות:** מ'מאכט קודם דיין האמת און נאכדעם הטוב והמטיב — ווייל קודם איז געשען מיתת אביו, און דאן נגרם דערפון די ירושה.

3. **פראקטישע קשיא:** האט מען אמאל געזען איינער זאל מאכן שהחיינו ווען זיין טאטע שטארבט? כמעט יעדער ירש'נט עפעס. לויט דעם רמ"א'ס שיטה אז מ'מאכט אויף יעדע גוטע בשורה, וואלט עס נישט אזוי אויפגעפרעגט געווען.

4. **אונן און ברכות:** אן אונן איז נישט פטור פון אלע מצוות — ער דארף מאכן ברכות, ער איז פטור פון תפילה און געוויסע זאכן.

5. **א הומאריסטישע הערה:** דער איינציגסטער מענטש וואס מ'קען זיך פארשטעלן מאכט שהחיינו ווען זיין טאטע שטארבט איז א רבי — ער ווערט א רבי (ירושת הכתר).

כלל: הטוב והמטיב vs. שהחיינו

דער רמב"ם'ס כלל: "טובה שהיא לו ולאחרים — מברך הטוב והמטיב. טובה שהיא לו לבדו — מברך שהחיינו."

פשט: שהחיינו מיינט "מ'האט זיך דערלעבט" — א פרייד אז מ'איז דא. הטוב והמטיב מיינט "דער אייבערשטער איז גוט" — א הכרה אין דעם אייבערשטן'ס טובה.

חידושים:

1. **קשיא אויף דעם טייטש פון הטוב והמטיב:** "הטוב לו והמטיב לאחרים" קלינגט אביסל סעלפיש — כאילו דער אייבערשטער איז גוט פאר מיר און אויך פאר אנדערע. ס'מוז זיין אן אנדערע פשט — נישט אז "איך בין דער סענטער און אויך לאחרים."

2. **אפענע קשיא:** פארוואס דווקא ווען ס'איז גוט פאר אנדערע אויך זאגט מען הטוב והמטיב, און ווען ס'איז נאר פאר זיך אליין זאגט מען שהחיינו? דאס בלייבט אן אפענע פראגע.

3. **שהחיינו און הטוב והמטיב זענען עלטערע ברכות** וואס מ'האט צוגעפאסט צו פארשידענע occasions, נישט ברכות וואס זענען ספעציעל געמאכט געווארן פאר די סיטואציעס.

הלכה: ברכת הגומל — ארבעה צריכין להודות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ארבעה צריכין להודות — חולה שנתרפא, וחבוש שיצא מבית האסורים, ויורדי הים כשעלו, והולכי דרכים כשיגיעו ליישוב. צריכין להודות בפני עשרה ושנים מהם חכמים,

שנאמר 'וירוממוהו בקהל עם ובמושב זקנים יהללוהו'. עומד ביניהם ומברך 'ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב', וכל השומעים אומרים 'מי שגמלך הוא יגמלך כל טוב סלה'."

פשט: פיר סארטן מענטשן וואס זענען ניצול געווארן פון סכנה/צרה דארפן מאכן א ספעציעלע ברכת הודאה בפני עשרה (צוויי פון זיי חכמים).

חידושים:

1. **חילוק צווישן ברכות הודאה און ברכות אויף גוטע זאכן:** דאס איז א נייער סוג ברכות — פריער האט מען גערעדט וועגן ברכות אויף גוטע זאכן וואס פאסירן סתם (שהחיינו, הטוב והמטיב), יעצט רעדט מען וועגן ברכות אויף ניצול ווערן פון א צרה.

2. **מקור פון ברכת הגומל:** דער מקור איז א ברייתא אין ברכות, און עס שטאמט פון קרבן תודה. די פסוקים זענען פון תהלים ק"ז ("הודו לה'"), וואס איז אונזער תפילה היינט צוטאג אנשטאט דעם קרבן.

3. **דקדוק אין "שנתרפא":** דער רמב"ם שרייבט "חולה שנתרפא" מיט א ה"א ביים סוף (נישט "שנתרפה"), וואס איז אינטערעסאנט — אין פסוק טרעפט מען שוין "רפא" מיט א ה"א.

4. **"בפני עשרה ושנים מהם חכמים" — פראקטישע אנווענדונג:** לויט **שערי אפרים** איז דאס נאר אויב מ'האט, אבער אויב מ'האט נישט צוויי חכמים איז מען נישט מעוכב. א פראקטישער עצה: מ'זאל גיין צו א גרויסע בית המדרש וואו מסתמא זענען דא צווישן זיי חכמים.

5. **ביאור "הגומל לחייבים טובות":** א ברייטע דיסקוסיע וואס "חייבים" מיינט:

- "חייבים" מיינט מענטשן וואס האבן געהאט א צרה — מן הסתם זענען זיי "דן על האמת" געווען, זיי האבן פארדינט דעם שטראף, און דער אייבערשטער האט זיך מרחם געווען.

- **חילוק צווישן חייב/זכאי און רשע/צדיק:** "חייב" מיינט נישט דווקא א רשע — עס מיינט איינער וואס איז אין א מצב וואו ער קען באקומען א פסק דין. ער איז אין א סכנה-סיטואציע.

- **לשון ענוה:** דער מברך זאגט בענוה אז דער אייבערשטער טוט ניסים נישט נאר פאר צדיקים — "אפילו איך בין ווער איך בין, אפילו אויב איך בין א חייב, האט מיר דער אייבערשטער געטון גוט." דאס איז אנדערש פון דוד המלך'ס לשון "וישב ה' לי כצדקי."

6. **[דיגרעסיע: דער בעל שם טוב'ס תקנה — הודו ערב שבת]:** דער בעל שם טוב האט איינגעפירט אז מ'זאל זאגן תהלים ק"ז (הודו) פרייטאג צונאכטס, ווייל א מענטש גייט דורך יעדע וואך אלע פיר סארטן צרות. ווען מ'קוקט אריין אין יענעם קאפיטל, רעדט עס אסאך וועגן צרות וואס קומען פון עבירות, וואס פאסט מיט דעם בעל שם טוב'ס ווארט אז א מענטש גייט דורך אין זיין קאפ עליות און ירידות יעדע וואך — אויף עמאציאנעלע טורמויל. אויף אזעלכע רוחניות'דיגע ענינים מאכט מען נישט הגומל — מ'זאגט הודו.

7. **מנהג צו געבן אן עליה:** דער מנהג איז אז מ'גיט דעם מברך אן עליה לתורה — דאס איז א פשוט'ער ענין פון דרך ארץ, נישט מעכב.

8. **פליגער — צי מ'מאכט הגומל:**

- פליען אויף א פליגער איז נישט קלאר אויב עס איז ווי "יורדי הים" אדער "הולכי דרכים."

- **דער בעלזער רב** (דער לעצטער) האט געזאגט מ'זאל נישט מאכן א ברכה אויף פליען. דער **קלויזנבורגער רב** האט דאס פארשטאנען אז דער בעלזער רב האט געוואלט אויספועל'ן אז פליען זאל נישט זיין קיין סכנה.

- **קעגן-טענה:** אפילו אויב די פליגער אליין איז נישט געפערליך, א טריפ בכלל ברענגט מער סכנות — מ'קען פארשפעטיגן, מ'לויפט ארום, מ'קען זיך צוקלאפן.

- **רב סאלאוויטשיק (דער באסטאנער רב)** פלעגט מאכן א ברכה אויף פליען. ער פלעגט אויך מאכן הגומל ווען ער איז געפארן פון באסטאן קיין ניו יארק, אבער ווען ער האט זיך צוגעוואוינט און נישט מער געפילט א סכנה, האט ער אויפגעהערט. זיין שיטה: עס האט צוטון מיט דעם **דזשאדזשמענט** פון סכנה — ווען א מענטש פילט נישט מער אז עס איז מסוכן, איז ער פטור.

- **א ווייטערדיגער חידוש:** דער אייבערשטער האט באשאפן די טבע אזוי אז א מענטש זאל פילן ווי אלעס איז בסדר — אויף **דעם** חלק פון טבע דארף מען נישט מאכן א ברכה. אבער אויף דעם חלק וואו עס בלייבט א "לופהאל" און מ'פילט נאך סכנה — דארף מען יא זאגן.

- **ר' נחמן בידערמאן** האט געזאגט אז יעדן טאג מאכט מען א גומל, ווייל אינדערפרי זאגט מען "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל" ביי ברכת השחר.

הלכה י: ברכת שעשה נסים — מקום שנעשו בו נסים לישראל

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל, כגון ים סוף ומעברות הירדן... מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה."

פשט: ווער עס זעט א מקום וואו עס איז געשען א נס פאר כלל ישראל, מאכט א ברכה.

חידושים:

1. **דער רמב"ם זאגט "כגון"** — ים סוף און מעברות הירדן זענען נאר ביישפילן. **פון דעמאלט ביז היינט זענען געשען טויזנטער ניסים אין ארץ ישראל** — ביי יעדע מלחמה, אין יעדן טאל. יעדע פלאץ וואו א מיסיל איז כמעט געפאלן, אדער אנדערע נסים, קען מעגליך אויך זיין א מקום שנעשו בו נסים לרבים.

2. **שאלה וועגן פונקטליכע מקום:** ביי ים סוף — דער רמב"ם גיט נישט קיין שיעור וויפיל נאענט מ'דארף זיין. ביי מעברות הירדן איז גרינגער — מ'ווייסט אז עס איז געווען קעגן יריחו.

3. **דער נוסח** איז ממש דער זעלבער ווי חנוכה — "שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". דער חילוק: ביי חנוכה איז די ברכה אויף דעם **זמן**, און דא איז זי אויף דעם **מקום**.

4. **"כל מקום שנעשו בו נסים לרבים"** — עס דארף זיין א מאורע וואס איז געשען פאר כלל ישראל, נישט סתם אז מענטשן זענען נישט געהארגעט געווארן.

הלכה: נס ליחיד

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מקום שנעשה בו נס ליחיד, אותו יחיד ובנו ובן בנו מברך כשרואה אותו מקום: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה, אדער שעשה לאבי נס במקום הזה."

פשט: ביי א נס ליחיד מאכט נאר יענער מענטש און זיינע קינדער/אייניקלעך די ברכה.

חידוש: צי "בנו ובן בנו" מיינט אלע דורות, אדער נאר ביז אייניקלעך? דער רמב"ם זאגט נישט מפורש.

הלכה: נס לצדיקים

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרואה גיא ארוך זה כבשן האש... מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה נס לצדיקים במקום הזה."

פשט: ווער עס זעט דעם פלאץ וואו חנניה, מישאל ועזריה זענען אריינגעווארפן געווארן אין כבשן האש, מאכט א ברכה.

חידושים:

1. **דריי קאטעגאריעס ניסים:** (א) נס לרבים (כלל ישראל), (ב) נס ליחיד (פריוואט), (ג) נס לצדיקים — נישט פאר כלל ישראל, אבער אויך נישט

סתם פריוואט, נאר עפעס וואס איז נוגע פאר כלל ישראל דורך וואס עס שטייט אין פסוקים.

2. **וואס מיינט "לצדיקים"?** דער ראש ווערט געברענגט אז "לצדיקים" האט צוטון מיט **קידוש השם** — די צדיקים האבן זיך מוסר נפש געווען נישט זיך צו בוקן צום צלם, און דערפאר האט דער אייבערשטער געשאפן דעם נס.

3. **"במקום הזה"** — דוקא ביים ספעציפישן מקום, נישט סיי וואו מ'זעט א גיא ארוך.

4. **[דיגרעסיע: פארוואס האט מען אויפגעהערט מאכן מקומות קדושים?]** אין תנ"ך האט מען נאך א נס געמאכט א מצבה, א קרבן, א מקום. דאס איז נאר ווען אידן זענען שולט אויף א פלאץ — אין ארץ ישראל. אבער **אין גלות** האט מען קיינמאל נישט געמאכט קיין מקומות. די איינציגסטע זאך וואס אידן זענען שולט אויף אין גלות איז זייער **סדר היום/לוח** — דערפאר האט מען אנגעהויבן מאכן ספעציעלע טעג (ווי מגילת תענית). **אבער** דער גוב אריות אין בבל איז א אויסנאם — "מקום שנעשו בו נסים" איז נישט א חפצא פון קדושה, נאר א דין אין ברכות.

הלכה: ברכה אויף מקום עבודה זרה — "שנתן ארך אפים לעוברי רצונו"

דער רמב"ם ווערטער: "הרואה מקום שעבדו בו עבודה זרה, מברך ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שנתן ארך אפים לעוברי רצונו."

פשט: ווער עס זעט א מקום וואו מ'האט געדינט עבודה זרה, מאכט א ברכה אז דער אייבערשטער איז ארך אפים (לאנגמוטיג) צו די וואס עובר'ן זיין רצון.

חידושים:

1. **ארך אפים — לשון ביאור:** "ארך אפים" מיינט ליטעראלי **לאנגע אטעם** — דאס פארקערטע פון "חרון אף" וואו דער אטעם ווערט קורצער. ווען א מענטש איז אין כעס, אויב ער אטעמט אריין לאנג, בארואיגט עס אים.

2. **דער מקום עבודה זרה אלס טשעלענדזש צו אמונה:** ווען א מענטש קומט אן צו א מקום עבודה זרה, פאלט אים איין "למה זה הרשע וטוב לו?" — פארוואס שטראפט דער אייבערשטער נישט אויפן פלאץ? די ברכה איז א תשובה — דער אייבערשטער איז ארך אפים. דאס איז א חיזוק אמונה.

הלכה: ברכה אויף מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה

דער רמב"ם ווערטער:

ווען מען זעט א מקום וואו עבודה זרה איז אויסגעריסן געווארן — אין ארץ ישראל זאגט מען **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שעקר עבודה זרה מארצנו"**, און אין חוץ לארץ **"שעקר עבודה זרה מן המקום הזה"**. ביי ביידע זאגט מען: **"כשם שעקרת מן המקום הזה כך תעקור מכל המקומות ותשב לב עובדיהם לעבדך."**

פשט: ווען מען זעט א פלאץ וואו עבודה זרה איז אמאל געווען און איז אוועקגענומען געווארן, מאכט מען א ברכה מיט א תפילה אז עבודה זרה זאל אומעטום אויסגעריסן ווערן.

חידושים:

1. **וואס מיינט "נעקר":** עס איז א דיון צי יודן זענען געקומען עוקר זיין (וואס וואלט אפשר אויך א ברכת המצוות געווען), צי ס'איז נאטירלעך צובראכן געווארן, צי די עובדים אליין האבן מבטל געווען. דער לשון "נעקר" (פאסיוו) דייטעט אויף אז ס'איז נישט דווקא דורך יודן'ס אקטיווע מעשה.

2. **"ותשב לב עובדיהם לעבדך" — א רעמארקאבלע תפילה:** מען בעט נישט אז די עובדי עבודה זרה זאלן אומקומען ("מהרה יכרתו" זאגט מען נאר אויף מינים, אידישע כופרים), נאר מען בעט אז זייערע הערצער זאלן זיך אומקערן צו דינען דעם אייבערשטן. א תפילה פאר תשובה פון עובדי עבודה זרה, נישט פאר זייער חורבן.

3. **[דיגרעסיע: רעאקציע אויף זען א שיינע קירכע]:** ביים זען א ביוטיפול קירכע (ווי אין וואטיקאן) — דער מנהג איז צו זאגן "שקץ תשקצנו". אבער א העכערע מדרגה איז צו זען דערין דעם אייבערשטן'ס מידת ארך אפים — "אם לעוברי רצונו כך, לעושי רצונו על אחת כמה וכמה." דער פלאץ ווייזט אורך אפיו של הקב"ה — אז דער אייבערשטער לאזט אפילו עוברי רצונו האבן אזעלכע שיינע בנינים. דאס איז "אסאך שענער" ווי בלויז שפייען.

4. **פארוואנדלונג פון מקום עבודה זרה:** ווען מען נעמט א קירכע און מאכט דערפון א בית המדרש, איז דאס אויך א פארם פון "נעקר עבודה זרה." דאס פאסט מיט "ותשב לב עובדיהם" — אז דער אייגענטלעכער ווילן פון מענטשן צו דינען זאל ריכטיג גענוצט ווערן.

הלכה: ברכה אויף ראיית בתי ישראל ביישובן — "מציב גבול אלמנה"

דער רמב"ם ווערטער: "הרואה בתי ישראל ביישובן — מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם מציב גבול אלמנה."

פשט: ווען מען זעט אידישע ישובים וואו אידן לעבן און בליען, מאכט מען א ברכה אז דער אייבערשטער שטעלט אויף די גרענעצן פון דער "אלמנה" (כלל ישראל).

חידושים:

1. **נישט נאר ארץ ישראל:** דער רמב"ם זאגט נישט אז דאס איז נאר אין ארץ ישראל — אפילו אין חוץ לארץ, ווי מאנרא אדער לעיקוואוד, מאכט מען די ברכה ווען מען זעט א בליענדע אידישע קהילה.

2. **"אלמנה" — כלל ישראל'ס מצב:** דער מקור איז פון משלי "יצב גבולות אלמנה." כלל ישראל ווערט פארגליכן צו אן אלמנה — פארטריבן פון ירושלים, אזוי ווי אין "נחם" וואו ציון ווערט "כאלמנה בלי בניה." דער אייבערשטער שטעלט צוריק אירע גרענעצן.

3. **דער פשט פון "אלמנה" — זי איז נאך אן אלמנה:** כלל ישראל איז נאך אלץ אן אלמנה — זי האט נישט צוריק געקראגן איר מאן (די שלימות'דיגע גאולה). דער אייבערשטער העלפט איר "אין די מיטנטיים." אבער עס ווערט אויך געזאגט אז "מציב גבול אלמנה" קען אויך מיינען אז אן אלמנה האט חתונה צוריק.

4. **פארוואס ווייסט דער עולם נישט פון דער ברכה:** דער עולם ווייסט פון ברכות ביים בית החיים ווייל מען שרייבט א סיין (שילד) דארט. אבער "מציב גבול אלמנה" האט קיינער נישט אויפגעשטעלט קיין סיין.

הלכה: ברכה אויף ראיית בתי ישראל בחורבנן — "דיין האמת"

דער רמב"ם ווערטער: "הרואה בתי ישראל בחורבנן — מברך ברוך דיין האמת."

פשט: ווען מען זעט חרובע אידישע שטעט (ווי אין אייראפע נאכ'ן חורבן), מאכט מען "ברוך דיין האמת."

הלכה: ברכה אויף ראיית קברי ישראל

דער רמב"ם ווערטער: "הרואה קברי ישראל — מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין."

פשט: ביים זען אידישע קברים זאגט מען א ברכה וואס אנערקענט דעם אייבערשטן'ס דין — ער האט זיי באשאפן בדין, ער האט זיי געשטארבן בדין, און ער וועט זיי אויפשטעלן בדין (תחיית המתים). "ברוך אתה ה' מחיה המתים."

חידושים:

1. **"יצר אתכם" — לשון נוכח צו מתים:** פארוואס זאגט מען "אתכם" (צו אייך) — מען רעדט דאך צו דעם אייבערשטן ("ברוך אתה ה'"), נישט צו די

מתים? דער ענטפער: יעדע ברכה הייבט אן מיט נוכח ("אתה") און ענדיגט מיט נסתר, און מען האט נישט קיין פראבלעם דערמיט.

2. **[דיגרעסיע: רעדן צו מתים]:** דער פאקט אז חז"ל האבן מתקן געווען א ברכה מיט לשון נוכח צו מתים ("אתכם") איז א ראיה אז מען קען יא רעדן צו מתים — קעגן די וואס זאגן אז מען טאר נישט. דער הלכה פון "לועג לרש" (מען גייט נישט מיט ציצית ביי קברים, מען דאוונט נישט דארט) ווייזט אויך אז מתים הערן און פילן — מען דארף האבן רעספעקט פאר זיי.

הלכה: הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד — אם גוים הם אומר 'בושו אמכם מאד חפרה יולדתכם'; אם ישראל — 'ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם חכם הרזים'."

פשט: ווער עס זעט זעקס הונדערט טויזנט מענטשן אויפאמאל, מאכט מען א ברכה — פאר אידן "חכם הרזים", פאר גוים זאגט מען דעם פסוק "בושו אמכם".

חידושים:

1. **צו דארף מען ממש ציילן 600,000?** ר' משה פיינשטיין האט א שאלה צו עס מוז זיין ממש ששים רבוא. "ששים רבוא" מיינט פשוט "זייער אסאך מענטשן" און נישט א פינקטליכע ציפער.

2. **פסוק "בושו אמכם":** דער רבינו מנוח טייטשט די לשונות. דער פסוק איז פון ירמיה: "בושו אמכם מאד חפרה יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה." אן אינטערעסאנטע סתירה: פריער ביי עובדי עבודה זרה (יחידים) האט מען געזאגט "לא תבושו ולא תכלמו" (א ברכה), אבער ווען גוים נעמען זיך צוזאם אין א גרויסע מאסע, זאגט מען עפעס נעגאטיוו.

3. **חכם הרזים — נאר אין ארץ ישראל?** א חידוש: אין חוץ לארץ טראכטן אלע אידן די זעלבע זאך, אבער אין ארץ ישראל טראכט יעדער איד עפעס אנדערש — דערפאר איז דווקא דארט שייך "חכם הרזים." דער צל"ח ווער�� דערמאנט. די גמרא אין ברכות דערקלערט: "כשם שאין פרצופיהם שוות כך אין מחשבותיהם שוות."

4. **וואס מיינט "חכם הרזים"?** דער אייבערשטער איז כולל אלע חכמות פון אלע מענטשן — ער איז דער חכם, נישט אז ער האט געגעבן חכמה. דאס איז דער חילוק פון "שנתן מחכמתו" — דארט האט ער געגעבן, דא איז ער אליין דער חכם. די גמרא זאגט אויך אז אויף איין חכם קען מען מאכן "חכם הרזים" ווייל ער איז קלוג ווי ששים רבוא מענטשן.

הלכה: הרואה חכמי ישראל / חכמי אומות העולם

דער רמב"ם'ס ווערטער: חכמי ישראל — "שנתן מחכמתו ליראיו"; חכמי אומות העולם — "שנתן מחכמתו לבשר ודם".

חידושים:

1. **"ליראיו" vs. "לבשר ודם":** א איד איז נישט סתם "בשר ודם", ער איז פון אייבערשטן'ס יראיו. אפילו אן אידישער דאקטאר וואס איז נישט פערהיט, מאכט מען "ליראיו" ווייל ער איז א חלק פון כלל ישראל וואס זענען יראיו — עס גייט נישט אויפן ספעציפישן מענטש נאר אויף דעם כלל.

2. **נוסח חילוק — "שחלק" vs. "שנתן":** אין דער גמרא שטייט ביי יראיו "שחלק מחכמתו" און ביי אומות העולם "שנתן מחכמתו", אבער דער רמב"ם ברענגטביידע מיט "שנתן" — ער מאכט נישט דעם חילוק.

הלכה: מלכי ישראל / מלכי אומות העולם

דער רמב"ם'ס ווערטער: מלכי אומות העולם — "שנתן מכבודו לבשר ודם"; מלכי ישראל — "שנתן מכבודו ליראיו".

חידושים:

- **וואס מיינט "כבוד" ביי א מלך?** אין פסוקים שטייט אלעמאל "מלך הכבוד" — א מלך ווערט אויסגעדריקט מיט כבוד, נישט מיט כח. "כבוד" איז א ברייטערע זאך — עס איז דער acknowledgement פון זיין גבורה, נישט סתם אן עליה אדער honors. אין רמ"א שטייט "כבוד וגבורה".

הלכה: הרואה את הכושי / בריות משונות — "משנה הבריות"

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרואה את הכושי, ואת הלבקן, ומשונה בצורת פניו או באיבריו — מברך 'משנה הבריות'." אויך: סומא (בלינדער), קיטע (אפגעהאקטע פוס), מוכה שחין, ובהקנים. אויך: פיל (עלעפאנט), קוף (גרויסער מאנקי), קיפוף (קליינער מאנקי).

פשט: ווען מען זעט מענטשן אדער בעלי חיים וואס זענען אויס אנדערש פון וואס מען איז געוואוינט, מאכט מען "משנה הבריות."

חידושים:

1. **עס איז ביידזייטיק:** דער רמב"ם ברענגט כושי (שווארצער) און לבקן (ווייסער) צוזאמען — א מענטש פון א ווייסע געגנט וואס זעט א שווארצן, אדער א מענטש פון א שווארצע געגנט (למשל תימנ'ער אידן) וואס זעט דאס ערשטע מאל א ווייסן אייראפעער — ביידע מאכן די זעלבע ברכה. עס איז רעלאטיוו צו וואס דער מענטש איז געוואוינט.

2. **וואס מיינט "משנה"?** נישט אז דער אייבערשטער האט געגומען א "נארמאלן" און אים געענדערט, נאר ער האט באשאפן א ברייטע וועלט מיט פארשידענע סארטן מענטשן — "בורא מיני בריות משונות", ענליך צו "בורא נפשות רבות וחסרונן."

3. **"בהקנים" — וואס מיינט דאס?** נישט סתם פרעקלס, נאר עפעס ערנסטערס — מעגלעך מענטשן מיט ווייסע פיגמענט (ויטיליגא), אדער א מין צרעת. עס מוז זיין עפעס וואס איז א שווערע, טרויעריגע זאך.

4. **"ממעי אמן" — וואס פאר א ברכה?** ווען דער מום איז פון געבורט, מאכט מען נאר "משנה הבריות" (נישט "דיין האמת"). דער סברא: ווען איינער איז געבוירן מיט דעם מום, פילט ער זיך נישט אזוי טרויעריג ווי איינער וואס האט עס באקומען שפעטער.

5. **בעלי חיים:** דער קוף איז אינטערעסאנט ווייל ער זעט אויס כמעט ווי א מענטש — "די איינציגע חיה וואס זעט אויס נארמאל." די אנדערע (עלעפאנט, זשיראף) זענען אויס זייער אנדערש פון רעגולערע בעלי חיים.

6. **כללי'שער יסוד פון ברכות הראיה:** "Anything that catches your attention" — יעדע זאך וואס כאפט א מענטש'ס אויפמערקזאמקייט, דארף ער ברענגען צום אייבערשטן דורך א ברכה. חז"ל נוצן אויס יעדע געלעגנהייט. "דער attention פון א איד איז א זייער טייערע זאך."

7. **[דיגרעסיע: בריסקער מעשה]** א בריסקער האט אויפגעהויבן א קליינעם אינגל און געזאגט "משנה הבריות" — און דער אינגל האט פיינט געקריגן. "משנה הבריות" מיינט נישט אז דער מענטש איז "משונה" אין א נעגאטיוו זין, נאר אז מען גייט אין א פרעמדע פלאץ און זעט עפעס נייעס.

הלכה: ברכת "שככה לו בעולמו" אויף שיינע בריות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הרואה בריות טובות ומתוקנות ביותר" — שיינע, געזונטע מענטשן, אדער **"אילנות טובות"** — שיינעביימער — **מאכט מען "ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שככה לו בעולמו."**

פשט: "טובות ומתוקנות" מיינט מענטשן וואס זענען זייער געזונט, פיט, attractive — דאס פארקערטע פון חולה/מוכה שחין. עס שטייט נישט "יפות" נאר "טובות ומתוקנות".

חידושים:

1. **נוסח "שככה לו בעולמו" — א דיוק:** דער נוסח גיט נישט פולן קרעדיט אז דער אייבערשטער האט עס אקטיוו געמאכט — מען זאגט נאר "אזעלכע

שיינע זאכן זענען דא אין זיין וועלט." מען קען מדייק זיין פון דעם נוסח (אפשר משמע אז איינער האט עס נישט דירעקט געמאכט), כאטש דער עולם איז נישט מסכים געווען צו דער שיטה אז מען קען מדייק זיין פון נוסחאות פון ברכות.

2. **"בריות" — נישט נאר מענטשן:** "בריות טובות" קען אויך מיינען יעדע שיינע בריאה — א פיקאק מיט הערליכע פעדערן, שיינע בלומען, וכדומה.

[דיגרעסיע: קריטיק אויף'ן מנהג פון שלעפן א טראק מיט א בוים]: מ'שלעפט ארום א טראק מיט א בוים כדי מ'זאל קענען מאכן ברכת האילנות. **מורי ורבי ר' יחזקאל** האט געזאגט אז דאס איז "נישט אזא גוטע זאך" — ווייל "בריות טובות ואילנות טובות" מיינט אז א מענטש זאל זיך נישט שעמען ווען ער זעט א שיינע מענטש אדער א שיינע זאך, זאל ער מאכן א ברכה. ס'איז א **נאטירלעכע רעאקציע**, נישט א פארמאלע צערעמאניע.

הלכה: ברכת אילנות — "שלא חיסר בעולמו כלום"

דער רמב"ם'ס ווערטער: "היוצא לשדות או לגנות בימי ניסן, וראה אילנות פורחות וניצנים עולים — מברך ברוך אתה ה'... שלא חיסר בעולמו כלום, וברא בו בריות טובות ואילנות טובות כדי להנות בהן בני אדם."

חידושים:

1. **דער רמב"ם זאגט נישט אז עס מוז זיין א פרוכט בוים** — אויך סתם בליענדע ביימער. און ער זאגט נישט אז עס מוז זיין דוקא חודש ניסן — "בימי ניסן" איז א ביישפיל, אבער מען קען אויך מאכן אין אדר אדער אייר.

2. **"כדי להנות בהן בני אדם"** — דער אייבערשטער האט געמאכט שיינע זאכן ספעציעל פאר מענטשן'ס הנאה. ביי א פרוכט בוים איז דער חידוש אז אויסער דעם פרוכט, האט דער אייבערשטער אויך געמאכט אז עטלעכע וואכן א יאר זאל דער בוים ארויסברענגען ביוטיפולע בלומען.

[דיגרעסיע: ברכה אויף בלומען]: ווען מען קויפט בלומען פאר שבת, אדער פאר שבועות ווען מען שטעלט פלאווערס אין בית מדרש — בלומען זענען דאך די איינציגע זאך וואס מען קויפט ספעציעל פאר שיינקייט! מען זאל מאכן "שככה לו בעולמו" אויף ראיה (זען), און "בורא מיני בשמים" אויף שמעקן.

הלכה: ברכה אויף ריח פון פת

דער רמב"ם'ס ווערטער: "יש אומרים" אז ווען מען שמעקט פת (ברויט), מאכט מען **"שנתן ריח טוב בפת"**, און **"יש אומרים"** אז מען מאכט נישט ווייל דער ריח איז נישט דער עיקר.

חידוש: וואס מיט ריח פון קאקאש קעיק — דער ריח איז דאך א הנאה! לכאורה לויט'ן רמב"ם דארף מען מאכן א ברכה אויף פת. אויך ווערט געפרעגט וועגן ריח פון פלייש אויפ'ן גריל.

הלכה: ברכות אויף נאטור-ערשיינונגען — רעמים, בליצן, ווינטן, ערדציטערנישן

דער רמב"ם'ס ווערטער: "על הריחות שנושבין בזעף" (שטארקע ווינטן/טארנעידאוס), **"ועל הברקים"** (בליצן), **"ועל הרעמים"** (דונערן), **"ועל כל האויר שתשמע בו רעמים גדולים"** — מאכט מען **"שכוחו וגבורתו מלא עולם"**. אויך: **"זועות הארץ"** (ערדציטערנישן), **"עד שבשחקים"** (מעטעאָרן), **"כוכבים שיש להם זנב"** (קאָמעטן).

פשט: אויף אלע דאזיגע ערשיינונגען מאכט מען "שכוחו וגבורתו מלא עולם."

חידושים:

1. **וואס זענען די "שטארקע נויזעס"?** נישט בלויז רעמים, נאר אויך "רעש חיות גדולות" (מען הערט די גלגלים ארבעטן שווער), אדער א סארט שטארקע ווינט וואס מאכט נויז.

2. **"עד שבשחקים" — מעטעאָרן:** דער רמב"ם זאגט אז א "שוטינג סטאר" איז נישט אמת'דיג קיין שטערן — ס'איז נאר "עד" (א סארט לופט/וועיפּאָר) שבשחקים, א באלאָן פון לופט אדער געז וואס פליט פון די שטערן. אויך קאָמעטן ("כוכב שיש לו זנב") האט דער רמב"ם געהאלטן אז ס'איז אזא "עד", נישט א ריכטיגער כוכב.

3. **פראקטישע הערה — ווינט:** מען לערנט אויס קינדער אז אויף א דונער מאכט מען א ברכה, אבער מען ווייסט נישט אז אויף א גרויסע ווינט מאכט מען די **זעלבע ברכה** — "שכוחו וגבורתו מלא עולם."

4. **פערזענלעכע מעשה:** אפאר וואכן צוריק איז געווען אן ערדציטערניש אינמיטן נאכט, "ס'האט זיך געפילט ווי די גאנצע וועלט ענדיגט זיך" — און מ'האט געמאכט "שכוחו וגבורתו מלא עולם" אָן קיין ספק.

צוויי ברכות: "שכוחו וגבורתו מלא עולם" vs. "עושה מעשה בראשית"

דער רמב"ם זאגט אז מען קען מאכן אדער "שכוחו וגבורתו מלא עולם" אדער "עושה מעשה בראשית", אדער ביידע.

חידושים:

1. **חילוק צווישן די צוויי ברכות:** "שכוחו וגבורתו מלא עולם" גייט אויף די **פחד** — מען ווערט נתפעל פון דער גבורה. "עושה מעשה בראשית" גייט אויף דעם וואס איינער איז א **חכם** און פארשטייט ווי די טבע ארבעט — ער דערקענט דעם בריאה-מעכאניזם.

2. **א טיפערער חילוק:** "שכוחו וגבורתו מלא עולם" שרייט אז דער אייבערשטער **שרייט יעצט** — ער איז אקטיוו בהווה. "עושה מעשה בראשית" מיינט אז דער אייבערשטער האט **ארייננעלייגט אין די בריאה** אז אזוי זאל געשען. אבער ער זאגט "**עושה** מעשה בראשית" (הווה, נישט עבר) — אויך דאס מיינט אז דער אייבערשטער מאכט עס בהווה.

הלכה: ברכה אויף הרים, גבעות, מדברות, ימים, נהרות

דער רמב"ם'ס ווערטער: "על ההרים ועל הגבעות ועל המדברות ועל הימים ועל הנהרות" — אויב מ'זעט עס **נאך שלשים יום**, מברך **"עושה בראשית"**.

חידושים:

1. **לשון "על" אנשטאט "הרואה":** דער רמב"ם זאגט "על ההרים" — נישט "הרואה הרים."

2. **דרייסיג טעג:** אויב איינער וואוינט צווישן בערג, ווערט ער נישט נתפעל יעדן טאג, דעריבער מאכט ער נאר א ברכה נאך 30 טעג.

ברכה אויף ים הגדול

"הרואה את הים הגדול" — מברך **"עושה את הים הגדול"**, אויך משלשים יום לשלשים יום.

חידוש: "ים הגדול" קען מיינען יעדע גרויסע ים — אן ocean (Atlantic, Pacific, Mediterranean), נישט קיין lake.

שאלה: ל' יום ביי אנדערע ברכות

דער רמב"ם זאגט נישט קלאר וועלכע ברכות דארפן ל' יום און וועלכע נישט. **סברא:** די אלע ברכות זענען אפגעמאכט פון א געוויסע **התפעלות**. א דונער — אפילו צוויי מאל אין א טאג ווערט מען נאך אלץ נתפעל. אבער א ים אין מיין "בעקיארד" — ס'איז נישט מער אינטערעסאנט. ס'איז **לפי הענין**.

הלכה: ברכה אויף קשת בענן (רעגנבויגן)

דער רמב"ם ווערטער: "הרואה קשת בענן מברך: ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם זוכר הברית ונאמן בבריתו וקיים במאמרו."

פשט: דער אייבערשטער געדענקט די ברית מיט נח נאך דער מבול — "את קשתי נתתי בענן."

חידושים:

- **דריי לשונות:** "זוכר הברית" — ער געדענקט; "נאמן בבריתו" — ער איז טריי; "וקיים במאמרו" — ער איז מקיים וואס ער האט געזאגט. די גמרא ברכות נ"ט זאגט אז מען איז נוהג געווען צו זאגן אלע דריי.

- **"זוכר הברית" ביי זכרונות:** דאס ווערט אויך געזאגט אין זכרונות ביי יום כיפור/יובל.

הלכה: ברכת קידוש לבנה

דער רמב"ם ווערטער: "הרואה לבנה בחידושה מברך: ברוך אתה ה'... אשר במאמרו ברא שחקים, וברוח פיו כל צבאם, וחוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם, ששים ושמחים לעשות רצון קונם, פועלי אמת שפעולתם אמת, וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן, שעתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם על כל כבוד מלכותו."

פשט: ווען מען זעט די נייע לבנה מאכט מען א ברכה. דאס ווארט "חודש" איז פון דעם לשון "חידוש" — א נייע לבנה.

חידושים:

1. **"במאמרו ברא שחקים":** "בעשרה מאמרות נברא העולם" — ער האט באשאפן די הימלען במאמרו. "ורוח פיו כל צבאם" — נאך א וועג צו זאגן במאמרו.

2. **"וחוק וזמן נתן להם שלא ישנו את תפקידם":** דער אייבערשטער האט קלאר געזאגט פאר די זון זי זאל אויפקומען און אונטערגיין יעדע 12 שעה, און די לבנה אחת לשלושים יום — און זיי פאלגן אייביג.

3. **"ששים ושמחים לעשות רצון קונם":** יעדע מאל ווען די לבנה קומט ארויס, פרייט זי זיך נאכאמאל צו פאלגן. **ווי ווייסט מען אז זי טוט עס בשמחה?** ווייל זי האט **נישט פארשפעטיגט** — ווען זי וואלט געווען ווי א מענטש, וואלט זי אנגעקומען א שעה שפעטער.

4. **"פועלי אמת" — בעלי נפש: אונז זאגן "פועל אמת"** (איינצאל) וואס גייט אויף דעם אייבערשטן. אבער **דער רמב"ם נוסח איז "פועלי אמת"** (מערצאל) — וואס גייט אויף **די צבא השמים אליין**, "שפעולתם אמת". דאס וויזט אז **דער רמב"ם האט זיי געהאלטן אז זיי זענען בעלי נפש** — די הימלישע קערפערס האבן א נפש, זיי זענען ששים ושמחים, זיי זענען פועלי אמת.

5. **"עטרת תפארת לעמוסי בטן":** דער אייבערשטער האט געזאגט פאר די לבנה אז זי זאל זיך באנייען יעדן חודש — צו זיין א שיינקייט פאר די אידן. "עמוסי בטן" מיינט ליטעראלי מענטשן וואס זייער מאמע האט זיי געטראגן, אבער דא זעט אויס ווי א משל — דער אייבערשטער האט זיי געטראגן/געטראגן.

6. **"שעתידין להתחדש כמותה":** די אידן גייען זיך אויך באנייען פונקט ווי די לבנה — פון חושך צו ליכט. **דער גאנצער תכלית** פון דעם אז די לבנה זאל ווערן מתחדש יעדן חודש איז פאר אן "עטרת תפארת" — א סימן פאר די אידן.

7. **"ולפאר ליוצרם על כל כבוד מלכותו":** דער דאווענער ביי קידוש לבנה טראכט אריין — פונקט ווי די לבנה איז שש ושמח לעשות רצון קונו, אזוי זענען אידן אויך ששים ושמחים לעשות רצון קונם.

8. **פראקטישער חידוש:** דער וואס פירט זיך צו ווארטן מיט קידוש לבנה ביז מ'זאגט עס בציבור, דארף מקפיד זיין נישט צו קוקן אויף די לבנה ביז דעמאלט — ווייל אויב ער קוקט און ווערט נתפעל, ווערט ער שוין מחויב אין די ברכה. **די גאנצע ברכה איז אויף די התפעלות.** דער ריזן פארוואס מ'מאכט עס בציבור: אונז ווערן שוין נישט נתפעל פון אליין — די איינציגסטע וועג איז דורך א תקנה אז מ'גייט ארויס א מנין צוזאמען.

9. **רמ"א: מעומד:** "כל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני השכינה." על פי פשט מיינט "מקבל פני השכינה" אז מ'דערקענט די חידוש הבריאה יעדן חודש. א הנאה'דיגע באמערקונג: רוב מענטשן ווייסן נישט פארוואס מ'שטייט ביי קידוש לבנה — ווען מ'פרעגט זיי, ענטפערן זיי "גוטע שידוכים פאר די קינדער."

10. **רמ"א: צייט:** "אם לא ברך עליה בלילה הראשון, יש לו לברך עליה עד ששה עשר יום בחדש" — ביז די לבנה ווערט אינגאנצן פול. נאכדעם קען מען שוין נישט זאגן "מחדש" ווייל ס'איז שוין נישט חידוש.

הלכה: ברכת החמה — מחזור פון 28 יאר

רמ"א'ס ווערטער: "הרואה חמה ביום תקופת ניסן של תחילת המחזור של שמונה ועשרים" — מ'מאכט עושה מעשה בראשית.

פשט: די זון האט א מחזור פון 28 יאר ווען תקופת ניסן פאלט אויס אויף דעם זעלבן צייטפונקט אין דער וואך ווי ביי בריאת העולם.

חידושים — אויספירליכע הסבר פון דעם חשבון:

- די זון פארט ארום א גאנצע יאר (בערך 365 טעג מיט עפעס שעות). מ'צעטיילט דאס אויף 4 תקופות, יעדע בערך 90 טעג. יעדע יאר רוקט זיך תקופת ניסן מיט א פערטל טאג. ביי בריאת העולם איז די זון באשאפן געווארן **יום רביעי בבוקר** (מיטוואך — "נתלו המאורות"). א וואך האט 7 טעג × 4 קווארטערס = 28 חלקים. דעריבער נעמט עס 28 יאר ביז תקופת ניסן פאלט נאכאמאל אויף יום רביעי בבוקר.

- **ס'איז נישט קיין ריעלער מחזור פון די זון** — ס'איז נאר א מחזור אז די תקופה הייבט זיך אן אין דער זעלבער צייט אין דער וואך.

אנדערע כוכבים: דער רמב"ם ברענגט אז **די זעלבע ברכה** ווערט געמאכט ווען **אנדערע כוכבים** (די 5 איבעריגע פון די 7 כוכבי לכת) קומען צוריק צו **תחילת מזל טלה** — דער אנהייבספונקט פון דעם הימל. **היינט צוטאגס ווייסן מיר נישט וואס די אלע זאכן זענען** — נאר ברכת החמה איז אונז געבליבן.

הלכה: רואה בתי עובדי כוכבים ביישובן / בחורבנן / קברי עובדי כוכבים

דער רמב"ם ווערטער: ביישובן — **"בית גאים יסח ה'"**; בחורבנן — (נישט דערמאנט); קברי עובדי כוכבים — **"בושו אמכם מאד"** (ירמיה).

חידושים:

1. **עס איז נישט קיין ברכה מיט שם ומלכות** — נאר א פסוק. דאס שטימט מיט וואס די גמרא זאגט אז נישט אלעס איז ברכות — ס'איז תפילות, פסוקים, ענינים.

2. **א קשיא:** וואס מיינט "בתי עובדי כוכבים"? מיינט עס סתם גוים, אדער דווקא רשעים? ווייל דער פסוק זאגט "בית **גאים**" — שלעכטע מענטשן. אפשר מיינט עס בתי עובדי כוכבים אין ארץ ישראל. עס בלייבט אן אפענע שאלה.

3. **ביי קברים:** ווען זיי לעבן זאגט מען "בושו אמכם חפרה יולדתכם", און נאך זייער טויט זאגט מען "בושו אמכם מאד" — אן ענליכער אבער אנדערער פסוק.

הלכה: הנכנס למרחץ / הקזת דם

דער רמב"ם ווערטער: "הנכנס למרחץ אומר יהי רצון שתצילני מזה וכיוצא בזה, שלא יארע לי דבר קלקלה ועוון, ואם יארע לי תהא מיתתי כפרה לכל עוונותי. וכשיצא אומר מודה אני לפניך שלא שלטוני מן

האור. הנכנס להקיז דם אומר יהי רצון שיהא עסק זה לי לרפואה כי רופא חנם אתה. וכשיצא אומר ברוך רופא חיים."

פשט: דער רמב"ם גייט איבער צו א נייע קאטעגאריע — בקשות/תפילות פאר ספעציפישע סיטואציעס.

חידושים:

- א מרחץ איז דעמאלט געווען א מקום סכנה — אזוי הייס אז עס איז געווען ממש א סכנה פון פייער. "די FDA וואלט עס נישט געלאזט."

- ביי הקזת דם שטייט "כי רופא חנם אתה" — דער אייבערשטער היילט בחינם. ביים ארויסגיין שטייט "ברוך רופא חיים." עס איז דא א מחלוקת הגירסאות — "רופא חיים" אדער "רופא חולים."

הלכה: ההולך למדוד את גורנו — תפילת שוא

דער רמב"ם'ס ווערטער: "ההולך למדוד את גורנו אומר יהי רצון שתשלח ברכה במעשה ידי. התחיל למדוד אומר ברוך השולח ברכה בכרי הזה. אבל מדד ואחר כך ביקש רחמים שתהא בו סאה — הרי זו תפילת שוא."

פשט: פאר'ן מעסטן מעג מען בעטן ברכה. נאכ'ן מעסטן בעטן אז עס זאל זיין מער — דאס איז תפילת שוא.

חידושים:

1. **פארוואס איז "למדוד" נאך נישט תפילת שוא?** בשעת'ן מעסטן קען נאך עפעס פאסירן — עס קען פארלוירן ווערן, עס קען נישט גוט אויסקומען. "למדוד איז א סטעידזש ווען ס'קען זיך נאך מאכן." אבער נאכ'ן מעסטן איז שוין פארטיג.

2. **דער עיקר יסוד פון תפילת שוא:** תפילה גייט אויף די ריאליטעט פון דער וועלט, נישט אויף ניסים. "תפילה גייט נישט אויף ניסים, תפילה גייט אויף די ריעליטי פון די וועלט." מען טאר זיך נישט פארלאזן אויף ניסים.

3. **חילוק צווישן ברכה און בקשה:** א ברכה (ברוך השולח ברכה, אדער דיין האמת) קען מען זאגן אויף וואס עס איז. אבער א **בקשה** אז עס זאל ווערן מער נאכ'ן ציילן — דאס איז תפילת שוא.

4. **גרויסע דיסקוסיע: מעג א שווער קראנקער מענטש מתפלל זיין פאר זיין לעבן?**

- **קשיא:** אויב תפילת שוא מיינט אז מען בעט נישט אויף זאכן וואס זענען שוין געשען — וואס איז מיט א מענטש וואס האט א מחלה וואו 99% שטארבן?

- **תירוץ/חילוק:** א מענטש וואס פייט פאר זיין לעבן — דאס איז נישט תפילת שוא, ווייל "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים."

- **דער עיקר חילוק:** דער פונדאמענטאלער חילוק איז צווישן **שינוי מסדר העולם** (= תפילת שוא) און **עפעס וואס קען זיך נאך מאכן בדרך הטבע** (= לעגיטימע תפילה). ביי א קראנקן מענטש — אפילו מיט זייער קליינע טשאנסעס — איז אויסגעהיילט ווערן נאך אינערהאלב מסדר העולם. אבער ביי א גורן וואס מען האט שוין אפגעמאסטן — אז עס זאל וואקסן נאכדעם איז ממש קעגן דער טבע.

- **פראקטישער נקודה:** מען טאר נישט זאגן צו א קראנקן מענטש ער זאל נישט מתפלל זיין — דאס איז אויך א ענין פון בין אדם לחבירו.

5. **דער ביישפיל פון זכר/נקבה:** ווען זיין פרוי איז שוין שוואנגער און ער בעט אז עס זאל זיין א בן זכר — דאס איז אויך תפילת שוא. דער אייבערשטער קען זייער גרינג טוישן א זכר צו א נקבה — ביי דינה איז עס שוין געשען. נאר — ער טוט נישט אזעלכע זאכן כמעט קיינמאל. תפילת שוא איז נישט ווייל דער אייבערשטער *קען נישט*, נאר ווייל ער *טוט נישט* אזעלכע זאכן בדרך כלל.

6. **טבע אלס גדר פאר תפילה:** די טבע באשטימט וועלכע תפילה מען דארף מתפלל זיין. ווען עפעס איז שוין באשטימט בדרך הטבע, בעט מען נישט דערויף.

7. **חילוק צווישן בעטן פאר די עתיד vs. טוישן די עבר:** ווען מען הערט אמבולאנסן, קען מען נישט בעטן "זאל עס נישט זיין מיינס" (שוין געשען), אבער מען קען יא בעטן "יהי רצון אז דער חולה זאל האבן א רפואה שלמה" (צוקונפט). דער ביישפיל פון קאפוויי: בעטן אז עס זאל אוועקגיין — לעגיטים. בעטן אז אויך די לעצטע האלבע שעה פון קאפוויי זאל אוועקגיין — תפילת שוא.

8. **גוסס vs. נישט גוסס:** אז עס איז נישט א גוסס, מיינט עס אז ס'איז נאך דא א מעגלעכקייט בדרך הטבע. "נאך א טשענס" מיינט: ער זאל נישט שטארבן יעצט, ער זאל לעבן ביז א דאקטאר קומט מיט אפשר א חידוש. די וועלט איז פול מיט "מירעקלס" — דאקטוירים אליין זאגן "דאס איז א מירעקל", וואס מיינט קעגן סטאטיסטיקס. אבער עפעס וואס איז שוין געשען אין די עבר קען מען נישט טוישן.

הלכה: הנכנס לבית המדרש

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הריני נכנס לבית המדרש — יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שלא אכשל בדבר הלכה, שלא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא, ועל מותר אסור ועל אסור מותר" — און אויך "וישמחו בי חברי" און "אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם."

פשט: ווען מען גייט אריין אין בית המדרש, בעט מען אז מען זאל נישט נכשל ווערן אין הלכה, און אז די חברים זאלן זיך פרייען מיט אים.

חידושים:

1. **"שלא אכשל בדבר הלכה" — פסק אדער לימוד?** "טמא טהור, מותר אסור" קלינגט ווי ער גייט פסק'ענען. אבער דער מסקנא איז אז עס מיינט אין בית המדרש — ער זאל נישט מקבל זיין שמועות פאלש, ער זאל נישט נאכזאגן פאלשע זאכן אין דער סוגיא.

2. **"וישמחו בי חברי":** ער בעט אז ער זאל נישט מאכן א

טעות וואס דער עולם לאכט אפ פון אים. אדרבה, זיין לערנען זאל מתקבל זיין ביי זיינע חברים.

3. **"אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם" — דאפעלטע תפילה:** אין בית המדרש קאכט זיך, מענטשן קריגן זיך, מענטשן קאמפעטן. די תפילה בעט פאר צוויי זאכן: (א) אז די חברים זאלן נישט נכשל ווערן, און (ב) אפילו אויב זיי ווערן נכשל, זאל ער זיך נישט פרייען דערפון.ביידע זענען אינקלודירט.

4. **פאראלעל צו מרחץ:** אזוי ווי אין מרחץ מאכט זיך אז מען ווערט פארברענט (פיזיש סכנה), אין בית המדרש מאכט זיך אז מען ווערט פארשעמט (גייסטיגע סכנה). דאס איז די "סכנה" פון בית המדרש וואס מען דארף מתפלל זיין דערויף.

5. **[דיגרעסיע: קאמפעטישן אין לערנען vs. סחורה]:** איינער וואס א גאנצן טאג אין בית המדרש איז זיין "פאן" געווען נישט שמחת התורה נאר שמחה פון אז דער חבר האט נכשל — ער גייט אויף פונקט ווי "יושבי קרנות." דער סוחר פרייט זיך אז ער האט מער געלט ווי דער חבר; דער לומד וואס פרייט זיך אז ער האט "געוואונען" א מחלוקת — איז דאס זעלבע. דערפאר דארף מען די תפילה "ואשמח בהם" — אז מיין שמחה זאל זיין א שמחה פון תורה, נישט פון קאמפעטישן.

הלכה: ברכת הודאה ביים ארויסגיין פון בית המדרש

דער רמב"ם'ס ווערטער: "מודים אנחנו לך ה' אלקינו ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות."

פשט: מען דאנקט דעם אייבערשטן אז מיין חלק אין לעבן איז צווישן די וואס זיצן אין בית המדרש, נישט צווישן די וואס זיצן ביי די עקן פון די גאס.

חידושים:

1. **"חלקי" — וואס מיינט דאס?** "חלקי" מיינט כפשוטו: מיין דזשאב, מיין חלק בחיים, מיין סטאטוס, מיין פלאץ וואו איך דריי מיך.

2. **"יושבי קרנות" — צוויי טייטשן:** (א) קיביצערס — מענטשן וואס זיצן ביי די עקן פון די גאס און פארברענגען אומזיסט. (ב) סוחרים — מענטשן וואס זענען עוסק אין משא ומתן, ווי דער פסוק "שיחי בי יושבי שער ונגינות שותי שכר." ביידע טייטשן זענען דערמאנט אויך אין הלכות קריאת התורה. **"יושבי קרנות" מיינט נישט ארבעטער וואס גייען ארבעטן** — דער איד וואס גייט ארויס פון בית המדרש גייט יא ארבעטן. "יושבי קרנות" מיינט מענטשן וואס **ארבעטן נישט** — זיי פארברענגען אנשטאט צו לערנען.

3. **"שאני משכים והם משכימים":** ביידע שטייען אויף פרי, ביידע ארבעטן שווער — "אני עמל והם עמלים." דער חילוק: "אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר." דער וואס קומט אין כולל עלף אזייגער קען נישט זאגן "אני משכים" — מען מוז טאקע פרי אויפשטיין צו זאגן דאס.

4. **"אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת":** "באר שחת" מיינט דאך גיהנום? דער רמב"ם אין סוף הלכות תשובה האט אויסגערעכנט אז "באר שחת" מיינט איבוד הנשמה. דער הסבר: קען זיין אז מענטשן וואס האבן נישט קיין דעת, קענען נישט האבן קיין חלק לעולם הבא — זייער נשמה גייט לאריבער.

הלכה: הנכנס לכרך

דער רמב"ם'ס ווערטער: "הנכנס לכרך — יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתכניסני לכרך זה לשלום", און ווען ער איז נכנס בשלום זאגט ער "מודה אני לפניך ה' אלוקינו שהכנסתני", כשיבקש לצאת בעט ער "שתוציאני מכרך זה לשלום", און ווען ער איז יצא בשלום זאגט ער א לענגערע הודאה: "מודה אני לפניך... שהוצאתני מכרך זה לשלום, וכשם שהוצאתני לשלום כן תוליכני לשלום ותסמכני לשלום ותצעידני לשלום ותצילני מכף אויב ואורב בדרך".

פשט: ביי יעדע שטאפל פון רייזן צו א נייע שטאט — אריינגיין, זיין דארטן, ארויסגיין — איז דא סיי א בקשה פארויס און סיי א הודאה נאכדעם.

חידושים:

1. **"כרך" מיינט נישט זיין אייגענע שטאט**, נאר א **נייע שטאט** וואו ער טרעוולט אהין — פאר ביזנעס, פאר מארק, אדער צו מאכן חברים. דאס איז נישט דאס זעלבע ווי תפילת הדרך וואס גייט אויפ'ן וועג אליין — דא רעדט מען ספעציפיש וועגן דער **כניסה אין שטאט** אליין.

2. **דאס אריינגיין אין א שטאט איז געווען א "סטראגלדיגע זאך"** — מ'האט געדארפט דורכגיין אמבטיות (באדהייזער), פארשידענע שוועריגקייטן — דערפאר איז דאס אריינגיין אליין שוין א זאך וואס פאדערט תפילה.

כללו של דבר — דער כלל פון תפילה און הודאה

דער רמב"ם'ס ווערטער: "כללו של דבר, לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא, ויבקש רחמים, ויתן הודאה על שעבר, ויודה וישבח כפי כחו."

פשט: דער כלל איז: א מענטש זאל אייביג שרייען/בעטן אויף דאס וואס קומט, און דאנקען אויף דאס וואס איז שוין געווען.

חידושים:

1. **"כפי כחו" — אייגענע לשון:** "כפי כחו" מיינט אז מ'קען נוצן **זיין אייגענע לשון** פאר די הודאה, נישט נאר דעם פארגעשריבענעם נוסח. דאס שטימט מיט וואס דער ערוך השולחן האט אויך געזאגט. אסאך פון די ברכות זענען אזעלכע "סאדזשעסטשענס" (הצעות) און מ'קען נוצן אייגענע ווערטער.

2. **צוויי זייטן פון יעדע געשעעניש: ביי דער זעלבער געשעעניש** זאל מען סיי צעקן (בקשה) סיי דאנקען (הודאה) — ווי מ'זעט קלאר ביי כרך, וואו ביי יעדע שטאפל איז דא סיי בקשה סיי הודאה. מ'קען אויך זאגן: "באשעפער, דו האסט מיר געהאלפן ביז יעצט — בעט איך דיר, העלף מיר ווייטער."

3. **דער כלל אלס אויסברייטערונג:** דער "כללו של דבר" מיינט נישט נאר די ספעציפישע קעיסעס וואס די גמרא האט אויפגערעכנט (בית המדרש, מרחץ, כרך), נאר **טויזנטער אנדערע זאכן** אין לעבן. ביי יעדע געשעעניש זאל מען זוכן צו דאנקען דעם אייבערשטן, אפילו ס'איז נישט קיין פארמעלע ברכה.

4. **הודאה vs. צעקה — חילוק:** דער רמב"ם רעדט דא ספעציפיש וועגן **הודאה על שעבר** (דאנקען אויף פארגאנגענהייט), נישט וועגן צעקה על להבא (בעטן אויף צוקונפט). דאס צעמישן פון ביידע — מודה זיין אויף להבא אדער צעקן אויף שעבר — איז א צעמישונג.

כל המרבה להודות את ה'

דער רמב"ם'ס ווערטער: *"כל המרבה להודות את ה' ולשבחו תמיד — הרי זה משובח."*

פשט: ווער עס דאנקט מער דעם אייבערשטן איז לויבנסווערט.

חידושים:

1. **קיין סתירה צו תפילת שוא:** מ'האט פריער געלערנט וועגן תפילת שוא און מ'קען אביסל אפגעשראקן ווערן פון צו פיל זאגן. דער רמב"ם זאגט אבער אז תפילת שוא איז א **קליינע דעטאל**, און די **גרעסערע פיקטשער** איז אז ווי מער מ'דאנקט דעם אייבערשטן איז בעסער.

2. **פארוואס "הודות" און נישט "לצעוק"?** דער לשון "משובח" פאסט נאר צו הודאה — ווייל ער איז משבח (לויבט) איז ער אליין משובח (לויבנסווערט). ביי צעקה וואלט מען נישט געקענט זאגן אזא לשון. דער פשטות איז אז "משובח" מיינט **ראוי לעשות כן** — עס איז לויט דער הלכה ראוי.

כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטובה — קורצע דערמאנונג

חידוש: דער רמב"ם האט געווארנט אז "כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטובה" מיינט אז **לגבי איין ענין** דארף זיין "כך" — דאס הייסט **בלב שלם** — אבער דער **נוסח** (די ווערטער פון דער ברכה) דארף זיין אן **אנדערע**. דאס הייסט, דער גלייכקייט איז אין דער כוונה און הארציגקייט, נישט אין דעם טעקסט.

תמלול מלא

הלכות ברכות פרק י' — ברכות אחרות: תפילת הדרך, שהחיינו, והטוב והמטיב

הקדמה: תפילת הדרך ואחריות ביים דרייוון

אונז לערנען הלכות ברכות פרק יו"ד. הלכות ברכות פרק יו"ד.

פאר מיר גייען צו די שיעור, האב איך געוואלט זאגן א וויכטיגע זאך אזוי. קודם כל, אונז האלטן אינמיטן א קאמפיין פאר די בית המדרש וואו אונז לערנען די שיעורים, בית המדרש עין למחשבה. איך וועל שוין צוריקקומען צו דעם.

אבער איך האב געוואלט זאגן אזוי: היינט פרייטאג, ערב שבת קודש פרשת בהעלותך, איז געווען דריי עקסידענטס אין בארא פארק, און אין איינס פון זיי איז א בחור זייער ערנסט געשעדיגט געווארן. דער אייבערשטער זאל אים שיקן א רפואה שלימה, און מיר זאלן מתפלל זיין אויף אים.

אין די פרק לערנען אונז די תפילה פון תפילת הדרך. דער רמב"ם זאגט, דער רמב"ם פסק'נט – אונז וועלן עס באלד לערנען ווען מיר וועלן לערנען די שיעור אינעווייניג, ס'איז א שיינע סוגיא וואס ער רעדט דארט פון תפילת הדרך, וואס די גדר דערפון – אבער מיר זאגן דארט אזוי, מיר בעטן דעם אייבערשטן זאל אונז ראטעווען "מכף כל אויב ואורב בדרך", אדער אין אונזער נוסח זאגן מיר "אויב וארב וליסטים וחיות רעות".

איך האב אמאל געדרייווט, און אסאך מאל ווער איך אויך נכשל מיט דעם, דרייוון שנעלער ווי די געזעץ און אזוי ווייטער, און איך האב מיר געגעבן א כאפ אז איך בין די חיות רעות פון וועם איך בין מתפלל דער אייבערשטער זאל מיך ראטעווען. א שרעקליכע זאך ווען איך האב עס ריעלייזד. ווייל א מענטש איז די גרעסטע סכנה צו זיך אליין, ווייל ווען א מענטש, אויב חס ושלום איינער קלאפט איינעם אראפ, איז ער אומגליקליך פאר זיין לעבן. און ווער איז די חיות רעות דא? פון וועם דארף מען דא ווארענען? דער אייבערשטער זאל דיך ראטעווען פון דיך אליין. ס'איז א שרעקליכע זאך.

סאו, אויב מיר נעמען מער אריין תפילת הדרך אין אונזער לעבן, אויסער דעם וואס מיר וועלן מאכן פשוט מער ברכות און האבן די שמירה פון בעטן דעם אייבערשטן און דאנקען דעם אייבערשטן, וועט אונז אויך א גאנצע צייט דערמאנען די פשוט'ע זאך פון וואספארא אחריות מיר האבן ווען מיר זיצן ביי די רעדל, און אז אונז ווילן בשום אופן נישט זיין די חיות רעות קעגן וועמען מיר זענען מתפלל. דער אייבערשטער זאל אפהיטן אלע אידן.

צוריק צו אונזער קאמפיין. ברוך השם, אונז לערנען די שיעורים יעדן טאג. זייער שיינע שיעורים, זייער א יוניק שיעור. מיר לערנען א גאנצע פרק פון רמב"ם יעדן טאג. די לימוד הרמב"ם איז זייער געשמאק, מיר קענען אייביג אריינדזשאמפן אין די סוגיא. ס'איז נישט פשט אזוי ווי מיר האלטן אינמיטן א לאנגע פלפול, ס'איז זייער שווער זיך צו צו טשעפען צו א שיעור דף היומי סתם אזוי. אבער רמב"ם, יעדער פרק וואס מ'לערנט איז א הייליגע תורה פאר זיך, און מיר לערנען עס ברוב חברים, זייער א געשמאקע שיעור. שעירט עס מיט אנדערע.

אויסער דעם, מיין ידיד און מיין שותף ר' יצחק גיט ארויס נאך אסאך פארשידענע שיעורי תורה אין אלע מקצועות התורה. אין די טעג מאכט ער א קאמפיין פאר זיין בית המדרש, ער זאל קענען ממשיך זיין און מרבה זיין גבולו, יגדיל תורה ויאדיר. ווייל איך דערמאנען און מזכיר זיין לשבח די חשוב'ע נדבנים, די גרויסע אוהבי תורה ותומכיה, וואס ער איז דער שמן הטוב וואס זאפט אריין אין זיך אלע גוטע בשמים פון אלע חכמים און חכמי התורה מיט וועמען ער לערנט צוזאמען, אזוי ווי מיר האבן געלערנט אין די פריערדיגע פרק פון די רמב"ם. ר' יואל, און איך לאדן יעדן איינעם זאל זיין נכנס לחם ונושא בשמים, אריינוואקן אין די ריח טוב פון די אלע נהרות הפרצים פון תורה וואס ר' יצחק זיי טוען, און מ'זאל ווערן א חלק פון די קאמפיין, ווערן שותפים און מיט-לערנערס, און אשרי חלקכם.

הלכה א: די קאטעגאריע פון "ברכות אחרות"

זאגט דער רמב"ם, שוין. חוץ פון דעם וואס מיר האבן געלערנט ברכות, דער רמב"ם האט אונז שוין געלערנט ברכת המזון, ברכת הפירות, ברכות אחרות, און דברים שאין בהן פתיחה ולא חתימה האבן אויך חכמים מתקן געווען. נאך, ס'דא נאך ברכות אחרות מיינט נאך ברכות כפשוטו, אזוויי מ'זאגט "ברוך אתה ה'". ס'איז דא אויך, ער זאגט מיט אן אנדערע דריי, ס'איז דא נוסחאות פון תפילה אדער נוסחאות פון ברכה וואס ס'הייבט זיך נישט עקזעקטלי אן מיט "ברוך" און ענדיגט זיך מיט "ברוך", אזוויי מיר וועלן זען אין דעם פרק. למשל, טאקע תפילת הדרך, וואס מיר הייבן אן, לכל הפחות אונזער נוסח הייבן מיר אן "יהי רצון מלפניך", ס'ענדיגט זיך אבער מיט "ברוך". אונז ענדיגט זיך, און דער רמב"ם ענדיגט נישט זיך. און אנדערע זאכן, אזוויי בכניסתו לבית המדרש אומר, ס'איז נישט קיין... ס'איז א ברכה, אבער ס'שטייט נישט נוסח פון שם ומלכות. געוויסע האבן נישט שם ומלכות, געוויסע האבן אבער נישט בתורת ברכה.

איז חכמים האבן מתקן געווען **דרך שבח והודאה לקדוש ברוך הוא.**

וואס מיינט "דרך שבח והודאה"?

וואס טייטש די ווערטער "דרך שבח והודאה לקדוש ברוך הוא"? **כמו ברכות התפילה שכבר כתבנום, והן אלו.** לכאורה וואס דארף מען האבן אין נוסח ברכת התפילה? אז די ברכות... לאמיר זאגן אזוי, דער רמב"ם האט שוין אפאר מאל, ער וויל זאגן אזוי, לאמיר טרייען צו זאגן, מען דארף עס שרייבן פונקטליך די נוסח, אבער לכל הפחות וואס ער זאגט אזוי: מיר האבן שוין געלערנט צוויי, דריי, פיר אפשר מאל, אז די אנשי כנסת הגדולה תיקנו לישראל ברכות ותפילות, רייט? זיי האבן געמאכט תפילות, אונז רופן עס תפילות, אונז רופן עס תפילות שמונה עשרה, דאס איז אויך ברכות. מיר דארפן געדענקען, די רוב זאכן וואס די אנשי כנסת הגדולה האבן געמאכט גייט מיט די נוסח פון ברכה, "ברוך אתה ה'", שמונה עשרה, ניינצן אכצן, איז זייער שבע, ברכות קריאת שמע, און אנדערע ברכות, קידוש, הבדלה, ברכות הנהנין, ברכת המזון, דאס איז אלעס זאכן וואס דער רמב"ם זאגט אז די אנשי כנסת הגדולה האבן מתקן געווען די סארט זאכן.

יעצט, חוץ פון דעם, יעצט לייגט דער רמב"ם, ער גייט חוץ פון דעם, האבן די חכמים, ער זאגט נישט דא אנשי כנסת הגדולה, איך ווייס נישט פארוואס, ס'איז אינטערעסאנט, קען זיין אז ס'איז געווען שפעטערדיגע חכמים, איך ווייס נישט, האבן מתקן געווען נאך זאכן.

יעצט, ס'איז דא ברכת המזון וואס איז א מצוה אליינס, א מצוה דאורייתא ברכת המזון, און ער זאגט ברכות הנהנין איז א חיוב פון זיך אליין, מ'טאר נישט הנאה האבן פון די וועלט אן א ברכה. יעצט איז דא נאך ברכות וואס זיי זענען נישט קיין ברכת הנהנין, נישט קיין ברכת המצוות, ס'איז נישט קיין איסור הנאה, ס'איז נישט קיין חיוב, מ'טאר נישט קויפן א נייע זאך אן זאגן שהחיינו. ס'איז מער ענליך צו תפילה.

איך מיין אז "כעין ברכות התפילה" מיינט ער פשוט, אזוי ווי איך האב שוין געזאגט, אז די אנשי כנסת הגדולה האבן געמאכט תפילות, אבער אפשר מיינט ער אויך אז די ברכות זענען מער ענליך צו תפילה ווי זיי זענען ענליך צו ברכת הנהנין, וואס "דרך שבח והודאה" איז ער נישט אזוי ווי א ברכת הנהנין וואס איז כדי להודות לבורא עולם על זה ברוך הוא, וואס מיר האבן געלערנט.

לויט די ערשטע פשט אז ס'איז א זאך אז אויף יעדע זאך דארף מען מאכן די ברכה אויף די פרי, אויף די עסן, צו אלס תורת רשות, צו אלס מקדש זיין די אייבערשטנ'ס נאמען אויף די זאך, אויף די זאכן איז עס נישט אזוי שטארק שייך, יא? ווייל ס'איז די גאנצע הויז, אדער ס'איז א חבר, אדער ס'אי�� א שמועה, ס'איז נישט זאכן וואס מ'טשעפעט נישט יעצט צו "דרך שבח והודאה", מ'דאנקט די אייבערשטער, און נישט אייביג דאנקט מען די אייבערשטער אויף עפעס. זעסטו ביים דאווענען זאגן מיר, די ערשטע און די לעצטע דריי ברכות פון שמונה עשרה איז אויך דא ברכות. און די ברכות דארפן... ס'איז אינטערעסאנט, ווייל איך מיין אז די אלע וואס ער גייט ברענגען איז יא, האבן אלע פתיחה וחתימה. די וואס האבן נישט, די "יהי רצון"ס, זענען שוין באופן תפילה מער.

ס'איז דא, ס'איז דא, ס'איז דא. ס'איז אויך דא א יציאת בית המדרש איז א הודאה, אבער ס'איז דא א תפילה. אמת, דער רמב"ם רעדט נישט דערוועגן די זאך אז מ'זאל נעמען זיך בקשות. ברכות בקשות, יא, סוף פרק וועלן מיר זען אויך ברכות בקשות. אבער די ווארט איז, וואס די וויכטיגע זאך איז, און מ'דארף דאס געדענקען, אפשר וועלן מיר רעדן וועגן דעם מער באלד, ער

ברענגט דא אין דער זייט די ראב"ד, נישט דא אויפ'ן פלאץ, אין אנדערע פלעצער טענה'ט ער אז די אלע ברכות וואס מיר גייען לערנען זענען ברכות הרשות, נישט קיין חובה.

שיטת הראב"ד: ברכות הרשות

לכאורה, די מיינונג איז, מענטשן זענען אויך היינט שטארק מזלזל אין די אלע ברכות. כמעט קיינער מאכט נישט, חוץ פון געוויסע וואס מאכן זיך דיין האמת, שהחיינו. אויך דיין האמת איז נישט דא קיין שום ריזן מ'זאל נישט מאכן מיט שם ומלכות אויף יעדן איינעם. מ'פירט זיך נאר אויף ממש די קרובים מאכן דיין האמת מיט א ברכה, אבער קיינער אנדערש מאכט נישט. ס'איז נישט דא קיין שום ריזן אמת'דיג פאר דעם.

די ריזן, די הלכה'דיגע תירוץ אז מ'קען זיך אזוי פירן, איז די שיטת הראב"ד און די אנדערע ראשונים וואס טענה'ן אז ס'שטייט נישט אין די משנה "חייב". ס'איז נישט פשט אזוי ווי מיט עסן אן א ברכה איז מען עובר, איז מען א גוי, א איד טאר נישט עסן אן א ברכה. ס'איז נישט דא קיין אזא הלכה אז א איד טאר נישט אנטון א נייע בעקיטשה אן א שהחיינו. אזוי לערנען אסאך ראשונים.

פארוואס כאפט מען נישט די ברכות? — ברכה אויף א געשעעניש, נישט אויף א חפץ

ווען איך האב עס געלערנט האב איך געטראכט אביסל אנדערש. אונז האבן מיר פריער גערעדט וועגן הנאה וואס מוז, וועגן ביי ברכת הריח האבן מיר געהאט די שמועס. די פאר זאכן וואס מיר גייען דא זען איז בעיקר א ברכה נישט אויף א חפץ'דיגע זאך, נאר אויף א פילינג קען מען זאגן, אדער א געוויסע מצב רוח, וואס איז א געשעעניש. אה, א געשעעניש. סאו א געשעעניש איז זייער שווער מחייב צו זיין מענטשן, ווייל מ'מאכט די ברכה אויף די שמחה. למשל, הרואה את חבירו איז געוואלדיג פאר איינער וואס ווערט בשמחה ווען ער זעט זיין חבר און ס'איז טאקע א חבר. די ראב"ד'ס פשט איז אז ס'איז מער טובה, ס'איז טאקע פרייען, אדער זאגט די גמרא דארט, ער איז יעדע מאל מתרגש ווען ער זעט איינעם שטארבן. אפשר נאר ווען ער איז מתרגש. יעדער שטארבט מענטשן. לאמיר פארשטיין, לאמיר פארשטיין. דאס איז איין זאך. אבער ס'איז דא א געוויסע פילינג אויף וואס מ'מאכט די ברכה.

סאו, לאמיר אויספירן. וואס איך האב געוואלט ענדיגן ממש ביי דעם איז, דאס איז דער רמ"א זאגט אז ס'איז "כמו ברכת התפילה". ווען ער זאגט "כמו ברכת התפילה", האט ער געטוישט. ס'הייסט, ס'איז דא ברכות וואס זענען... די ריזן, איך מיין אז די אמת'ע ריזן, מיר זעט נישט אויס אז די ריזן... דאס איז א זאך וואס דו זאגסט, מ'וויל נישט אנקומען א ספק. אבער מיר זעט אויס אז די ריזן פארוואס מענטשן כאפן נישט צו מאכן די ברכה, ס'איז אסאך וויניגער ווי מ'פירט זיך אדער מ'פירט זיך נישט, ס'איז מער אז מ'כאפט נישט.

פארוואס כאפט מען נישט? אזוווי מ'האט גערעדט לעצטנס ביי די ריח. פאר סאם ריזן, ווען ס'קומט א הבדלה און מ'נעמט די בשמים אין די האנט, זאגט מען, אה, בורא מיני בשמים. אבער דו גייסט צו דיין געשעפט, אדער דו קומסט אהיים און דו קויפסט א פריש געבאקענע קאווע, נישט געבאקענע, אן אפגעברענטע קאווע וואס איז גערעוסט, ס'איז געהעריג מוגמר, ס'איז געהעריג... דו כאפסט פשוט נישט. אונז זענען צוגע... אונז איז טאקע אזוי אויסגעשעטלט די הלכה. ס'איז דא אן אכילה, דעמאלטס איז דא אויך א ברכת הריח, חוץ אויב ס'איז פטור בברכה.

דא איז די זאך, ס'קומט אריין א איד, מ'האט דיר פארציילט אז יענער איז געשטארבן, און דו כאפסט נישט אז חל עליך חובת ברכה. און ס'איז אמת, אפילו לויט דער רמב"ם וואס זאגט אז ס'איז א חובה, דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'איז רשות, אפילו לויט דער רמב"ם וואס לערנט אז ס'איז ממש א חובה בתקנת חכמים, איז נישט פשט אז יעצט דארפסטו מברך זיין אויף די בשורה. ניין, ס'איז דא אזוי ווי ברכות, ס'איז דא באופן כללי א מענטש גייט שוין אדורך א ריח, אזוווי ביי שמונה עשרה זאגט מען תפילות פאר יעדע זאך אדורך, און דער אויבערשטער האט געמאכט א תקנה אז אין די

סיטואציעס מאכט מען די ספעציפישע ברכות. ס'איז א ברכה פאר'ן אייבערשטן.

קעגן די דגוש אויף פילינגס: ברכה אויף א פאקט, נישט אויף א פילינג

וועגן דעם, איך בין נישט מסכים מיט דאס וואס דו זאגסט און אסאך אחרונים זאגן, אז דאס איז א ברכה נאר אויב מ'פילט, אויב מ'פילט נישט בשמחה. ס'איז שטותים מיט לאקשן. די ברכה איז... נישט חס ושלום שטותים, ווייל גרויסע אידן זאגן דאס אויך, אבער מיר זעט אויס, און דו קענסט מיך שוין, איך בין אנטי די היינטיגע דגוש, אלעס איז וועגן די פילינג, מ'פילט יא, מ'פילט נישט. קיינער האט דיך נישט געפרעגט צו דו פילסט. א שמחה איז א פאקט, נישט קיין פילינג. א איד איז געשטארבן, איז דא א דבר עצוב. זאגט מען פאר'ן אייבערשטן, "דיין האמת", אונז גלייבן אז דו ווייסט וואס דו טוסט, אז דו האסט געהארגעט א איד, און אונז זענען נישט מחולק מיט דיר חס ושלום. די זעלבע זאך ביי א שמחה, אונז זאגן "שהחיינו". ס'מיינט נישט איך פיל, איך פיל נישט.

פארגלייך צו ברכות השחר

לאמיר דיר זאגן וואס איך קלער. די ברכות איז דא, זייער גרינג קאמפעירן צו די ברכות השחר. ווען מען טרעט אראפ זאגט מען, מלביש ערומים זאגט מען. דאס זענען אלעס מעשים וואס א מענטש טוט און ער דאנקט אויף דעם. און אינמיטן טאג, וואס טוט א מענטש? ער האט שוין געענדיגט צו בינדן זיין שיך, אבער ער גייט, ער טרעפט א חבר, ער זעט א פייער, ער הערט גוטע זאכן, שלעכטע זאכן. א גאנצע צייט מאכט ער ברכות. נאר ס'שטייט נישט אין גמרא ווייל דאס זענען זאכן געשעענישן, אמאל געשעט עס אפטער, אמאל וויניגער.

ברכות אחרות: אריינגעמען דעם אייבערשטן אין אלע אספעקטן פון לעבן

צוויי שיטות אין ברכות: געפיל קעגן דעת

איך קען זאגן אז אויף זאכן וואס א מענטש טוט מיט די הענט, מאכט ער א ברכה אויף די זאך וואס ער טוט. אבער א גאנצן טאג, דו ווייסט, ס'איז דא געוויסע, א מענטש קומט אהיים, ער איז געווען צוועלף שעה, ער איז ארומגעגאנגען, ס'איז געשען אסאך גוטע געשעענישן און שלעכטע געשעענישן. אויף וואס איז שלעכט, וועט ער מאכן נדרים, ער וועט קלויבן די ברכה. אויף וואס איז פראקטיש, מעשים, קענסטו זאגן. אבער אויף געפילן...

איך זאג, דער מהלך, דער וואס זאגט נאר ווען מ'פילט, איז פשט אויף זאכן וואס באריערט דיך באמת. אבער ר' יצחק האט א שטארקע פוינט אויף פארקערט. דער ענין איז דאך, מ'זאל א גאנצע צייט דערמאנען דעם אייבערשטן, ס'זאל זיין א גאנצע צייט שבח והודאה, דרך שבח והודאה. איז פשט מער אזוווי די פשט, אזוווי יעדע זאך וואס דו טוסט, דערמאנסטו דעם אייבערשטן.

דו טוסט אן שיך, וואו קומט דא אריין דער אייבערשטער? ניין, דו ברענגסט אריין דעם אייבערשטן אין דיין לעבן. דער אייבערשטער האט דיר געמאכט די כח, די שכל פאר שיך, און פאר מ'זאל קענען מאכן ברויט פון ווייץ, מוציא לחם מן הארץ. די זעלבע זאך, ווען ס'געשעט סיי וואס, דו זעסט א חבר, ס'איז א שמחה, און ס'קען אפילו זיין לויט ר' אברהם, זענען די זאכן די גמרא'ס.

יעדן טאג, ר' יצחק גייט יעצט אנהייבן מיט זיין קאמפיין. יעדע מאל ער גייט אריינקומען צו איינעם, ער גייט אים זאגן, "איך געב דיר צוואנציק טויזנט דאלער פאר די קאמפיין." אבער זיי זאלן אים מאכן א ברכה. א הטוב והמטיב, א שהחיינו, א ברכת הראיה. זיי זאלן מאכן אויף א חבר טוב. אפילו איינער וואס מ'האט אים שוין געזען נעכטן, מ'האט אים געזען שלשום, אבער יעצט זעסטו אז ער איז דיין חבר. ס'איז דאך יעצט געווארן א התראה. פונקט איז געווארן א ראיה, ס'איז געווארן יעצט א ראיה.

אבער ער גייט צוריק צו די בעיסיקס, אז מ'זאל א גאנצע צייט אריינעמען דעם אייבערשטן אין די לעבן. ממילא האט עס נישט אזוי שטארק מיט די

פילינג.

פארוואס מענטשן מאכן נישט ברכות ספאנטאן — די צענטראלע קשיא פון דעת

אויך בין איך נישט מסכים אז מ'פילט נישט. אזוי ווי דו זאגסט, ווען איך עס א שטיקל קוגל, אויך פיל איך גארנישט. וואס פארא יאגט מען אים ער זאל מאכן א ברכה? און וואס איז די קשיא? א מענטש הערט די נייעס, דארף יעדע מינוט מאכן א ברכה. אקעי, און וואס איז שלעכט? וואס קען שוין זיין אז מ'זאל מאכן צוואנציק מאל א טאג די ברכה? דער רמב"ם ענדיגט מיט דעם, אז מ'זאל טאקע מאכן ברכות. דאס איז דער גאנצער געדאנק. **"חייב אדם לברך על כל שמועה טובה ורעה."**

אונז האבן א חבר, ר' ארי האלצמאן, ער פילט זיך זייער שטארק צו מאכן ברכת שהחיינו, הטוב והמטיב. ווען ער טרעפט מיך, מאכט ער א שהחיינו בשם ומלכות. איך מיין, ער קומט פון ארץ ישראל, סאו ער מאכט אסאך גלייך נאך שלשים יום. "ומנין הוא לו שיעשה כן?"

איך מיין, ס'קען אבער אויך זיין א געוויסע ענין אז אסאך שמועות טובות און שמועות רעות קומען אריין, און ס'איז נישטא דער עקזעקט מאמענט. א ראיית חבר טאקע איז יא. ברוך דיין האמת יא, ווען מ'הערט אויף א נאנטן. אבער אפילו ברוך דיין האמת זאגט מען געווענליך ביי די לויה, מ'רייסט קריעה. ס'איז אויך א קשיא, פארוואס פירט מען זיך אזוי?

איך מיין, ס'איז זייער נישט ספאנטעניעס. ווייל מ'האט אונז אויסגעלערנט אז קוגל איז מחייב א ברכה, אדער עסן איז מחייב א ברכה. אמת. ס'איז איינס פון די זאכן פארוואס אונז טוען דאס נישט ספאנטעניעס. ווייל מ'דארף האבן דעת. ס'איז נישט ספאנטעניעס.

א מענטש באקומט א שלעכטע דיאגנאזע, ס'זאל זיין אין זיין קאפ א דיין האמת. אמת. אבער אונז, מ'רייסט קריעה, דער שמש, ס'איז געווארן אזא... ס'איז זייער ענליך צו די ברכת אשר יצר וואס מ'זאגט אין בית המדרש. מ'זאגט עס נישט ווייל מ'וויל נישט ארויסגיין. ס'איז עפעס זייער מאדנע, און איך מיין אז ס'איז ווייל מ'האט נישט קיין שכל.

מ'דארף דאך האבן דעת. וואס מיינט דעת? דעת איז אן אקטיווע זאך, רייט? ער האט געדענקט, "אה, יעצט איז חל געווארן די חיוב פון דיין האמת, יעצט דארף מען זאגן דיין האמת." ס'איז שווער פאר מענטשן. איך מיין אז וועגן דעם איז דאס געווארן. ס'מאכט זייער א טיפע חילוק.

דער אייבערשטער אין א היכל קעגן "בכל דרכיך דעהו"

אויכעט, אז ווען א מענטש לעבט מיט אזוי ווי ער ברענגט אריין א גאנצע צייט דעם אייבערשטן אין נעטשור, ער טוט אן זיינע שיך און ער געדענקט אז ער מיט'ן אייבערשטן טוען אן שיך. ער האט באקומען, ער האט געמאכט א גוטע דיעל, די שידוך איז גוט, יא, די דיעל איז אדורך, דאנקט ער דעם אייבערשטן.

אבער יעצט, דער אייבערשטער איז אין בית המדרש. מ'האט געענדיגט אנטון די שיך, מ'האט געענדיגט גיין אין מקוה, מ'האט געענדיגט אלעס טון, מ'גייט אין בית המדרש, מ'דאנקט דעם אייבערשטן. מ'האט געענדיגט די גאנצע טאג ארבעטן, ביזי, מ'גייט מ'דאנקט דעם אייבערשטן אין בית המדרש. סאו, מ'האט ארויסגענומען דעם אייבערשטן פון זיין "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך".

דרך פקודיך (בני יששכר) — ברכות אויף מער זאכן

ווען מ'גייט אריין אין א פלאץ, מ'גייט אה, מ'זאגט א ברכה אויף די גוטע שמעק. די שאלה איז טאקע למשל, די דרך פקודיך, די הייליגע זיידע דער בני יששכר, ער רעדט עס אויך וועגן מ'זאל מאכן ברכות אויף אנדערע זאכן, אזוויי מצות עונה, אדער אויף א גוטע וועטער, אויף שיינע מראות שטייט טאקע, מ'זעט די ים וכו'. א גאנצע זאך, מ'זאל נישט איינשפארן דעם אייבערשטן אין א היכל. דער בעל עבודה איז דאך דער אייבערשטער אין א היכל.

דאס איז טאקע רבי אורי'ס, רבי אורי סטרעליסקער קהל, פאר דעם פירט ער זיך צוריקצוברענגען די אלע ברכות, ווייל מ'דארף געדענקען אז דער אייבערשטער, ווען א מענטש גייט אויף א... מיר האבן גערעדט אז ער גייט לקראת בואו מלך טריף, אז ס'איז געווען אמאל די מנהג, מ'גייט אין די זאא אדער אזוי ווייטער, מאכט מען א ברכה אויף יעדע שיינע זאך, עושה מעשה בראשית, שכוחו וגבורתו מלא עולם, משנה הבריות וכו'. דא איז די ספעציעלע ברכות, ברוך טובות ואילנות טובות.

קריטיק אויף'ן מנהג פון שלעפן א טראק מיט א בוים

די זעלבע זאך, און ס'איז אויך א מעמד, מ'געדענקט, ס'שלעפט ארום א טראק מיט א בוים אז מ'זאל קענען מאכן די ברכה. ס'מיינט נישט דאס. ווייל די כבוד האט איינער געמאכט די טראק. און איך האב דעמאלטס געשריבן, מורי ורבי ר' יחזקאל האט נאך געלעבט דעמאלטס, מורי ורבי ר' יחזקאל, איך האב אים געפרעגט, ער האט געזאגט ס'איז עפעס נישט, דו ווייסט, ס'איז נישט אזא גוטע זאך.

אבער ס'האט צוטון מיט די ענין, ווייל בריות טובות ואילנות טובות מיינט אז א מענטש זאל זיך נישט שעמען, ער זעט זייער א שיינע מענטש, זאל ער זיך נישט שעמען צו מאכן א ברכה. ער האט הנאה, ס'איז דאך אזוי שיין, ער זעט א שיינע יונגל. ביי אונז איז געווארן אינטו ווען מאכט מען, צו מ'מעג מאכן א מינוט נאך חודש ניסן, סאפערס מאכן די ברכה.

מיר זענען געווארן אוועקגערוקט פון נעטשור, מ'דארף אריינברענגען דעם אייבערשטן אין אונזער לעבן. "בכל דרכיך דעהו והוא יישר אורחותיך", מיט דעם ענדיגט דער רמב"ם. דער רמב"ם הייבט אן און ענדיגט מיט דעם אז מ'זאל... בכלל, אויב איינער פעלט למשל שבת מאה ברכות, זאל ער מאכן פאר זיך אן עצה, און ער עפנט די צייטונג און ער זעט דארט א שמועה טובה, מאכט ער "הטוב והמטיב". זעט ער א שמועה רעה, מאכט ער "דיין האמת".

שבת ליינט מען נישט די צייטונג, אה? ניין, ווייל שבת מאכט מען נישט "ברוך דיין האמת", און שבת טאר מען נישט הערן קיין שמועות רעות. ס'איז נישט דא קיין שמחה שבת. שבת איז יום הנזק. שבת איז יום הנזק, סאו מ'טאר נישט ליינען די צייטונג. אקעי, אמת, סתם אזוי, וואס איז מיט צער? אקעי, ועל מה אנו עומדים? שוין, ועל מה אנו עומדים? לאמיר הייבן דריי מאל אן אזוי.

הלכה: הבונה בית חדש או הקונה כלים חדשים — שהחיינו

"הבונה בית חדש", איינער בויט א נייע הויז, **"או הקונה כלים חדשים"**, איינער קויפט נייע כלים, א נייע וועש, אדער סתם א נייע קאר, א נייע קאמפיוטער, א נייע אייפאון. זיי האבן זיך דערלויבט א נייע טעלעפאן. זייער גוט.

זיי האבן זיך דערלויבט א נייע טעלעפאן, אבער זיי האבן פארגעסן צו זאגן דעם עולם א הלכה, אז דער עולם פירט זיך צו אפגרעידן זייער פאון יעדע פאר יאר, און ווען מ'קויפט א נייע טעלעפאן איז מען מחויב מיט די רבנים צו מאכן א **"שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה"**. ס'איז ארויסגעקומען די נייע אייפאון. ס'קען זיין אפילו ווען איינער ווארט אז ס'זאל ארויסקומען די נייע, און ווען ער זעט עס קען ער שוין מאכן די ברכה, אזוי ווי אויף פירות.

דיסקוסיע: שיעור פון שמחה און מנהג העולם

יא, אבער אויף יעדע זאך. ס'איז דא פשרה מרובה אויף דעם. ער ברענגט אראפ אז ס'איז דא א מנהג וועגן דעם. פארוואס למעשה?

ניין, ניין, דער מנהג איז יא צו מאכן שהחיינו. ניין, דער מנהג איז, למשל, אונז זעען דאך יום טוב זאגט מען אז א נאכט ווען ס'איז נישט זיכער אז ער מאכט שהחיינו, קען ער מאכן א ברכת שהחיינו אויף די נייע מלבושים. מ'גייט אין נייע מלבושים.

ניין, ניין, ס'איז נישט קיין ספק אז דער מנהג איז אויף פירות. אבער אויך אויף נייע זאכן וואס מ'קויפט, מייניגער, ווייל ס'איז שווער צו וויסן די שיעור. ווייל מענטשן גייען אין שאפינג און מ'האלט אין איין ברענגען נייע זאכן. זאל מען מאכן יעדע טאג שהחיינו?

וואו שטייט אז ס'איז דא א שיעור? ס'שטייט נישט. ס'איז גענוג אז ס'איז דא א שמחה אז מ'מאכט די ברכה. ס'שטייט נישט אז מ'מאכט נישט. דו, דעם ביסל געדולד, וועסטו קוקן תירוצים פארוואס מענטשן ווידן. מער, מער, מ'איז מבטל די מנהג העולם.

אבער דו זעסט ווי דו זאגסט, מ'נוצט עס אפילו ווען מ'האט א ספק. זעסט ווי גרינג ס'איז? מ'האט א ספק, וואס איז די כיסוי? מ'ווייסט אז מ'קויפט א נייע שאל. לעצטנס האב איך געהערט אז דער רב זאל קויפן א נייע שאל. א נייע קאפל, קען מען מאכן א זיכערע ברכה.

ר' חיים קאניעווסקי זאגט אז א נייע זאקן קערט נישט, ער זאגט אז ס'גייט נישט צו אים, ס'הייסט נישט קיין נייע כלי דארט. אבער א נייע העמד אדער א נייע רעקל, זיכער אז מ'מאכט אויף דעם א ברכה.

הלכה: ראיית חבר — שהחיינו און מחיה המתים

איינער זעט זיין חבר נאך דרייסיג טעג וואס ער האט אים נישט געזען, מברך שהחיינו, ער פרייט זיך אז ער דערלעבט נאכאמאל צו זען זיין חבר. אויך קען מען זיך אריבערדרייען אין בית המדרש, און מענטשן פארן היינט אסאך, קען ער ארייננכאפן די ברכה שהחיינו.

ואם ראהו לאחר שנים עשר חודש, אויב האט ער אים געזען נאך צוועלף חדשים, מאכט מען נאך א שטערקערע אינטערעסאנטע ברכה: **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם מחיה המתים**. ווייל נאך צוועלף חדשים איז א זמן וואס דער מענטש ווייסט שוין אפילו נישט אויב דער חבר וואס ער האט אים שוין לאנג נישט געזען, אפשר איז ער שוין געשטארבן בכלל.

הלכה: הרואה פרי המתחדש משנה לשנה — שהחיינו

הרואה פרי המתחדש משנה לשנה, ווען איינער זעט א פרי וואס ווערט מתחדש, דאס הייסט די פירות וואקסן און ווערן מתחדש משנה לשנה, ווען ער זעט די נייע פירות, מברך שהחיינו.

קריטיק אויף ט"ו בשבט מנהג

אויך דאס, איך מיין אז דאס וואס מ'פירט זיך היינט ביי ט"ו בשבט, אז מ'טרעפט עפעס א פרי, ס'איז נישט אויף דעם, נישט דאס מיינט עס. היינט איז די הלכה דאך, איך בין מסכים מיט די וואס מאכן עס נישט היינט, איך מאך עס כמעט נישט, ווייל ס'איז דאך דא אין די סטאר, אונז זענען דאך אזוי ווי אנטונינוס ורבי וואס האבן עס געזען א גאנץ יאר.

ס'איז דא וואס ווילן זאגן אז א מענטש, למשל, איך וועל טראכטן, אפשר היינט איז שוין מער, אבער דאך, ס'איז דא פירות וואס דו קענסט נישט טרעפן אין געשעפט נאר אפאר וואכן א יאר וואס מ'פארקויפט עס. דעמאלטס, וויבאלד ס'קומט, איז דא א שמחה, איז דא א שהחיינו. אבער דא גייסטו, ס'קאסט אפשר אביסל ביליגער, מער, ס'האט נישט קיין טעם.

דער סאטמארער רב'ס ווערטל און די דיסקאנעקשאן פון נעטשור

אבער איך וויל אויף דעם מוסיף זיין אזוי, מיין באבע, די רביצין פון מיין מאמע'ס מאמע, די לאנדסבערגער רביצין, איז געווען א זיסע אידענע, זי האט זייער געוואלט איינפלאנצן "סענס אוו הומאר". סאו זי האט אייביג א נייע חתונה האט זי געזאגט א דזשאוק, און זי האט געוואלט זען ווי שנעל יענער כאפט.

אז דער סאטמארער רב האט געזאגט, דער רבי זכרונו לברכה האט געזאגט, אז אין אמעריקע איז אלעס דא אויסער א פרה אדומה. פארוואס? ווייל ס'איז אלעס דא, ממילא איז אפילו נישטא קיין געלעגנהייט צו מאכן א פרה אדומה. ס'איז א גוט ווערטל, אבער איך טראכט פון די אנדערע זייט, אז די דיסקאנעקשאן איז עפעס אן אנדערע זאך. אז דער מענטש האט דא אויפ'ן טיש א ריזיגע טיש מיט פרוכט, און ער מאכט נאר א "חייב אני".

ברכת שהחיינו, הטוב והמטיב, ודיין האמת

דיגרעסיע: שהחיינו אין אמעריקע — דער סאטמארער רב'ס געדאנק

Speaker 1: זי האט זייער געוואלט איינפלאנצן סענס אוו הומאר. סאו, זי האט אייביג אין א נייע חתונה געזאגט א דזשאוק, און זי האט געוואלט זען ווי שנעל דער יעניגער כאפט.

דער סאטמארער רב האט געזאגט, דער רבי זכרונו לברכה האט געזאגט, אז אין אמעריקע איז אלעס דא אויסער א פערד פון שהחיינו. וואס איז די פשט? ווייל ס'איז אלעס דא, האט מען ניטאמאל די געלעגנהייט צו מאכן א פערד פון שהחיינו.

ס'גייט ווייטער. אבער איך טראכט פון די אנדערע זייט, אז די דיסקאנעקשאן איז עפעס אן אנדערע זאך. אז דער מענטש האט דא אויפן טיש א ריזיגע טיש מיט פרוכט, און ער מאכט נאר איין ברכה, בורא פרי העץ. ער ווייסט נישט אז מ'קען מאכן א בורא מיני בשמים, בורא ריח טוב בפירות, א שהחיינו אויך זאל מען ארייננכאפן, הטוב והמטיב אויף גאר א גוטע... ניין, הטוב והמטיב נאר אויב מ'ברענגט וויין, און נאך א בעסערע וויין.

אבער, רבותי, מ'קען דאך ביידעך בשעת'ן טיש מאכן אפאר ברכות וואס מ'געדענקט נישט אז מ'דארף מאכן. שהחיינו! מ'קען אפשר זיין פארקערט, אז מ'קען מאכן א גאנצע שהחיינו. יא, איין מאל א יאר מאכן מיר א שהחיינו אויף די פרוכט, ס'איז נישט קיין אפגעפרעגטע זאך. אקעי.

הלכה ג: שמע שמועה טובה — מברך הטוב והמטיב; שמועה רעה — מברך דיין האמת

דער רמב"ם'ס לשון

Speaker 1: שמע שמועה טובה. אויפן זען, יא? יא, ווייטער.

שמע שמועה טובה מברך הטוב והמטיב... על שמועות רעות מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם דיין האמת.

דיסקוסיע: וואס איז דער גדר פון "שמועה טובה"?

Speaker 1: שמועה טובה מיינט נישט עפעס וועגן דיר, כביכול. שמועה טובה איז איינער וואס מאכט מיט דיר א געשעפט. ניין, עפעס וואס דו קעירסט וועגן, אבער א גוטע נייעס. גוטע נייעס? וואס איז די אינוואלוומענט? ס'איז גארנישט עפעס וועגן דיר? ער האט געהאט א בעיבי, ער זאל געווינען די עלעקשאן, ער האט געוואונען, מאכט ער הטוב והמטיב.

וואס איז די שאלה? שמועה טובה. מ'דארף טראכטן פונקטליך וואס די גדר איז פון שמועה טובה. ס'קען זיין אז ס'מיינט ווען דיין קרוב האט א שידוך געטון, און דו ביסט פרייליך. דו ביסט העפיסט צו בי, ווייל דיין געין האט געוואונען, ס'איז נישט קיין עכטע... איך ווייס נישט. מ'דארף טראכטן.

Speaker 2: דו האסט געוואלט פול געשען, איז דאך א טובה. וואס איז די שאלה נישט? איך וואלט נישט... איך פארשטיי נישט די פראבלעם. יעדע מאל ער בלעטערט נייעס, זאל ער זאגן א גאנצע צייט הטוב והמטיב?

Speaker 1: איך האב נישט געזאגט אזוי. איך האב דיר געפרעגט גוט. א מענטש פרעסט פאטעטא טשיפס, און ער מאכט אויף יעדע מילעכיגע דאמפלינג מאכט ער יעדע נייע פאטעטא טשיפס. ס'איז אן אנדערע מין זאך. ער מאכט זיך א ברכה אויף די עסן וואס ער עסט. די זעלבע זאך, ער מאכט א ברכה. אבער די ברכה איז נישט קיין...

אבער דאס איז נישט קיין ברכה פון הנאה האבן פון ליינען נייעס. ס'איז א ברכה אז דער אייבערשטער האט געמאכט דו זאלסט האבן הנאה פון טון גוטע זאכן.

Speaker 2: זייער גוט. איז דאס א גוטע זאך אז דער מעיאר פון יענע סיטי וואס דו קענסט נישט, און העפענס טו בי אז דו האסט געליינט אים זיין טוויט וועגן זיך? טו מיר א טובה, ווייטער, ווייטער.

Speaker 1: דאס איז א קשיא אויף די מענטש, פארוואס ליינט ער די מעשה? אבער אויב איינער ליינט א גוטע בשורה וואס מאכט אים פרייליך...

Speaker 2: איך פארשטיי נישט. זאג מיר, אין די הייליגע רמב"ם שטייט נישט די זאך. פון וואו דו פילסט, שטייט נישט. די הארץ דארף נישט פילן.

Speaker 1: דאס איז א שמועה טובה. זאג איך אז אויב איינער מאכט א צייטונג, און האלב צייטונג גייט שטיין גוטע נייעס און איין זייט גייט שטיין

שלעכטע, קען מען בלעטערן און האלטן אין איין זאגן "ברוך הטוב והמטיב", און א גאנצע צייט זאגן "דיין האמת".

Speaker 2: פארוואס נישט?

Speaker 1: ווייל ער הערט גארנישט, ער ליינט נישט. ער בלעטערט, ער בלעטערט א צייטונג.

Speaker 2: וואס הייסט שמועה רעה? ס'מיינט אז ס'איז עפעס נוגע פאר אים. זיין מומע איז געשטארבן, זיין שכן האט פארלוירן. ער איז נוגע.

Speaker 1: ס'איז געווען אן עכטע געשלעכטע הלכה. איך האב צוגעלייגט א הלכה וואס שטייט נישט אין די רמב"ם. איך ווייס, אפשר אין די שפעטערדיגע פוסקים שטייט עס.

Speaker 2: זיי זענען אים געווען נישט די גדר. אבער דו גייסט מיר זאגן...

Speaker 1: ס'איז נישט קיין גדר. שמועה טובה לזונו. א מענטש קען 24 שעה א טאג מאכן "הטוב והמטיב" און "דיין האמת". נישט נאר דאס, ער קען מאכן 24 שעה א טאג שלום עליכם, שלום עליכם. אמת, אמת, אמת.

די ניו יארק טיימס האט דאך יעדן טאג א ליסט פון ווער ס'איז נעכטן געשטארבן אויף די וועבסייט. יעדן טאג האט ער דא געגוג אנצופילן א גאנצע טאג. פארוואס נישט? אה, נישט, דו פארשטייסט אז ס'איז א ווייסט און טיים. אבער פארוואס קוקסטו דאס? איך קוק נישט יענע וועבסייט, איך קוק נאר ווען ס'איז מיר נוגע.

Speaker 2: אבער, ר' יצחק, איך מיין דו ביסט מפריז. איך מיין נישט ווען איינער ליינט א צייטונג. איך מיין ווען איינער הערט א בשורה וואס...

דער טייטש פון "שמועה" און "טובה לו"

Speaker 1: איך וויל פארשטיין די ווארט. די טייטש פון שמועה איז א נייעס, עברי טייטש. און שמועה טובה מיינט א גוטע נייעס, און שמועה רעה מיינט א שלעכטע נייעס. איך זע נישט פארוואס ער זאל נישט מאכן אויף עפעס וואס איז א טובה אדער א רעה פאר די מענטש.

א מענטש האט נישט קיין געלט אין די סטאק מארקעט, יעדע מינוט קען ער מאכן א ברכה לויט ווי ס'איז ארויפגעגאנגען און אראפגעגאנגען. טו מיר א טובה, ווייטער.

Speaker 2: פארוואס נישט?

Speaker 1: ווייל ס'איז נישט קיין טובה און ס'איז נישט קיין רעה. דער מענטש טוט גארנישט יעצט בכלל. ער טוט גארנישט. ער ליינט סתם "לישב בדד וידום" ביז ער טרעפט עפעס א גוטע זאך.

Speaker 2: טובה מיינט טובה לו. מ'גייט באלד זען די הלכה. טובה מיינט נישט...

Speaker 1: טובה לו, דאס וועלן מיר יעצט וויסן די גדר. און איך ווייס נאכנישט די גדר. איך ווייס נישט ווייטער. איך ווייס נישט.

א גוטע נייעס מיינט... אויף א שלעכטע נייעס מאכט מען א ברכה "דיין האמת". אויף א גוטע נייעס, א גוטע בשורה, א שמועה טובה, זאגט די משנה **"על בשורות טובות אומר הטוב והמטיב"**.

דער רמב"ם'ס שינוי לשון: "שמועה טובה" אנשטאט "בשורות טובות"

פארוואס האט דער רמב"ם געטוישט די ווערטער פון די משנה? די משנה זאגט "בשורות טובות", דער רמב"ם זאגט "שמועה טובה". איך זאג דאך אויף אידיש הייסט עס נייעס, אויף לשון הקודש הייסט עס שמועה טובה.

וואס איז א שמועה טובה? גוטע נייעס. דיין זון'ס מלמד האט דיך גערופן אז דיין זון איז גוט, מאך א ברכה. דער דאקטאר האט דיך גערופן אז די טעסט איז צוריקגעקומען פאזיטיוו, מאך א ברכה. דו האסט געהערט אז דיין רבי האט אנגעפילט זיינע פארענטשעס, און איינער האט אמאל געזאגט אז דו רופסט זיך פאפא בני ברק תל אביב, וועסטו אפשר יא מאכן א ברכה "הטוב והמטיב" ווייל ס'איז א שמועה טובה.

אבער ס'איז נישט קיין שמועה טובה און נישט קיין שמועה רעה. מענטשן האבן א נטיה, ווער ס'האט געוואונען די מלחמה אין עפעס א ווייטע לאנד, גייט ער יעצט מאכן א ברכה "הטוב והמטיב" ווייל זיין טיעם האט געוואונען.

איך זאג דיר פארוואס נישט: דו דארפסט אויך וויסן אז דער עיקר דא איז נישט דו, דער עיקר דא איז דער אייבערשטער. דער אייבערשטער האט אויך הנאה געהאט, אקעי, אבער ס'איז נישט א מאורע וואס איז געשען צו דיר. ס'שטייט נישט אין רמב"ם אז ס'מוז אנגיין צו דיר. ס'שטייט נישט. מיר וועלן באלד זען בפירוש אין הלכה אז ס'איז דא פילע זאכן וואס ס'גייט נישט אן צו דיר און דו זאגסט א ברכה.

אבער דער רמב"ם זאגט "שמועה טובה", גוטע נייעס, און "שמועה רעה", שלעכטע נייעס. גייען מיר ווייטער.

וחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה

Speaker 1: וחייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה. אויף שלעכטע נייעס זאגט מען, יא, זיי האלטן נאך אינמיטן סימן ג', יא, **על שמועות רעות מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם דיין האמת.**

א מינוט, אבער קודם לאמיר צוריקגיין צו "הטוב והמטיב", ווייל דער אייבערשטער איז גוט און ער טוט גוטע זאכן. ס'איז אינטערעסאנט, דאס זאל די ברכה מאכן איז דא א צווייטע וויין. ס'איז אינטערעסאנט וואס איז די קשר צו די צווייטע זאך. אויך איז א גוטע זאך.

זאגט דער רמב"ם ווייטער. יעצט, בשעת מ'מאכט די ברכה על הרעה, דארפסטו וויסן אז ספעציעל דא איז דא א דין פון פילינג, אקעי?

דער רמב"ם'ס לשון: בטובת נפש

זאגט דער רמב"ם, ער האט יעצט געזאגט אז ווען מ'הערט א שלעכטע שמועה, למשל אז א מענטש האט געהאט א גרויסע הפסד אדער אן עכטע שלעכטע שמועה, גייט ער טאקע געבן א מורמל די ברכה, אבער ער גייט עס נישט זאגן מיט קיין שום הארץ.

זאגט דער רמב"ם, **וחייב אדם לברך על הרעה.** א מענטש דארף מאכן די ברכה אויך על הרעה, אויך ווען מ'מאכט די ברכה דיין האמת, אז איך טראסט דעם אייבערשטן אז ער איז דיין האמת, כביכול מ'איז מצדיק די דין אויף די שלעכטע זאך וואס איז געשען, דארף מען עס טון **בטובת נפש**, מיט א גוטע נפש. א יוניק לשון וואס דער רמב"ם זאגט, לאמיר ענדיגן קודם די שטיקל וועלן מיר אריינגיין אין די דיטעילס פון ווערטער.

דו זאלסט מאכן די ברכה בטובת נפש, מיט א גוטע געשמאק, **כדרך שמברך על הטוב בשמחה.** אזוי ווי אויף א שמועה טובה, אז ס'איז געשען א גוטע זאך, מאכסטו די ברכה בשמחה, זאל מען אויך די ברכה על הרעה טון בטובת נפש.

דער מקור: ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך

שנאמר, ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך. דו זאלסט ליב האבן דעם אייבערשטן מיט דיין גאנצע הארץ, און דיין גאנצע נפש, און דיין גאנצע מאוד.

טייטשט דער רמב"ם, **בכלל אהבה זו היתירה**, דאס טייטשט, ואהבת את ה' אלקיך זאגט אז מ'זאל ליב האבן דעם אייבערשטן א גרויסע אהבה, וואס איז בכל לבבך, בכל נפשך, זייער א גרויסע אהבה. און אין די א גרויסע אהבה וואס דער אייבערשטער האט אונז מצווה געווען איז אינקלודעד **שאפילו בעת שייצר לו**, אפילו ווען ס'טוט אים ווי, דער אייבערשטער האט אים ווי געטון, יצר לו אדער שיצר לו, יא, ווען דער אייבערשטער האט אים ווי געטון, יא, כביכול מעשים וואס דער אייבערשטער האט אים ווי געטון, **יודה וישבח בשמחה**, זאל ער ווייטער זיין מודה און משבח בשמחה.

דיסקוסיע: בטובת נפש און בשמחה — די גמרא'ס לשון

Speaker 2: יא, ממש בשמחה. קודם זאגט ער בטובת נפש, אבער די לשון בשמחה איז א לשון הגמרא. די גמרא זאגט אז די נפקא מינה פון לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, זאגט די גמרא, די נפקא מינה איז אז דו

זאלסט עס טון בשמחה. ס'איז דא א מפורש'ע גמרא אין די משנה, לקבלם בשמחה, יא? יא? און די משנה...

Speaker 1: ער ברענגט נישט מיט די לשון הגמרא? די משנה זאגט שוין די זאך אז ס'איז... אז ס'איז... וועגן די פסוק "ואהבת את ה' אלקיך בכל מאדך". די גמרא זאגט אויף "בכל מאדך" - בכל מדה ומדה. די משנה זאגט אזוי, אזוי האט דער רמב"ם איבערגעטייטשט אביסל... אין די משנה שטייט - ער ברענגט נישט די לשון - אין די משנה שטייט... אין די משנה שטייט... נו...

Speaker 2: יא, אזוי ווי דו זאגסט, די משנה ברענגט א גאנצע דרשה: **"חייב אדם לברך על הרעה כשם שהוא מברך על הטובה"**, אזוי ווי ס'שטייט **"ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך"**, און די משנה זאגט **"בכל מאדך" - בכל מדה ומדה שהוא מודד לך.**

דער רמב"ם'ס איבערטייטש פון "בכל מאדך"

Speaker 1: און דער רמב"ם האט איבערגעטייטשט אביסל. דער רמב"ם האט נישט געברענגט די דרשה אזוי ווי ס'שטייט אין די משנה, אז "מאדך" איז א רמז'ל, "מאדך" מיינט געלט. ניין, ניין, ניין, "מאדך" מיינט נישט געלט.

דער רמב"ם טייטשט אזוי: דער רמב"ם טייטשט איבער די דרשה פון די משנה. אנשטאט פון מאכן די שיינע מליצה וואס די משנה האט געמאכט, **"בכל מדה ומדה שהוא מודד לך, הוי מודה"**, די משנה מאכט א מליצה, "בכל מדה שהוא מודד", הוי מודה. ס'איז דריי ווערטער וואס זענען ענליך צו "מאד", האט די משנה געמאכט א דרשה'לע.

דער רמב"ם האט עס איבערגעטייטשט אביסל מער אן די סארט מליצה, און ער האט געשריבן "מאדך" טייטש **אהבה יתירה**, זייער אסאך, כפשוטו של מקרא, "מאדך" - זייער אסאך. יא, מאוד מאוד מאוד. ער טייטשט אז מ'דארף זייער ליב האבן דעם אייבערשטן.

וואס איז זייער? נארמאל ליב האבן דעם אייבערשטן איז ווען ער גיט מיר גוט. "מאוד" - אפילו ווען ער גיט מיר שלעכט, דאנק איך, בין איך אומר "שבחך בשמחה".

דער עיקר פון די שמחה

די פשטות וואס שטייט דא איז אז די שמחה איז אז דער אייבערשטער איז משובח, דער אייבערשטער ווערט גרויס, ממילא דאס טוט ער דאך אלץ בשמחה. דאס איז די פשוט'ע טייטש וואס דער רמב"ם זאגט דא.

Speaker 2: איך האב געמיינט אז די אהבה יתירה איז די עצם זאך אז מ'זאל ליב האבן בכל לבב ובכל נפש. לאו דווקא דאס ווארט "מאוד" אז ס'מיינט מאוד מאוד, נאר ס'קען אויך מיינען געלט. אבער די תורה, וויבאלד דער אייבערשטער זאגט "ואהבת את ה' אלקיך", זאגט ער אז מ'זאל אים ליב האבן.

"מאוד" — געלט אדער כפשוטו?

Speaker 1: "מאוד" געלט איז אויך א דרשה. דער רמב"ם ברענגט א פסוק און ער מיינט די פשוט'ע פשט, נישט אז ס'זאל מיינען געלט. "מאוד" איז נישט קיין פשוט'ע טייטש, ניין? ס'איז נישט די לשון הקודש'דיגע ווארט פאר "מאוד". "מאוד" מיינט נישט געלט. ניין, איך ווייס נישט. איך מיין עס איז א דזשול.

ברכות אחרות — הלכה ב: ברכה אויף טובה און רעה

הלכה ב (המשך) — "שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה"

דאס איז די פשוט'ע טייטש פון וואס דער רמב"ם זאגט דא.

דיסקוסיע: וואס מיינט "בכל מאדך" — פשט אדער דרשה?

ס'איז אינטערעסאנט, איך האב געמיינט אז די אהבה יתירה איז די עצם זאך, אז ער זאל ליב האבן בכל לבב ובכל נפש. לאו דווקא די ווארט מאד, אז עס מיינט מאד מאד, נאר עס קען מיינען געלט. עס איז א דרשה פון "מאדך ושמך אחד", ער זאגט אז עס איז א גרויסע מדה. "מאד" איז געלט איז אויך א דרשה, לאו דווקא. דער רמב"ם ווען ער זאגט א פסוק מיינט ער פשוט פשט. ער זאגט נישט אז עס זאל מיינען געלט. "מאד" איז נישט קיין פשוט'ע טייטש. ניין, ס'איז נישט. אין לשון הקודש זעט מען נישט "מאד" זאל מיינען געלט. איך ווייס נישט, איך מיין אז ס'איז א דרשה.

וואס מיינט "אהבה יתירה" — דיין האמת אפילו ביי רעה

בכלל, אהבה יתירה, יא, זייער גוט. וואס איז די טייטש פון דעם רמב"ם? איך זאג דיר, פשוט טייטש איז דא אז ער לויבט דעם אייבערשטן. ער זאגט, "יא, איך האב נאך צרות, אבער דער אייבערשטער איז דאך אלץ גרויס, און דער אייבערשטער איז גערעכט." און ער פרייט זיך מיט דעם וואס דער אייבערשטער איז גערעכט. נישט אז ער לויבט, "שכוח פאר'ן דאס טון." לויבן מיינט נישט שכוח. ניין, אבער ער איז מודה. ער איז מודה מיט די זעלבע חיות, מיט די זעלבע געשמאק וואס ער זאגט אז דער אייבערשטער האט אים געגעבן א טובה. ער זאגט נישט אז ס'איז גוט. דאס איז די איבעריגע טייטש וואס שטייט דא.

פירוש המשנה אין ברכות — א פארגלייך

אין פירוש המשנה אין ברכות זאגט דער רמב"ם אביסל אן אנדערע טייטש. איך ווייס נישט אויב ס'שטימט אינגאנצן מיט וואס ס'שטייט דא. דארט טייטשט ער אז ווער ס'איז קלוג — איך ברענג נישט דא די לשון די פשטות — אז ווער ס'איז קלוג ווייסט, אבער ס'שטימט נישט אזוי גוט מיט וואס ס'שטייט דא די נעקסטע, אפשר וועגן דעם ברענגט ער עס נישט דא די זעלבע. אז ווער ס'איז קלוג ווייסט אז אסאך מאל א גוטע זאך צום סוף איז א שלעכטע זאך, און אסאך מאל א שלעכטע זאך איז א גוטע זאך. א מענטש זאל נישט ווערן פארלוירן פון איין גוטע זאך. סאו די נעקסטע שטיקל גייט אביסל מסביר זיין וואס דא רעדט. ניין, אבער די נעקסטע שטיקל שטימט נישט צו מיט דעם. וועגן דעם זאג איך נישט דעם.

דער רמב"ם'ס ווערטער: ברכה אויף דעם פרעזענט, נישט אויף די צוקונפט

בכלל, ס'איז אביסל שווער, ווייל למשל, ווען א מענטש איז מודה בשמחה אז דער אייבערשטער איז דיין האמת, און די זאך און וואס דער אייבערשטער האט געטון איז מיט יושר און צדק, וואס זאגט ער? ער זאגט אז איך בין מודה אז ס'איז געווען א פורעניות, אדער אז אפשר גייט פון דעם ארויסקומען א טובה, אדער איינס פון די צוויי. סאו ס'איז יא קאנעקטעד מיט דעם וואס ער זאגט.

זאגט דער רמב"ם, **הגיע אליו טובה**, ס'איז געקומען צו אים א גוטע זאך, **או שמע שמועה טובה**, ער האט געהערט א גוטע זאך, **אף על פי שהדברים מרמזים שהטובה הזו תגרום לו רעה**, אפילו אז די שמועה טובה ברענגט מיט זיך אזא פחד אז דאס ברענגט נאך זיך נאך רעה. ס'זעט אויס אז מ'צאלט דערפאר א פרייז. רייט, ס'איז געלונגען, אבער... לאמיר זאגן, איינער האט געמאכט געלט אזוי וואס קען זיין אז די רעגירונג גייט אים כאפן פאר דעם, לאמיר זאגן א דוגמא. אפשר אז די טובה קען ברענגען א רעה. אפשר דער מענטש האט יעצט אזוי, ער האט ביידע, ער איז פרייליך פאר די טובה אבער ער איז אביסל באזארגט, ער איז באזארגט, זאגט ער הטוב והמטיב, ווייל די עיקר זאך וואס איז געשען איז געווען טוב.

נגע אליו רעה, ס'איז אנגעקומען צו אים א שלעכטס, **אדער ער האט געהערט א שמועה רעה, אף על פי שהדברים מרמזים שהרעה זו גורמת לו טובה**, וואס פון דעם גייט ארויסקומען א טובה, **ברוך דיין האמת**. זאגט דער רמב"ם, **שאין מברכין על העתיד להיות אלא על מה שאירע עתה**. מ'זאגט נישט א ברכה אויף עפעס וואס קען ארויסקומען פון דעם אדער עפעס וואס גייט ארויסקומען פון דעם, נאר אויף וואס ס'איז געשען.

די פסיכאלאגישע גאונות פון דעם רמב"ם — פאקוס אויף דעם פרעזענט

מ'דארף אנקוקן א זאך, א מענטש קען נישט... דער רמב"ם זאגט א ביוטיפול זאך, א מענטש קען נישט אזוי ווי זיין אין זיין קאפ און זיין אין חשבונות. קוקן אויף די פרעזענט, אויב די זאך וואס איז געשען ווערט אנגערופן טובה, אבסלוטלי איז עס א טובה, ווייל מ'רופט עס שמועה טובה, ס'ווערט

קעטעגארייזד אלס טובה, וואטעווער מחשבות דו האסט אין דיין קאפ, לייגסטו אוועק און דו זאגסט הטוב והמטיב.

און די זעלבע זאך פארקערט. דיין האמת איז פשט נישט אז דער אייבערשטער האט מיר געטון א טובה, ווייל דעמאלטס זאגט מען נישט קיין ברכה אויף א טובה. נאר דיין האמת זאגט, דער אייבערשטער איז דיין האמת אפילו ער האט מיר נישט געטון א טובה, אפילו ס'איז א שלעכטע זאך, אבער דאך איז ער אמת. יא, הטוב והמטיב איז פשט ער האט געטון צו מיר גוט. דא האט ער געטון עפעס, ער האט געטון צו מיר שלעכט, ער האט געטון רעה, אבער מבחינתו איז דאס אמת, נישט טוב אבער ס'איז אמת. ער איז גערעכט. די עיקר זאך איז אז דער אייבערשטער איז גערעכט. ער איז גערעכט, ס'איז נישט טוב אבער ס'איז אמת. יא, דער אייבערשטער איז גערעכט, דיין האמת, ער הרג'עט נישט מענטשן, ער טוט נישט אפ פאר איינעם וואס ס'קומט זיך נישט. דאס איז די מינינג.

קלארן אויס קאנפיוזשן — לעבן מיט דעם פרעזענט

אויך פאר די זעלבע סיבה זאל נישט א מענטש זאגן הטוב והמטיב ווען ס'איז געשען א שלעכטע זאך, ווייל איך ווייס אז פון דעם גייט ארויסקומען טובה. דאס איז דער רמב"ם. אפילו דו ווייסט, אפילו נישט נאר דאס, אפילו די גמרא רעדט פון אזא זאך, די גמרא וועט דאס דערמאנען. ער ווייסט, ער איז נאך פאר מציאות, ער ווייסט אבער די מציאות גייט עס קומען אוועק. איך ווייס נישט, מען מאכט א ברכה, אז יעצט, אפילו דא לערנט מען אויך לשיטתי אז מענטשן זענען דא חושש, ס'איז נישט בשלימות. דו דענקסט אז מ'האט געזאגט, איינער איז געווען קראנק, ער איז געזונט געווארן אביסל, קענסטו שוין מאכן הגומל? אפשר איז ער צוריק קראנק געווארן. די הלכה איז, א ברכה קודם כל אויף דעם וואס איך האב היינט נישט געווארן צוריק געזונט, קומט שוין א ברכה. אויב מארגן וועט ער שטארבן, וועט ער מאכן דעמאלטס דיין האמת. מען קען מאכן אויף די זעלבע מאורע משמש ובא א באנטש ברכות. סתם דיין האמת, הטוב והמטיב, לאמיר גיין. איך האלט נאך אלץ נישט דא אפשר דיין האמת. הגומל שטייט נישט דא. אבער באלד וועלן מיר זען אז הגומל איז אפשר אביסל אנדערש. אבער די נקודה פון הטוב והמטיב און דיין האמת, אז ס'קען דאך זיין איינער אין די זעלבע דיעל האט ער פופציק מאל א שמועה טובה און א שמועה רעה, און אויף יעדע מאל מאכט ער עקסטער א ברכה. די ברכה קומט אויף דעם וואס איך בין יעצט צופרידן, לויב איך דעם אייבערשטן. ס'מיינט נישט אז איך האב יעצט גע'פסק'נט אז די... יא, איינער זאגט, ער האט געהערט אז ארץ ישראל האט געהארג��ט די מלך פון איראן. איז א שמועה טובה, מאכט מען א ברכה הטוב והמטיב. איי, מארגן וועט דאס גורם זיין אז ס'וועט קומען א שלעכטערע. אקעי, מארגן מאכט מען דיין האמת.

די גאונות פון דעם — קלארן אויס "מיקסד בעג" סיטואציעס

וואס דאס טוט? ס'איז זייער גוט. דו האסט נישט ליב צו רעדן וועגן פילינגס, אבער דא ליגט א מורא'דיגע גאונות, פסיכאלאגישע גאונות. אז מענטשן האבן זייער אסאך מאל א מיקסד בעג. ס'איז געקומען צו זיי עפעס א געוויסע ידיעה, און ס'איז א מיקסד בעג. ס'קען זיין גוט, ס'קען זיין שלעכט, און מ'קען עס אנקוקן פארשידענע וועגן. זאגט דער רמב"ם, פאוקעס אויף וואס די רוב איז, וואס די עיקר דערפון איז. די עיקר איז א טובה? לייג אוועק, לייג אוועק אנדערע זאכן. ער קלארט דא זייער שטארק אויס קאנפיוזשן. ס'איז דא אמאל וואס מ'מאכט ביידע. ס'איז אין די קאטעגאריע וואו די לייגסט עס, ס'איז אין טובה, טראכט מער נישט וועגן די רעה. ניין, ער רעדט פון די פיוטשער. אויב ס'איז בשעת מעשה ביידע, וועלן מיר זען באלד, אמאל מאכט מען ביידע ברכות אויף איינמאל.

רייט, אבער דער רמב"ם דא גייט אקעגן מענטשן וואס זענען צעמישט. א מענטש זאל נישט זיין צעמישט. ס'איז אין די קאטעגאריע פון גוט, דו האסט א שידוך געטון, דו האסט טויזנט מחשבות אין דיין קאפ, איז דאס די ריכטיגע שידוך? דאס... זאל מען באהאלטן די מחשבות, און די הטוב והמטיב העלפט דעם מענטש באהאלטן די מחשבות. אבער אויך ביי די דיין האמת, ווער נישט יעצט קיין... דאס. אויב וויל מען גיין מיט'ן רמב"ם, דארף מען מודה זיין, ס'איז א זאך וואס איז זייער שווער פאר מיר, ס'איז נישט טוב פאר מיר, אבער דער אייבערשטער איז נאך אלץ א ריכטיגער באשעפער. איך האב נישט יעצט באגעגנט דעם אייבערשטן אלס א הטוב והמטיב, אבער איך האב אים נאך אלץ באגעגנט אלס דינו אמת. יא, דער אייבערשטער איז זייער א פרעזענט אין דיין לעבן. יא, יא, יא. און דאס איז אזוי ווי דער תמימות, דאס איז דער תמימות, דאס הייסט תמימות. מענטשן מאכן צופיל חשבונות. מארגן איז ארויסגעקומען פון דעם א שלעכטס. אלעמאל טרעפן מיר...

דיסקוסיע: דער רמב"ם קעגן די שיטה פון "אלעס איז דער בעסטער"

איך זאג, דער צווייטער הלכה, דער צווייטער הלכה דארף מען פארשטיין לויט די עקסטרימס, נישט עקסטרים, איך וואלט נישט געזאגט די ווארט עקסטרים, באט לויט די וואס רעדן וועגן בטחון באופן אז דאס וואס דער אייבערשטער האט געטון איז דער בעסטער פאר דיר, און דו דארפסט ממש אזוי פילן. און דער רמב"ם, דער הלכה איז נישט אזוי. אבער איינער וואס איז נישט אזוי, איז פשט אז ער איז אויף א העכערע מדריגה אדער ער איז אף? ווייל דער רמב"ם זאגט אז א מענטש דארף פאוקוסן אויף וואס איז געשען. יענער מאכט דאך אלץ דינו אמת. יא, עס איז... דינו אמת. דער רמב"ם זאגט אז הלכה דארף מען מאכן דינו אמת, אבער... אבער דער זאך איז ער... אקעי, די אמת איז אז... סאבדזשעקטיוו. אויך די זאך ברענגט אויך אביסל אז א מענטש זאל לעבן מיט נעטשור. ווען ס'וועט אנקומען די בשורה טובה וואס איז ארויסגעקומען פון די בשורה, וועסטו דעמאלטס מאכן א הטוב והמטיב, אבער דא פארקערט. לעבן מיט וואס דו האסט יעצט, לעבן מיט די פרעזענט. יא, דער תמימות, וואס מיר מאכן צופיל חשבונות.

דיגרעסיע: לעבן מיט נעטשור — נשמת

יעצט אונז זאגן דער שיעור, אונז רעקארדן פרייטאג, מיין הארץ פלאמפט צו מיר גיי זאגן נשמת. יא, איז דא... אבער מענטשן וואס לעבן מער מיט נעטשור, א פלא'דיגע זאך. ווען זאגט א איד פון אמאל נשמת? ווען זאגט א פעלד ארבעטער נשמת? ער זאגט עס ווען ס'הייבט אן רעגענען. ער לעבט מיט נעטשור אינגאנצן, דעמאלטס איז זיין נשמת. יודוך ה' אלהינו על כל רוב מעשיך. אונז זענען נישט קיין פארמערס, אבער איך האב געזען אין ארץ ישראל יעדעס יאר, מענטשן וואס זענען האלטן קאפ מיט דעם וואס איז ממש... אה, מ'זאגט דער ברכת השנים. יודוך ה' אלהינו...

הלכה ה — ברכות אויף רעגן און שדה

און יש לו שדה, אויב א מענטש האט א שדה, איך האב זיך אנגענומען צו רעגענען. אויב א מענטש האט א שדה, **מברך שהחיינו.** אינטערעסאנט, ער זאגט אויך די זעלבע שהחיינו ווען די פירות וואקסן די ערשטע מאל ארויס. ס'איז דא אסאך שהחיינו'ס אויף איין פעלד.

אויב ס'איז שותפות של אחרים, אויב ס'שעט, ס'איז נישט נאר זיינס, אויך די אנדערע, **מברך הטוב והמטיב.** דו זעעסט אז דאס איז א לשון רבים, אז ס'איז טוב פאר נאך מענטשן. יא, מ'גייט זען, אין די סוף גייט די רבים זאגן, איך ווייס נישט פארוואס. הטוב והמטיב מיינט אז דער אייבערשטער איז טוב ומטיב. אויך קען זיין ריזן אז א כלל איז, איך ווייס נישט פארוואס. יעצט כאפ איך אז איך ווייס נישט אויב ביי יין איז נישט געווען אזוי, אויך ביי בשורה טובה איז אויך נישט געווען אזוי, אז די רבים זאלן אויך זאגן. דא גייט די רבים זאגן.

די תפילה "מודים אנחנו לך"

דא גייט די רבים זאגן, אה, דא איז די עני נזכר, די עני כאפט אריין א שיינע לענגערע תפילה. די אנדערע מעגן אויך זאגן. אן אנדערע ווארט איז אז די בעל השדה באמת פלאמט פון שמחה, דארף ער נישט קיין סאך, ער ווארעמט זיך אן מיט די ווערטער, ס'איז א תפילה וואס זאל אים מאכן דאנקען דעם אייבערשטען. אסאך מאל איז דא תפילות וואס זענען א מוסר ספר, ער ווארעמט זיך אן צו דאנקען דעם אייבערשטען. אבער איך מיין אז ס'איז נישט קיין סתירה, ער מעג זאגן. ער זאגט, ער איז נישט מחייב, ער זאגט נישט די ברכה, נאר...

מודים אנחנו לך ה' אלקינו, אונז דאנקען דיר **על כל טיפה וטיפה שהורדת לנו**, אויף יעדע טראפ וואס דו האסט אונז אראפגעלאזט. ס'איז פארמיינט אונז דאנקען דא מיליאנען מאל. יא, יעדע מאל א מענטש מאכט אזא ברכה, דאנקט ער אויף יעדע טראפ.

"אילו פינו מלא שירה כים"

אבער דעם פשט איז, **אילו פינו מלא שירה כים**, אילו פינו, אונזער מויל, מלא שירה כים, אונזער מויל איז פול מיט שירה ווי די ים. דאס קומט דאך א גאנצע ים וואסער, קומט אריין די ים. ווערסטו מיינען אז דעמאלטס וואלט איך שוין יא יוצא געווען, ווען איך וואלט טאקע געזאגט אזויפיל ברכות וויפיל טראפן. אבער ס'איז נישט אזוי, ווייל אפילו אויב אונזער מויל וואלט געווען מלא שירה כים, **ולשוננו רנה כהמון גליו**, און אונזער לשון וואלט געווען לשונות פון רינה, פון דאנקען, שירות ותשבחות, אזוי סאך ווי די כוואליעס **כרחב הרקיע**, אזוי ברייט ווי דער הימל איז העכער אונז. **ועינינו מאירות כשמש וכירח**, און אונזערע אויגן זענען מאורות, זענען אזעלכע באלייכטערס, אדער אונז זאגן זענען מאירות כשמש וכירח. **וידינו פרושות כנשרי שמים**, און אונזערע הענט זענען אויסגעשפרייט. וואס קומט אריין די הענט?

נשמת כל חי, ברכה על הגשמים, ומת אביו וירשו

נשמת כל חי — המשך הנוסח

און אונזערע ליפן וואלטן געהאט געגוג שבח, געגוג ווערטער פון שבח והודאה, כמרחבי רקיע, אזוי ברייט ווי דער הימל איז העכער אונז. ועינינו, און אונזערע אויגן, זענען מאורות, זענען אזעלכע באלייכטערס, אדער מ'זאגט מאירות כשמש וכירח. וידינו פרושות כנשרי שמים, אונזערע הענט איז אויסגעשפרייט.

Speaker 1: וואס קומט אריין די עיניים? מ'דארף דאנקען מיט די אויגן? מ'ווייסט נישט וואס די ענטפער איז?

Speaker 2: אקעי. צו זען יעדע גוטע זאך.

Speaker 1: אה, דאס מיינט עס?

Speaker 2: יא, אזוי זאגט ער.

Speaker 1: אקעי.

וידינו פרושות כנשרי שמים

וידינו פרושות כנשרי שמים איז זייער אינטערעסאנט. אבער א נשר איז נישט אזוי גרויס. איך מיין, ער האט גערעדט וועגן די גאנצע וועלט, די גאנצע הימל. א נשר פליעט ארום, ער זאגט ער קען גיין, ער קען אלעס זען.

Speaker 2: אה, ער קען ארומפליען און זען אלעס, זען אלע טראפנס און זען אלע גוטס.

ורגלינו קלות כאיילות, אז אונזערע פיס איז אזוי שנעל ווי איילות וואס לויפן שנעל, וואלטן מיר נאך אלץ נישט געווען געגוג. אין אנו מספיקין, מיר וואלטן נישט געהאט געגוג להודות לך ה' אלוקינו ולברך את שמך מלכנו, אפילו נאר על אחת, אויף איינס פון די טויזנט טויזנטער טויזנטער.

Speaker 1: אלף אלפי אלפים איז א מיליאן?

Speaker 2: ניין, טויזנט מאל טויזנט איז א מיליאן. אלף אלפי אלפים איז א ביליאן. טויזנט מאל טויזנט מאל טויזנט.

Speaker 1: און צען טויזנט מאל צען טויזנט מאל צען טויזנט, דאס איז וויפיל?

Speaker 2: דאס הייסט אן אופן. די רוב ריבי רבבות. ס'ווערט טריליאנען. רוב ריבי רבבות.

Speaker 1: אקעי. ס'איז כמעט אן א שיעור. אן א שיעור פלאס וואן.

אן א שיעור פעמים הטובות שעשית עמנו ועם אבותינו.

ממצרים גאלתנו — פירוט הטובות

ער האט דערציילט, ער זאגט, מן מצרים גאלתנו ה' אלוקינו, אנגעהויבן האט זיך אונזער סטארי ממצרים גאלתנו ה' אלוקינו, ומבית עבדים פדיתנו. און חוץ פון דעם, די אלע יארן אינדערצווישן, אדער אפשר אין מדבר, ברעב זנתנו, ווען מ'האט נישט געהאט וואס צו עסן, און רעב, ובשובע כלכלתנו, און ווען ס'איז יא געווען, האט דער אייבערשטער אונז געגעבן שפע, אדער געגעבן אן הכנה, מ'זאל קענען גוט קייען פון דעם, מאכן ברויט וכדומה. ומחרב הצלתנו, ער האט אונז געראטעוועט פון חרב. ומדבר מלטתנו, ער האט אונז געראטעוועט פון מגיפות, פון די נייע ווייראוסעס. מחלאים רעים ורבים, די לשונות פון גרויסע מחלות, שווערע און פילע, האט אונז דער אייבערשטער ארויסגעשלעפט. עד הנה עזרונו רחמיך, ביז יעצט האט דער אייבערשטער'ס רחמנות געהאלפן, וחסדיך לא תמנו, און דער אייבערשטער'ס חסדים האט אונז נישט איבערגעלאזט.

און דא לייגט מען צו עפעס וואס זעט אויס ווי א לשון תפילה, אן אלטע טשיינע, און דער רמב"ם לייגט עס נישט.

על כן אברים שפלגת בנו — די מתנה פון דאנקען

על כן אברים שפלגת בנו, די אברים וואס דער אייבערשטער האט אריינגעפלאקט אין אונז, דער אייבערשטער האט אריינגעפלאנצט אין אונז. פלגת מיינט צעטיילט, כל יאמר, א מענטש האט פארשידענע אברים, און דער אייבערשטער האט געמאכט, שטעל דיר פאר א מענטש איז נאר איין זאך, קען ער דאך גארנישט טון. ער איז דאך ווי אויסגעפלאסטערט, אויסגעטיילט, אזוי טראכט איך אלעמאל ווען איך זאג דאס, איך ווייס נישט צו דאס איז דער טייטש.

ורוח ונשמה שנפחת באפינו, דער אייבערשטער האט אריינגעבלאזן, אזוי פארשטייט יעדער, נפחת באפינו, דער אייבערשטער האט אריינגעבלאזן זיין נשמה, דער אטעם אדער די חיות, קען מען טראכטן. **ולשון אשר שמת בפינו**, און די צונג וואס דו האסט געלייגט אין אונזער מויל. **הן הם יודו ויברכו וישבחו**, זיי זאגן דאך א פלא'דיגע זאך, אז דער וואס דאנקט איז אויך אלץ פון דיר.

חידוש: מ'דאנקט מיט די טולס וואס דער אייבערשטער האט געגעבן

יא, ער זאגט, ווען איך וואלט געהאט א מויל אזוי ווי דער ים, וואלט איך דיר אויך נישט געקענט. איז ממילא, די מויל וואס איך האב יא, דאס נוץ איך. דאס וואס דו האסט מיר געגעבן. האסטו מיר נישט געגעבן א מויל ווי דער ים, דאנק איך דיר לכל הפחות מיט די טולס וואס דו האסט מיר געגעבן. איך מיין אז דאס איז וואס ער וויל ארויסברענגען. איך קען דיר נישט מאכן אזוי ווי ריכטיג, האסטו מיר נאר געגעבן אזא מויל, נוץ איך דאס. וויפיל איך האב, וויפיל איך האב.

און מ'ענדיגט **ברוך אתה ה' רוב ההודאות, אל ההודאות**, דאס איז דער אייבערשטער וואס קומט צו אים די אלע הודאות, און ער איז דער גאט פון די הודאות.

הלכה ו: ברכה על הגשמים

גייט נאך איין הלכה וועגן דעם, וועגן די ברכה על הגשמים. פון ווען מאכט מען די ברכה על הגשמים? די ברכה על הגשמים מאכן מיר נישט גלייך ווען ס'הייבט אן צו רעגענען, נאר **משירבה המים על הארץ**, ס'זאל זיין אסאך וואסער אויף די ערד, אזוי ווייט אז **ויעלו אבעבועות מן המטר על פני האדמה**, ווען ס'רעגנט שטארק, דזשאמפט אויף פון אונטן ארויף, און ס'איז דא א פארע פון וואסער, א ריבוי פון וואסער, באבלס.

זהו עיקר השיר — די פאעטישע לשון פון דער גמרא

ויעלו אבעבועות, זאגט ער, **זהו עיקר השיר**, דאס איז א שיינע לשון אין גמרא. די גמרא רופט דאס, איך קען נישט יעצט די חתן אין קראטקאלא. אבער דער רמב"ם וויל דאך מפרש זיין וואס ער וויל. אז די באבלס, איך מיין אז באבלס מיינט אזוויוי אין א פארע, יא? ס'וועט זיין א טאנץ ארויף, ס'וועט זיין א פארע.

דער תלמיד חכם פון די גמרא, ס'שטייט בשם וועם ס'שטייט די זאך, איז געווען א געוואלדיגע פאעט, ווייל אויך וויאזוי ס'רעגנט האט ער געזאגט אין אזא פאעטישע וועג, **"חתן לקראת כלה"**. דו קוקסט, ס'איז געווען א שיינע... נישט ווייל ס'איז זייער שיין, אבער די... ס'איז א קאנעקטער נאך

צו די פארע. יחיו אביביה זלעקראזה" איז ממש א פאעטישע, ערליכע פאעטישע זאך. חתן לקראת כלה", יא. שיין.

חידוש: דער גרויסער פאעט איז דער וואס מאכט די גוטע תפילה

Speaker 1: ניין, דא זעסטו אז דער גרויסער פאעט איז דער וואס מאכט די גוטע תפילה, אזוויי דו האסט געשמועסט ביי דיין טאטע'ס שיעור. ווייל דו זעסט אז ס'איז נישט נאר אז יענער איד איז געווען צופלאמט פאר'ן אייבערשטן, יענער איד איז אויך געווארן אינגאנצן איבערגענומען ווען ער האט געזען די "אביביה זלעקראזה", ער האט געזען אין דעם חתן וכלה, יא? ס'איז געווען א געוואלדיגע נפש פיוטי, האט ער געשריבן די תפילות.

הלכה ז: מת אביו וירשו — טובה ורעה באין כאחד

אמרו לו מת אביו, א מענטש באקומט א בשורה, מ'זאל אים קומען זאגן דיין טאטע איז געשטארבן, **וירשו**, אדער **וירשתו**, און מיט דעם ירש'נט ער אים. ס'האט געשען יעצט צוויי זאכן: ס'האט געשען א טרויעריגע זאך, ער פארלירט זיין טאטע, און ער באקומט זיין טאטע'ס נכסים. איז, **אם יש לו אחים, מברך בתחילה דיין האמת.** מאכט מען קודם דיין האמת, וואס איז די ברכה על הרעה, מצדיק זיין די דין אויף די שלעכטע זאך, אויף די טאטע'ס שטארבן. **ואחר כך מברך הטוב והמטיב**, ווייל ס'איז דא געשען א נייע גוטע זאך, ער מיט זיינע ברידער האבן יעצט באקומען א נכסים.

און ער איז רייך געווארן. מ'רעדט פון... ס'שטייט נישט דא א רייכע ירושה, אבער זיי האבן באקומען געלט, איז מאכט מען הטוב והמטיב. **ואם אין עמו אחים**, מאכט מען די ברכה וואס מ'מאכט ווען מ'האט אליין באקומען א גרויסע טובה, א גרויסע ברכה אן אנדערע מענטשן, מאכט מען שהחיינו.

חידוש: אידן קענען לעבן מיט "מיקסד פילינגס"

סא דא איז זייער אינטערעסאנט, ווייל דא איז געשען מיט איין מאל ביידע זאכן. די הלכה דא לערנט אונז אז אידן קענען לעבן מיט "מיקסד פילינגס". אידן קענען זיין טרויעריג און פריילעך אויף איינמאל.

דיסקוסיע: פראקטישע קשיות אויף דעם דין

Speaker 1: ס'איז זייער אינטערעסאנט, האסטו געזען אמאל איינער זאל זאגן שהחיינו ווען זיין טאטע איז געשטארבן? כמעט יעדער איינער ירש'נט עפעס פון זיין טאטע, רייט? ס'איז נישט איינגעפירט, אבער מ'קען דאך נישט מאכן שהחיינו ווען די טאטע שטארבט. אויב מ'מאכט נישט יעדע מאל ווען מ'באקומט א סכום געלט. דער וואס האט געפאלגט די פריערדיגע רמ"א, אז יעדע מאל מ'באקומט א גוטע בשורה מאכט מען א הטוב והמטיב, ווען מ'באקומט א גוטע בשורה, קען מען מאכן דא אויכעט. ווייל דעמאלטס איז עס נישט אזוי אויפגעפרעגט, ס'איז נישט אזוי weird. ווייל יעדע מאל מ'באקומט א טשעק מאכט מען א שהחיינו אדער א הטוב והמטיב.

סאו דא דער חידוש איז, דער חידוש דא איז די mixed feelings, ווייל מ'קען מאכן אויף די זעלבע געשעעניש, ס'איז דאך "גוטא וחצי רעה באין כאחד", די מיתה מיט די ירושה געשעען אויף איינמאל, און אויף די זעלבע געשעעניש מאכט מען ביידע ברכות. ס'איז אינטערעסאנט, א מענטש דארף קענען דאס... ס'ווערט אבער אויך אז דאס איז בכוונה, מ'מאכט קודם דיין האמת, נאכדעם הטוב והמטיב.

Speaker 2: פארוואס זאל ער זיין חייב צו זיין קודם מאכן הטוב והמטיב ווען דער טאטע איז געשטארבן? קודם איז דאך געווען מיתת אביו, און דאן געשעעט די ירושה.

Speaker 1: ס'דארף זיין אבער א באשטעטיגטע מיתה צו... אקעי, נאכדעם ווערט ער א הטוב והמטיב. אקעי, דאס איז נגרם געווארן פון דעם, איז נגרם געווארן א הטוב והמטיב.

קשיא: אונן און ברכות

אבער ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל אן אונן איז פטור פון מצוות, right? ער איז יעצט געווארן אן אונן, און ער ווערט יעצט פטור פון מצוות, אבער נאך פארדעם דארף ער מאכן נאך א ברכה.

Speaker 2: אלע מצוות?

Speaker 1: נישט פשוט, ער דארף מאכן א ברכה ווען ער עסט. ער איז פטור פון תפילה, פון תפילין, פון געוויסע זאכן, איך מיין נישט ער איז פטור פון אלע מצוות. אונן, איך געדענק נישט הלכות אונן, איך בין זיכער אז אן אונן דארף מאכן אלע ברכות.

Speaker 2: זיי האבן געלערנט אין הלכות ברכת המזון?

Speaker 1: נישט ברכת המזון. ווי האב איך געזען אז אן אונן דאוונט נישט תפילה, ער איז פטור. איך מיין אז אן אונן איז פטור פון תפילה און אזוי ווייטער.

הומאריסטישע הערה: ווער מאכט שהחיינו ווען דער טאטע שטארבט?

Speaker 2: אקעי, אקעי, דאס איז די איינציגסטע מענטש וואס איך קען זיך פארשטעלן וואס מאכט א ברכת שהחיינו ווען זיין טאטע שטארבט, איז א רבי.

Speaker 1: יא. ער ווערט א רבי. מזל טוב.

Speaker 2: מ'פירט זיך צו זאגן מזל טוב ביים... ווען? ביי די הכתרה, ביי די לויה, איך ווייס נישט ווען.

סאו דאס איז די איינציגסטע וואס איך קען טראכטן, קען זיין דארט די ירושה. mixed feelings. אבער דא רעדט מען נישט פון א רבי.

Speaker 1: זאגט ער דאך "יש אם ויש אם אחרת", ס'איז דאך נישט די תשובה אין צוויי הייזער.

Speaker 2: אקעי.

כלל: הטוב והמטיב vs. שהחיינו

קיצור פון די זאך, קיצור פון די מיינונג איז, מלשון קצוב, די באשטימטע זאך דערפון איז, שכל טובה שהיא לו ולאחרים, וואס איז גוט פאר אים און פאר אנדערע מענטשן, מברך הטוב והמטיב. וטובה שהיא לו לבדו, מברך שהחיינו.

דיסקוסיע: פארוואס צוויי אנדערע ברכות?

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל... יא, מיר האבן נישט געזען וואס איז די ענין. פארוואס זענען דא צוויי אנדערע מיני ברכות? הטוב והמטיב זאגט מען שכוח פאר'ן אייבערשטן פאר די טובה, און דאס איז עפעס שהחיינו, מ'דאנקט אז איך האב דערלעבט די גוטע זאך. ס'איז בכלל אן אנדערע מטבע שטבעו חכמים, ס'איז אן אנדערע מין וועג פון דאנקען אויף דעם. די נוסח איז אבער אנדערש. ס'איז אבער עפעס אויסגעזען אז הטוב והמטיב און שהחיינו זענען עלטערע ברכות וואס מ'האט צוגעפאסט צו די occasion, ס'איז נישט אזוי ווי א ברכה וואס מ'האט געמאכט פאר דעם.

Speaker 2: מסכים, ווייל שהחיינו טייטשט מען האט זיך דערלעבט, ברוך השם מ'האט זיך דערלעבט, אבער הטוב והמטיב טייטשט די אייבערשטער איז גוט. ביידע מיינען אז... ביידע ווייזן אז מ'איז אין א מצב פון פרייד, מ'פרייט זיך אז מ'איז דא און אז מ'האט די זאך.

Speaker 1: פארוואס הטוב והמטיב איז פאר אנדערע? ער זאגט דאך, פריער האבן מיר געזען אז הטוב והמטיב איז ווען די ווייב האט קאמפאני, אדער ווען דער מענטש האט קאמפאני, אדער ווען ס'איז די צווייטע ווין וואס מ'ברענגט. מ'קען טראכטן אז דארט רעדט מען נאך פון א סעודה ווי מ'ברענגט מערערע באטלעך ווייך, אבער ס'שטייט נישט קלאר. אבער דער רמ"א האט געזאגט אז ס'מוז זיין אנדערע מענטשן. ס'איז דאך פשוט, ווייל איינער וואס טרינקט אליין איז דאך אן אלקאהאליקער, מ'טרינקט מיט אנדערע חסידים, מ'איז אן ערליכער איד, מ'איז א חשוב'ער חסיד.

קשיא: וואס איז דער טייטש פון הטוב והמטיב?

אבער ס'קען זיין, ער טייטשט אזוי ווי דו טייטשט, הטוב לו והמטיב לאחרים. איך ווייס נישט פארוואס. הטוב והמטיב מיינט דאך אז דער אייבערשטער איז טוב און ער איז מטיב. ס'איז אויך אביסל א סעלפיש לוק, כאילו דער אייבערשטער איז גוט פאר מיר און אויך פאר אנדערע. ס'איז די זעלבע ווין וואס ער האט געברענגט פאר ענק ביידע, ס'איז נישט... ניין, ס'מוז זיין עפעס אן אנדערע פשט. נישט ווי איך בין די סענטער און אויך לאחרים.

אקעי, מ'מוז זוכן א טייטש. ס'איז זיכער דא א פשוט'ע פשט וואס אונז מיסן דא, פארוואס דער כלל איז. אויב איינער ווייסט... מ'דארף האבן געזען, די גוטע יוטובערס ווייסן, יעדע ווידעא ענדיגט זיך מיט "לאזט אונז וויסן וואס ענק האלטן". לאזט אונז וויסן אויב איינער ווייסט פארוואס טוב ומיטיב איז אזוי, און שהחיינו איז אזוי. מען זאל זיך אויסלערנען פון אים. כאילו מיר זאגן, רבי, אלופים ידוע, לומד מן החברא, אסאך זאכן.

נעקסט.

אנהויב נייע הלכה: ברכת הראיה

אקעי, יעצט לערנען מיר א נייע הלכה, ברכות, וואס איז די קאפעל? ברכת הראיה, און אונז רופן עס ברכת הגאולה, דאס איז די לשון. דאס הייסט, ס'איז אנדערש פון פריער. וואס איז די חילוק? לאמיר זען.

יעצט, ווי מיר האבן גערעדט, איינער איז געשען, האט ער א גוטע זאך, סתם א גוטע זאך.

ברכת הגומל — ארבעה צריכין להודות

הלכה י: ברכות הודאה — ברכת הגומל

Speaker 1: לאמיר זאגן, רבנן אליפים ידועים, לאמיר זיין מחמיר על הצד היותר.

אקעי, יעצט לערנען מיר א נייע סארט ברכות. די קאפעל איז ברכות הודאה, ברכת הגומל. דאס איז די לשון. דאס הייסט, ס'איז אנדערש פון פריער. וואס איז די חילוק? לאמיר זען.

יא, יעצט, פריער האבן מיר גערעדט אז איינער איז געשען עפעס א גוטע זאך סתם. יעצט גייען מיר לערנען, ער איז ניצול געווארן פון עפעס א פראבלעם, פון א צרה. פון פיר סארט צרות, זאגט דער רמב"ם.

די פיר סארטן מענטשן וואס דארפן דאנקען

דער רמב"ם זאגט נאך א משנה אדער א גמרא אין ברכות, א ברייתא מיין איך, **"ארבעה צריכין להודות"**. פיר סארטן סיטואציעס וואס מענטשן זענען דורכגעגאנגען דארפן זיי דאנקען דעם אייבערשטן. אויסער וואס מ'דארף רעגלמעסיג אייביג דאנקען דעם אייבערשטן בתפילה, אדער דורכ'ן זאגן "מודים אנחנו לך", איז דא פשוט אן ענין. ער גייט שוין זאגן וויאזוי די דאנקען דארף זיין.

לכאורה קומט עס פון קרבן תודה, ווען מ'געדענקט, מ'ברענגט א קרבן תודה אויף אזעלכע סארט זאכן. איך מיין מ'לערנט עס ארויס פון... איך מיין ס'איז אלעס פון די פסוקים אין "הודו", דארטן די "הודו" איז אונזער תפילה היינט צוטאג פאר די סיבה.

סאו, די פיר דארפן דאנקען דעם אייבערשטן: **חולה שנתרפא**, א חולה וואס איז געווארן אויסגעהיילט. ס'איז אינטערעסאנט אז ס'שטייט "נתרפא" מיט א ה' ביי די ענד. ס'איז כמעט אזוויי דער רמב"ם זאגט אז ווען די בני מעיים איז רפוי איז אלעס געזונט. ניין, וואס איז נוגע אז דער רמב"ם האט געהאלטן אז די דקדוק איז אזוי? איך ווייס נישט. ס'איז אינטערעסאנט. חולה שנתרפא. ער זאגט אז אין די פסוק טרעפט מען שוין "רפא" מיט א ה'.

אקעי, חולה שנתרפא, **וחבוש שיצא מבית האסורים**, איינער וואס איז געווען איינגעשפארט און איז ארויס פון בית האסורים. **ויורדי הים**, מענטשן וואס פארן אראפ אין ים, **כשעלו**, ווען זיי קומען צוריק ארויף אויף די יבשה. אינטערעסאנט, די ים איז עפעס נידריגער. יא, **והולכי דרכים כשיגיעו ליישוב**. אונז האבן דאך שוין פריער געהאט אז הולכי דרכים דארפן א ספעציעלע... קענען נישט דאווענען געהעריג, און אזוי ווייטער. ס'איז א מקום סכנה, א מדבר אדער וואטעווער, וואו מ'גייט אינדרויסן פון די יישוב.

וויאזוי מ'מאכט ברכת הגומל

די פיר דארפן דאנקען, און דאס איז וואס אונז זאגן אין די קאפיטל פון "הודו לה'", דארטן רעכנט מען אויס די פיר. זאגט דער רמב"ם, **"צריכין להודות בפני עשרה"**. וויאזוי דארף ער דאנקען? ס'איז דא פארשידענע וועגן להודות. א איד דאנקט יעדן טאג, אבער ס'איז דא אזא ספעציעלע ברכת ההודאה וואס האט הלכות. אז מ'איז צריכים להודות בפני עשרה, מ'דארף זאגן די ברכת ההודאה דארף מען זאגן פאר צען אידן, **ושנים מהם חכמים**, און צוויי פון זיי דארפן זיין חכמים. **שנאמר**, ביי די סוף פון יענע פסוק אין תהלים ק"ז וואס רעכנט אויס די ארבעה צריכים להודות, שטייט **"וירוממוהו בקהל עם"**, און קהל ווייסן מיר דאך מיינט עשרה, און ס'שטייט ווייטער אין פסוק **"ובמושב זקנים"**, וואס דאס מיינט חכמים, דארף זיין על כל פנים צוויי תלמידי חכמים, **"יהללוהו"**. אן אינטערעסאנטע הלכה.

דיסקוסיע: צי מ'פירט זיך אזוי בפועל?

Speaker 2: יא, מ'פירט זיך אזוי? האסטו אמאל געזען איינער זוכט עפעס צוויי תלמידי חכמים פאר הגומל?

Speaker 1: ניין, מסתמא דער חשבון איז אז צווישן יעדע צען אידן, לאמיר נישט זיין למד חובה אויף אידן, לאמיר זאגן אט ליעסט צוואנציג פראצענט פון אידן זענען תלמידי חכמים, ניין? אה, ער ברענגט אז דער שערי אפרים ברענגט אז ס'שטייט נישט אז ס'איז נאר א חובה אז דאס איז אויב מ'האט, אויב מ'האט נישט איז מען נישט מחויב. ניין, אבער אפשר מיינט עס אז ווען א איד קען זאגן ברכת הגומל, זאל ער גיין זוכן א גרויסע ביהמ"ד וואו ס'איז לכל הפחות דא צווישן זיי מסתמא עפעס א שני חכמים. יא, אדער זאל ער גיין צום רב, צום רבי'ן. האסט נישט געהערט איינער גייט צום רבי'ן מאכן הגומל?

Speaker 2: ניין, ס'איז נישט איינגעפירט.

Speaker 1: מ'וועט עס איינפירן.

נוסח ברכת הגומל

בקיצור, וויאזוי גייט די ברכת ההודאה? **עומד ביניהם**, ער שטעלט זיך צווישן די ציבור, **און מברך, "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם הגומל לחייבים טובות"**. אז דער אייבערשטער געבט אפילו פאר חייבים, אפילו פאר רשעים, אדער אפילו פאר מענטשן וואס זענען נישט בשלימות, געבט דער אייבערשטער טובות. און מ'ענדיגט צו, **"ברוך... שגמלני כל טוב"**. גייט צוריק ארויף די ברוך. "ברוך שגמלני טובות", אז ער האט מיר געגעבן, גומל מיינט טובות.

Speaker 2: אה, ער זאגט נישט "כל טוב"?

Speaker 1: ניין, ער זאגט "שגמלני כל טוב". "הגומל לחייבים טובות שגמלני כל טוב", יא. רמז טוב.

וכל השומעים אומרים, זאגן אונז, **"מי שגמלך"**, דער באשעפער וואס האט דיר געגעבן טוב, **"הוא יגמלך"**, ער זאל דיר ווייטער געבן טוב, ער זאל ווייטער זיין גוט צו דיר.

ביאור "הגומל לחייבים טובות"

איך טראכט אז די חייבים איז פשוט, ווייל הודאה איז דאך טייטש איינער האט געהאט א צרה. ס'איז פשוט הודאה אז ער האט געהאט א צרה. מן הסתם איז ער געווען דן על האמת, ער האט מודה געווען אז ער איז געווען גערעכט, ער איז שולדיג געווען עפעס, און דער אייבערשטער האט זיך מנחם געווען אויף אים, מ'האט אים אויסגעהיילט אדער ארויסגענומען פון תפיסה, מאכט סענס. הגם ער הולך דורכן נישט קיין עבירה, אבער ס'איז געווען אז ער איז געווען אליין אין א מקום סכנה. אין א מקום סכנה איז אזוי ווי יעדער איינער, יעדער קען ניזוק ווערן, ווייל ס'איז אזוי ווי... חייב מיינט נישט אן עבריין. חייב מיינט איינער וואס וואלט ווען געקענט באקומען דעם פסק דין יצא גברא להריגה, אזוי ווי. עפעס אזוי.

Speaker 2: ניין, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז די איינציגסטע מאל וואס אונז רופן זיך אפ אזוי רשעים, סתם אין די וועלט אריין.

Speaker 1: ניין, ס'איז חייבים.

Speaker 2: חייבים האט נישט אין זיך ממש די ווארט. חייב און זכאי איז נישט די זעלבע ווי רשע און צדיק.

Speaker 1: אקעי, ס'איז ענליך. ס'איז נאנט.

Speaker 2: פשט איז, דאס איז געווען א סכנה, האט ער זיך אריינגעלייגט בגדר חייבים, בגדר א מענטש וואס איז פאטענשעלי חייב. אויב וואלט ער געווען חייב וואלט אים דער אייבערשטער טאקע באשטראפט.

Speaker 1: אה, פארקערט, דער אייבערשטער, אמאל העלפט דער אייבערשטער אפילו פאר דער וואס...

Speaker 2: ס'קען זיין אזוי ווי א לשון ענוה, אז ענק זאלן נישט מיינען אז דער אייבערשטער טוט ניסים נאר פאר צדיקים. אפילו איך בין ווער איך בין, אפילו אויב איך בין א רשע, האט מיר דער אייבערשטער געטון גוט. ס'איז עניוות'דיג. דער מבורך זאגטביים ענוה, ס'איז נישט געווען מיין זכות, נאר אפילו אויב איך בין א חייב.

Speaker 1: רייט, דאס איז זייער אינטערעסאנט, ווייל למשל איך טראכט אין תהלים, אסאך מאל זעט מען יא אז דוד המלך, ווי ס'איז דא געשריבן אין די קאפיטל, ער זאגט "וישב ה' לי כצדקי", דער אייבערשטער האט מיר געהאלפן מחמת איך בין געווען גערעכט. אונז זאגן נישט, אונז זאגן דער אייבערשטער האט מיר געהאלפן אפילו איך בין נישט געווען גערעכט.

דיגרעסיע: דער בעל שם טוב'ס תקנה — הודו ערב שבת

ס'איז אינטערעסאנט, דער בעל שם טוב האט איינגעפירט אז מ'זאל זאגן פרייטאג צונאכטס, און ער זאגט אז א מענטש גייט דורך יעדע וואך אלע סארטן ארב"ע. דאס מאכט מיך טראכטן אפשר אז די ארב"ע איז אויך די ארבעה סוגים, אבער ס'קען אויך זיין זייער אסאך זאכן וואס זענען ענליך צו חולים רעים ונאמנים, למשל א מענטש גייט דורך עמאושענעל טוירמויל. און איך זאג די בעל שם טוב'ס ווארט איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ווען דו קוקסט אריין אין יענע קאפיטל זעט מען זייער אסאך וואו ער רעדט וועגן די מענטש'ס צרה איז א חלק פון זייער נפש, ווייל זיי האבן געטון עבירות, און דארט שטייט א קללה וכידומה פון די חייבים. יא, דארט רעדט מען אסאך אויס, אפילו מטה שלם סני. און נאך אסאך מאל האבן זיי מורא געהאט פון א סכנה, איז נישט געווען אן אמת'דיגע סכנה. זאגט ער דאס ווארט פון בעל שם טוב, אז א מענטש גייט דורך יעדע וואך — דער בעל שם טוב האט גערעדט פון אים אז א מענטש גייט דורך אין זיין קאפ יעדע וואך, האט ער עליות און ירידות און נסיונות. אבער זאגט ער, אפילו אין די פסוקים איז עס נישט ווייט. אויב מ'וועט גוט דורכלערנען הודו וועט מען זען אז די פסוקים וועלן אויך רעדן פון א נשמה'דיגע עליות און ירידות וואס א מענטש גייט דורך, פארבונדן מיט די — דא קומען אריין די חייבים, ווייל ער האט זיך געליטן וועגן אן עבירה מיט דרך פשיעה.

Speaker 2: אבער דעמאלטס מאכט מען נישט קיין גומל. נאר דעמאלטס קומט טאקע הודו. מ'זאגט הודו צום אייבערשטן.

Speaker 1: איינער וואס איז ארויסגעקומען פון בית האסורים מיט דרך פשיעה, יא, ער האט געטון אן עבירה, ער איז געגאנגען אין תפיסה, אדער אכציג איז געווען א גוי, ער האט געמאכט א מסירה, איך ווייס. אין יענע קאפיטל זעט אויס אזוי, ישראל רעדט דארט נאך פון דעם וועגן.

Speaker 2: אפאר מאל שטעלט מען אריין פון מיר, אבער... יא, יא. איך פיל ווי...

Speaker 1: ניין, דער בעל שם טוב האט געמאכט א גוטע תקנה. ס'איז זיכער א גוטע תקנה. הודו ערב שבת מאכט זייער אסאך סענס.

מנהג צו געבן אן עליה

אבער דא ברענגט ער, די זאכן האבן זיי געהאט, אבער ס'רעדט נישט פון ספירה. אונז האבן עס צוגעלייגט, און דער מנהג איז אויך אז מ'טרייט אים צו געבן אן עליה אדער עפעס א הגבהה, כאילו ווייל ער שטייט דארט. דאס איז סתם א פשוט'ע ענין פון דרך ארץ.

Speaker 2: ניין, איך טראכט אפשר די תורה איז במקום די סכנה, ווייל מ'ליינט שוין, איז ער זיכער דער בעל קורא.

Speaker 1: אבער דער בעל קורא שטייט אזוי, דער בעל קורא און דער בעל תפילה זאלן זיין דאס איז קיינמאל נישט געווען פשוט בקהל, סאו ווער ס'איז געווען געגוג גוט צו זיין א שליח ציבור. אבער דאס איז נישט מעכב. ס'איז זיכער אז אויב איינער האט נישט קיין ספר תורה, דעמאלטס איז ער מחויב. אקעי, מ'דארף ווייסן ווען פונקטליך מ'איז מחויב, דאס איז שוין פוסקים ביזי.

דיסקוסיע: פליגער — צי מ'מאכט הגומל?

און ס'איז דא די וואס האבן ספיקות אזוי, למשל, מ'פליט איבער א ים, צו ס'הייסט אזוי ווי יורד הים. און לכבוד דעם, למשל, זאגן זיי אן השם ומלכות. ס'איז זייער באקאנט אין אלע היינטיגע פוסקים. איך האב געהערט אז דער בעלזער רב, דער לעצטער בעלזער רב, ווען ס'איז געקומען א איד וואס ער האט נישט געזען א שטיק צייט, האט ער אייביג געזאגט "ברוך השם ס'זעט זיך". און ער האט געזאגט אז זיי פירן זיך טאקע נישט להלכה צו טון די רמב"ם וואס "מי שלא ראה את חבירו" זאגט "ברוך שהחיינו", אבער כאטש זאגט מען עס אין אידיש "ברוך השם ס'זעט זיך" און מ'איז יוצא. סאו ס'איז דא אזא זאך, מ'זאגט "שלום עליכם, ברוך השם ס'זעט זיך".

ס'איז זייער אינטערעסאנט. איך בין דא מחמיר אין דעם, ווייל מ'האט ווייטער די אויפטו פון "להזכיר את השם תמיד". ס'איז דאך שוין אן ענין, מ'איז חושש אויף יעדע זאך, ברכה לבטלה. יא, איך ווייס נישט, איך בין געוויינליך מחמיר דא, איך טריי צו זאגן מ'זאל מאכן מער ברכות. אבער הגומל, כ'האב געדארפט טראכטן לויט דעם, ווייל איך מאך נישט קיין ברכה ווען איך פאר אויף א פליגער. איך זע נישט אז ס'איז א סכנה. ס'איז נאך בערך אזא סכנה ווי צו גיין אין קאר פון דא. דאס איז נישט א סכנה.

Speaker 2: אבער דאס איז נישט א סכנה, דארף מען נאך מער דאנקען אז דער אייבערשטער האט געגעבן אזויפיל חכמה און ער האט געמאכט אזא זאך. מ'דארף מאכן אן אנדערע ברכה.

Speaker 1: ניין, אבער דאס איז די ברכה. ווען דיין זיידע פון הונדערט יאר צוריק וואלט אים געזאגט אז דו ביסט געפארן אין אן אייזערנע באקס קיין ארץ ישראל אין צען שעה, וואלט ער דיר געזאגט, "האסטו געזאגט אלע ברכות וואס שטייט אין די רמב"ם? איך וואלט געווען חושש אויף אן עונש." מ'דארף טאקע מאכן א נייע ברכה. יא, אדער די לשון אפשר. מ'דארף מאכן א שאלת חכם. רייט.

ס'איז דא א שאלה, אבער דער בעלזער רב וואלט געהייסן וועגן דעם נישט מאכן. דער קלויזנבורגער רב האט געזאגט אז ער האט געפרעגט דעם בעלזער רב צו ער זאל מאכן א ברכה אויף פארן אויף א פליגער, האט ער געזאגט ניין. האט ער געזאגט אז דער רב האט געוואלט מיט דעם אויס'פועל'ן אז ס'זאל נישט זיין קיין סכנה. אזוי ווי "מים שאין להם סוף" נוגע די נהרי מלך.

אינטערעסאנט. איך האב געזען אז ר' אברהם... איך זאג, מקום סכנה, מ'מוז נישט מיינען דראמאטיש. אבער דאס דארף מען טראכטן, אפשר איז עס א מקום סכנה. אבער ס'איז נאך אלץ א גמול טובה פון אייבערשטן אז די פליגער פארט און אז אלעס פארט, און ס'איז גארנישט. און ס'איז אויך תפילת הדרך איז די פשט אז ווען א מענטש פארט איז ער מוצא בסכנות. סאו קענסט איינשטעלן, נישט נאר די פליגער קען קראכן, אבער ער קען אויך פארשפעטיגן די פליגער, און ער לויפט אסאך מער ארום, מען קען זיך צוקלאפן, מען קען ווערן בהמות, מען קען זיין מיליאנען מיני וועגן. א טריפ איז זיך מער א געלעגנהייט פאר א מענטש.

Speaker 2: אמת, אמת, מען דארף טראכטן וועגן דעם. מען דארף טראכטן וועגן דעם, ווייל כאילו לויט וואס אונז זאגן אז א ברכה איז דאך א קלענערע זאך, מענטשן מיינען אז אבסאלוטלי איז געזאגט דארף מען מאכן א ברכה, אבער ער מאכט אויף יעדע קלייניגקייט א ברכה, קען זיין מ'דארף טאקע אויף דעם אויך מאכן.

Speaker 1: איך האב געזען אז רב סאלאווייטשיק, דער באסטאנער רב, האט געזאגט ער פלעגט מאכן א ברכה.

ברכת הגומל, תפילת הדרך, ברכת שעשה נסים, וברכת מקום עבודה זרה

ברכת הגומל און תפילת הדרך – המשך הדיון

Speaker 1: ווערן באגנב'עט קען ער אויף מיליאנען מיני ווערגן. סאו, א טריפ איז מער א געלעגנהייט פאר א מענטש צו האבן צרות, ווי ווען ער איז אינדערהיים. ס'איז אמת, ס'איז אמת, אבער מ'דארף טראכטן וועגן דעם, ווייל לויט וואס אונז זאגן אז א ברכה איז א קלענערע זאך, מענטשן מיינען אז אפילו אויף אזא זאך דארף מען מאכן א ברכה, מאכט מען אויף יעדע קליינגקייט א ברכה, קען זיין אז דו דארפסט טאקע אויף דעם אויך עס מאכן.

איך האב געזען אז ר' סאלאווייטשיק, דער באסטאנער רב, האט געזאגט אז ער פלעגט מאכן הגומל, איך געדענק נישט צו תפילת הדרך אפילו, ווען ער איז געפארן פון באסטאן קיין ניו יארק אדער וואטעוואר, און דארט איז ער געווארן צוגעוואוינט, ער האט שוין נישט געפילט אז ס'איז א סכנה, האט ער אויפגעהערט צו מאכן.

Speaker 2: אה, נאר ווען מ'פילט סכנה?

Speaker 1: אה, נישט דער באסטאנער רבי הורוויץ, דער באסטאנער רב, ר' סאלאווייטשיק.

Speaker 2: אה, סאלאווייטשיק.

Speaker 1: און איך האב געזען אז דער באסטאנער... איך ווייס נישט, ער האט יא געזאגט אז ס'האט צוטון מיט די פילינג, אז ווען ער פילט נישט אז מ'פארט... וואס דא מענטשן האבן די שאלה וועגן תפילת הדרך אין שכונה, איך טרייב מיר צו זאגן ווען מ'גייט ארויס פון די שטאט.

Speaker 2: יא, וואו איז די שטאט?

Speaker 1: מענטשן זאגן אז ווען מ'פארט אויף א בריק, און דאס הייסט ווען דו פארסט אריבער פון ניו יארק צו ניו דזשערסי, אה, ווייסטו יעצט אז דו ביסט ארויסגעפארן. אבער ס'קען אויך זיין אז יעדע מאל דו פארסט אויף א הייוועי, וואס איז שוין אביסל מער א מקום סכנה, מ'דרייווט שנעל, דארף מען טראכטן.

Speaker 2: אקעי. אה, ניין, די זאך וואס דו זאגסט פון ר' סאלאווייטשיק איז אינטערעסאנט, אז ס'האט יא צוטון מיט די פילינג.

Speaker 1: איך הייס אויף פילינג.

Speaker 2: אז דו האסט זיך צוגעוואוינט מאכסטו נישט די סכנה.

דיסקוסיע: פילינג קעגן דזשאדזשמענט

Speaker 1: ניין, ניין, ניין, פארקערט, סאו איז דא נאך מער א מקום פאר "ולזכור את השם תמיד", ווייל ווען דו פילסט אן הארץ קלאפ און דו בעטסט דעם אייבערשטן שטילערהייט, האסטו שוין געטון א האלב מצווה.

Speaker 2: ניין, מ'מוז נישט זאגן די פילינג, מ'קען זאגן די דזשאדזשמענט. אז א מענטש איז א נייע זאך, איז ער מער פארזיכטיג.

Speaker 1: ס'איז שוין נישט אין א קאטעגאריע פון פחד.

Speaker 2: יא, ער איז מער פארזיכטיג, ער האט יעדע מינוט...

Speaker 1: ס'איז נישט אין א קאטעגאריע פון פחד.

Speaker 2: ס'איז טאקע געווארן מער מסוכן אמאל, און ס'איז טאקע געווארן ווייניגער מסוכן. אפשר א וואך וואס מ'הערט פון אן עקסידענט מאכט מען די ברכה, ווייל ס'איז דא מער א פילינג.

חידוש: טבע און ברכה

Speaker 1: דער אמת איז, דו האסט געזאגט טאקע אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל דער אייבערשטער האט באשאפן די טבע. די חלק פון די טבע וואס דער אייבערשטער האט געמאכט אז א מענטש זאל פילן ווי אלעס איז בסדר, אויף דעם דארף מען נישט מאכן א ברכה. אויף די חלק פון די טבע וואס ס'איז געבליבן עפעס א לופהאל אז מ'פילט נאך סכנה, דארף מען טאקע זאגן. יא, "רוגע הים וימו גליו", מ'מאכט אונז טראכטן אז די וועלט איז סטעיבל. אבער ווען ער גייט ארויס פון די סטעיבל וועלט, די ברכה האט טאקע א פלא, ס'איז אמת, אמת.

מ'מאכט אויף די ברכה אלעמאל. אבער די געוועגליכע ברכה איז דאך נישט, מ'רעדט נישט וועגן דעם, מ'רעדט וועגן בטחון. ער זאגט אז א מענטש מאכט דערין א משנה הבריות, אמת'דיג אויף יעדע בריאה. פארוואס איז מער פאני א מאנקי ווי א מענטש? דער אייבערשטער האט ביידע געמאכט. נאר ס'גייט לויט די כח הדמיון פון די מענטש, נישט די ריאליטי. אז ס'האט שוין געווערט נתפעל, זאגט ער. איז דאך די שאלה צו די ברכה דארף מוליד זיין די התפעלות, אדער די התפעלות קומט פון די ברכה? די שאלה פון פילינג. צו די התפעלות ברענגט א ברכה.

איך האב געהערט א שמועס פון ר' נחמן, וויאזוי הייסט ער, בידערמאן, האט ער געזאגט אז יעדן טאג מאכט מען א גומל, ווייל מ'זאגט דאך אינדערפרי "הגומל חסדים טובים לעמו ישראל" ביי די ברכת השחר, איז מען דארט נישט חייבים די גאנצע חילוק. אקעי. שוין.

הלכה ט: ברכת שעשה נסים

Speaker 1: יעצט קען מען לערנען וועגן די ברכה פון שעשה נסים. רייט? זייער גוט. ס'איז דא דער רמב"ם, **"הרואה מקום שנעשו בו נסים לישראל"**. אז איינער זעט א מקום וואו ס'איז געשען דארט נסים צו אידן, **כגון ים סוף**, מ'זעט די ים סוף, ווערשיינלעכער ס'איז. ס'איז א שווערע זאך, ווייל דער רמב"ם וואלט דאך געקענט געבן א ווארף אריין א שיעור, יענע ים. דער רמב"ם זאגט עס אבער נישט. דא איז דאך מחלוקת'ן. יא, דא דארף מען ר' אורי האלצמאן זאל זאגן וואס איז די ים סוף און וואס איז די מעברות הירדן. זייער גוט.

מ'דארף טראכטן וועגן דעם, צו ס'מיינט אז מ'דארף שטיין פונקט אין דעם פלאץ וואו די אידן זענען געשטאנען. און ווען האט מען געוואוסט? אין די צייטן פון די משנה האט מען געוואוסט פונקטליך? ס'קען זיין אז מ'גייט אין דעם ים, דא איז דער פלאץ געווען דער ים סוף. נא, מ'ווייסט נישט.

מעברות הירדן

וואס טייטש מעברות הירדן? דער לשון איז אינטערעסאנט. דער פלאץ וואו די אידן זענען דורכגעגאנגען די ירדן. מעברות איז אינטערעסאנט. איך מיין אז ס'איז געווען עפעס א פלאץ. איך מיין אז דאס זאגט אורי אז ער ווייסט וואו ס'איז. אה, וואו איז דער מעברות הירדן? און ער גייט דארטן, ער מאכט די ברכה. איך קען אים פרעגן. ער טוט ווער ס'וויל.

אבער די ים סוף, אויב מ'עסטעבלישט וועלכע ים ס'איז, מוז נישט זיין ביי די פלאץ אין די ים. ס'איז א גרויסע ים. מ'ווייסט וואו די ים סוף איז. די ים סוף איז די רויטע ים. ערגעץ וואו צווישן מצרים און ארץ ישראל דארף עס זיין. אבער איך האב גערעדט מיט ר' אורי לעצטנס. מ'ווייסט, מיר האבן א ידיד, ר' אורי האלצמאן, ער ווייסט וואו אלעס איז, און מ'קען אים קאלן, ער געט טורס, מ'דארף צאלן אביסל דערפאר, און ער ווייסט וואו די מעברות הירדן מאכט א ברכה. אזוי ווי דו ווייסט ווי די אבן מריבה וואס משה רבינו האט געמוזט צושפאלטן וכדומה.

חידוש: "כגון" – פון דעמאלט ביז היינט

Speaker 2: ניין, אבער די אינטערעסאנטע זאך איז אז ס'שטייט דא כגון. פון דעמאלט ביז היינט איז געשען נאך טויזנטער ניסים אין ארץ ישראל. יעדע פלאץ ווי אלע שונאים האבן געטרייט אונטערצוברענגען, ביי יעדע מלחמה, אין יעדן טאל. סאו דעמאלט איז אז מ'דארף נישט האבן... אוודאי זאל יעדער נעמען ר' אורי האלצמאן, אבער מ'דארף געוואויר ווערן עני פלאץ וואו ס'איז געווען, א מיסיל איז געווארן כמעט, אדער די אלע פלעצער...

Speaker 1: אויב איז געווען א נס לרבים, דארף מען דארט מאכן די ברכה.

Speaker 2: א נס לרבים איז א נס ליחיד.

Speaker 1: ניין, ישראל מיינט אלע אידן.

Speaker 2: א חלק פון מקום שנעשו בו נסים לרבים, אקעי.

די ברייתא און נוסח הברכה

Speaker 1: אבער אין די ברייתא שטייט אסאך מער דוגמאות: ים סוף, נחל ארנון, וכדומה. די רבים, האבן שיושב עליו משה רבינו בשעת מלחמת עמלק. ס'איז אינטערעסאנט, איז דא איינער וואס ווייסט וואו די אבן איז? אפשר וועגן דעם האט טאקע די ברייתא נישט געשריבן, אז אונז וויסן נישט וואו ער איז. אבער ס'איז אקעי, גיימיר ווייטער.

די ים סוף און די ירדן איז אייערס, די ווערטער זענען ידועים. איך מיין, ס'מאכט נאר טעותים, ס'איז געווען אויף א מייל ארויף. אונז וויסן דאך ווי ס'איז געגאנגען, אונז ווייסן מער ווייניגער ווי, לאמיך זאגן די ירדן, דאס איז גרינגער צו וויסן, רייט? ס'איז געווען קעגן יריחו, ווי ס'שטייט אין פסוק. אונז ווייסן דאך וואו יריחו איז, די זעלבע שטאט ווי אמאל. אונז ווייסן דאך וואו די ירדן איז. סאו וואס איז דאך? איך מאך א טעות, ס'איז דאך א קילאמעטער, איך ווייס נישט אויב ס'איז מקופ.

ס'דארף צו זיין, ווייל די ברכה איז ממש די זעלבע ברכה, **"שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה"**. טייטש, יענע ברכה איז אויף די זמן, ס'איז חנוכה. און דאס איז **"במקום שנעשו בו נסים"**, אויף די ליל. סאו מ'מאכט די זעלבע נוסח, **"שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה"**, און דאס איז **"במקום הזה"**.

Speaker 2: וואס שטייט אין די שאלות ותשובות אויף חנוכה?

Speaker 1: אה, יא. און די חילוק איז נאר אז די ברכה האט מען נישט צוגעלייגט קיין "על הנסים". טייטש, מ'האט נישט צוגעלייגט קיין טאג וואס מ'איז אנטזאגט געווארן פון די קריג. מ'האט דא א מקום. א מקום איז יא דא, אויב איינער קומט אן אהין.

נס לרבים

Speaker 1: אקעי, לאמיר זען די נעקסטע. **"כל מקום שנעשו בו נסים לרבים"**, יעדע מקום וואס איז געווען א נס לרבים זאל מען מאכן די ברכה. זאל מיר מאכן די ברכה. איך ווייס נישט וואס דאס מיינט.

Speaker 2: פארוואס למשל, יעדע מאל א איד איז געווען אין מירון, איין יאר איז טאקע נעבעך געהארגעט געווארן, אבער יעדע אנדערע יאר איז געווען א נס לרבים אז ס'זענען נישט מענטשן געהארגעט געווארן.

Speaker 1: ניין, ס'איז נישט קיין נס לרבים. איך האב בכלל נישט געהערט וואס דו זאגסט. אדער קריעת ים סוף, אדער אזוי ווי א מלחמה איז אמונה.

Speaker 2: אזוי ווי א מלחמה איז אמונה. איז דאס א שינוי הטבע? אה, יא. איך ווייס נישט וועגן שינוי הטבע. "אבני אלגביש" איז "אבנים שהושבו למשה". אקעי. איך ווייס נישט וועגן שינוי הטבע. עס דארף זיין אט ליעסט עפעס א מאורע וואס איז געשען פאר כלל ישראל.

נס ליחיד

Speaker 1: אבער **"מקום שנעשה בו נס ליחיד, אותו יחיד ובנו ובן בנו"**, מיינט ער אלע דורות? אדער? ער זאגט נישט. ער זאגט **"בנו ובן בנו"**, **ומברך כשרואה אותו מקום.** און ער זאגט דא בלא"ז, ער זאגט ער מברך **"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה לי נס במקום הזה"**, אדער **"שעשה לאבי נס במקום הזה"**. דאס הייסט, אויב ס'איז געווען פאר אים אליין זאגט ער "לי", אויב ס'איז געווען זיין טאטע זאגט ער "לאבי", אויב ס'איז זיין זיידע זאגט ער "לאבי אבי".

Speaker 2: יא.

נס לצדיקים

Speaker 1: און דא איז דא א דריטע זאך, ווי ס'איז געשען א נס נישט פאר די רבים, אבער אויך נישט סתם פאר א מענטש וואס איז נאר זיין זיידע'ס, נאר ס'איז נוגע פאר כלל ישראל, וואס שטייט אין די פסוקים, אדער אזא זאך. **"הרואה גיא ארוך זה כבשן האש"**, מברך **"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שעשה נס לצדיקים במקום הזה"**.

ס'איז אינטערעסאנט, מ'דארף וויסן צו מ'קען דא אויך צוקומען צו...

Speaker 2: מיינסטו וואס די ספרים זאגן אויך כגון?

Speaker 1: ניין, צו... למשל, אויב א מענטש קען מאכן, איך ווייס, די פלאץ ווי דער הייליגער, איך ווייס, דער סאטמארער רב איז ניצול געווארן פון די נאציס.

Speaker 2: ניין, אויב ס'קען זיין אז די צדיקים...

Speaker 1: וואס ס'איז געשען צו צדיקים, אזוי ווי ער זאגט, ס'איז דוקא אין די פסוקים.

Speaker 2: ניין, אויב ס'האט געמאכט א מקדש השם.

חידוש: "לצדיקים" – קידוש השם

Speaker 1: וואס דו טראכסט, אזוי ברענגט ער פון די ראש, אזוי ווי איך האב געזאגט, אז ס'האט צוטון מיט די קידוש השם וואס ער האט געמאכט. "לצדיקים" איז נישט סתם "באשר הם צדיקים", נישט אז דער אייבערשטער האט ליב צדיקים, נאר אז די צדיקים האבן זיך מוסר נפש געווען נישט זיך צו בוקן צו די צלם, און ממילא האט דער אייבערשטער געשעאפן דעם נס.

"במקום הזה" – דער ספעציפישער מקום

ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דער רמב"ם זאגט נישט די גיא ארוך איז אין בבל. איינער וואלט זיך געקענט דאכטן אז סיי וואו מ'גייט און מ'זעט א גיא ארוך, זאל מען זיך דערמאנען פון די נס. ער זאגט **"במקום הזה"**.

Speaker 2: און דיין ווערסיע איז...

Speaker 1: ניין, נישט ווי ס'איז, נאר איך פרעג דיך וואס איז דיין ווערסיע.

Speaker 2: איך פרעג דיך, די גיא ארוך, וואס איז דאס א גיא ארוך? גיא ארוך איז דארט וואו מ'האט אריינגעווארפן חנניה, מישאל ועזריה. און חז"ל ווען זיי רעדן פון די גוב אריות, זאגן זיי גוב אריות שבבבל.

Speaker 1: יא, ס'איז דאך א שטאט אין בבל, איז אין איראק. ס'איז א שטאט, די הויפט שטאט, איך געדענק נישט וויאזוי ס'הייסט. נישט באגדאד, אבער אן אנדערע שטאט.

דיגרעסיע: פארוואס האט מען אויפגעהערט מאכן מקומות קדושים?

אונז האבן גערעדט אמאל א שיינע מהלך פארוואס מ'האט געסטאפט אזוי שטארק מאכן מקומות. אין תנ"ך זעט מען אסאך מאל אז ס'איז געשען א נס אויף א פלאץ, האט מען געמאכט דארטן א מצבה, מ'האט דארטן געברענגט א קרבן, אדער מ'האט געמאכט דארטן פאראייביג א מקום, מגדל נועם, וואס הייסט דאס, יד אבשלום עד היום הזה. אז דאס איז נאר ווען אידן זענען שולט אויף א פלאץ, קענען זיי מאכן פלעצער, קענען זיי ארויסברענגען גילויים. אבער אין גלות האט מען קיינמאל נישט געזען, נאך ארץ ישראל האט מען נישט געזען מ'זאל מאכן קיין מקומות. די איינציגסטע זאך וואס אידן זענען יא שולט איז אויף זייער סדר היום, איז אויף זייער לוח. האבן זיי יא אנגעהויבן מאכן, אזוויוי מגילת תענית, אלע מיני טעג, אפצייכענען טעג. אבער דא זעסטו יא, אז ס'איז דא א גוב אריות וואס איז אין בבל. ס'איז נישט א מקום קדוש, אבער מ'מאכט דארט א ברכה.

מקום שנעשו בו נסים, מ'האט נישט געוויגט וועגן די פלאץ פאר א... נישט קיין חפצא פון יענע תורה. אקעי.

ברכה אויף מקום עבודה זרה

Speaker 1: הרואה מקום שעבדו בו עבודה זרה, ער זעט א פלאץ וואו מ'האט געדינט עבודה זרה, **מברך "ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם..."** ס'טאקע, ער קומט אן צו אזא פלאץ, זאגט ער, מ'דאנקט דעם אייבערשטן **"שנתן ארך אפים לעוברי רצונו"**, אז דער אייבערשטער האלט זיך לאנג איין כביכול.

ביאור: ארך אפים

דאס הייסט אז ארך אפים מיינט די פארקערטע פון שנעל אויספלאצן. און א חרון אף מיינט ער ווערט הייסער און הייסער, און זיין אטעם ווערט קורצער און קורצער, זיין גוף ווערט... ס'איז אלעס משלים. ווען א מענטש איז אין כעס, אויב האט ער נישט א לאנגע אטעם... מ'זאגט אייביג אטעם אריין, מ'רעדט וועגן ברעדוויל, ווען מ'אטעמט אריין בארויגט עס די כעס. סאו ארך אפים מיינט ליטעראלי לאנגע אטעם. ס'איז בדרך משל אז דער אייבערשטער האלט אויס.

חידוש: מקום עבודה זרה אלס טשעלענדזש צו אמונה

דאס הייסט אז ער קומט אן צו א מקום עבודה זרה פאלט אים איין א שאלה, למה זה הרשע וטוב לו? פארוואס מאכט נישט דער אייבערשטער אן עונש אויפן פלאץ? דער אייבערשטער איז דאך ארך אפים לעוברי רצונו. מ'קען עס אנקוקן אזוי ווי דער מקום שאומר לעבודה זרה איז אזוי ווי א שטיקל טשעלענדזש צו זיין אמונה, און ער ענטפערט אויף דעם, איז ער ווי מחזק זיין אמונה אז דער אייבערשטער איז ארך אפים.

ברכות על ראיית מקומות מיוחדים

הלכה י: ברכה על מקום שעובדים בו עבודה זרה ומקום שנעקרה ממנו עבודה זרה

Speaker 1: דו ווייסט, איך בין געווען אמאל למשל אין וואטיקאן, איך האב געזען אזא ריזיגע, ביוטיפול, זיי האבן זייער שיינע בילדינגס, אונז האבן נישט אזא שיינע בילדינג אין די גאנצע וועלט. אזוי ווי דער מנהג וואס דו זאגסט צו זאגן "שקץ תשקצנו", למשל. די ענטפער איז פארקערט, זייער גוט. אונז האבן נישט אזא מנהג, אונז האבן א מנהג צו זאגן "שקץ", אבער די תורה זאגט, דו זעסט א ביוטיפול טשורטש...

אבער ס'שטייט דא **"מקום שעובדים בו"**, ס'איז נישט דו זעסט די עובדים. ניין, ער מיינט אודאי אז ס'איז אפשר נישט פשוט צו ווערן, א סתם פאר יעדן, די גאנצע וועלט איז א מקום שעובדים עבודה זרה, איך מיין נישט אזוי. ניין, ער זעט א גרופע גוים זיך בוקן, לאו דווקא די טשורטש, וואטעווער זיי זענען אין לעבן א שעה... ניין, די מקום מיינט אודאי עפעס א בילדינג, עפעס אזאנס, און ער זעט די טשורטש.

איך זאג נאר אזוי, איך טריי צו זאגן מיין פשט. איך טענה אז דו זעסט א ביוטיפול זאך, וואס זאגסטו, "שקץ"? "הודו לה' כי טוב", איך קען נישט זאגן ספעציפיש אויף עבודה זרה, ס'איז טאקע שיינער וואס דו זאגסט. זאגט מען, וואו, דער אייבערשטער איז זייער גוטער, ער לאזט זיי האבן אזא ביוטיפול בילדינג פאר טויזנטער יאר. ס'איז זייער שיין. ס'איז אסאך שענער ווי צו זאגן, ס'איז שפייען און "שקץ תשקצנו", דו טראכסט אריין. ס'איז א גאנצע אנדערע לעוועל פון אזא זאך.

דו ביסט משבח דעם אייבערשטן אז דער אייבערשטער האט עפעס א הנאה פון די פלאץ. ניין, אבער די פלאץ פראוווט זיין אריכות אפים. איך מיין אז דא האסטו א געוויסע סילווער ליינינג, דא א מעלה אין די פלאץ, אז די פלאץ ווייזט אויף גדלותו של השם, ס'ווייזט זיין מידה פון ארך אפים. דו מיינסט אז די פלאץ ווייזט כביכול פארקערט? זאג איך ניין, די פלאץ ווייזט אורך אפיו של הקדוש ברוך הוא. אזוי ווי ס'שטייט "אם לעוברי רצונו כך", אויף וואס שטייט עס? "אם לעוברי רצונו כך"? על עושי רצונו על אחת כמה וכמה. איך האב געזען אז ס'איז דא וואס שטייט אז ווען מ'געדענקט אז ווען מ'האט געזען ווי גוט ס'גייט פאר די גוים, האט מען געזאגט, נו, קל וחומר וויפיל ס'קומט פאר די...

מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה

Speaker 1: וויפיל ס'קומט פאר די... **מקום שנעקרה ממנו עבודה זרה**, ווען מ'זעט א פלאץ וואו מ'האט אויסגעקערט עבודה זרה, איז מען שוין מחויב געווען אין די מצוה פון הלכות עבודה זרה. און מען האט אויסגעריסן עבודה זרה, איז דא אין ארץ ישראל מברך **ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שעקר עבודה זרה מארצנו**. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל למשל אויב א יוד א מענטש איז עוקר, איז סתם אויך דא אפשר א ברכת המצוות, און אפילו אין חוץ לארץ איז דא, מברך **שעקר עבודה זרה מן המקום הזה.**

אבער אזוי ווי נעקר, מיינט אזוי ווי נעטשערלי, ער זאגט עפעס נישט ווען יודן זענען געקומען עוקר זיין. ס'איז סתם צובראכן. רייט, נישט יודן זענען געקומען צוברעכן, אבער ער רעדט סתם אויך פון אזא פאל. ס'איז געווארן אלט און ס'איז צובראכן געווארן. נעקר מיינט אז זיי האבן מבטל געווען, זיי האבן מחליט געווען אז מען גייט מער נישט דינען עבודה זרה, מען גייט עפעס אזוי. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל אדער א מענטש עוקר ווייל דער אייבערשטער האט זוכה געווען מיט דעם וואס ער האט געשריבן אין די תורה כאילו אז ס'איז א מצוה צו עוקר זיין. אדער א מענטש איז געווען א נס און נעקר געווען. די מענטשן האבן אויפגעהערט און מחליט געווען אז ס'איז נישטא מער, עפעס אזוי.

און חוץ לארץ, מברך **שעקר עבודה זרה מן המקום הזה. ואומר בשתיהן**, מ'זאגט בייביידע, **כשם שעקרת**, ס'איז אינטערעסאנט די דיוק, די היי ביי די ענד, כשם שעקרת איז אינטערעסאנט. אזוי ווי דו האסט עוקר געווען מן המקום הזה, **כך תעקור**, אזוי זאלסטו אויסרייסן עבודה זרה **מכל המקומות, ותשב לב עובדיהם לעבדך**. אה, דאס איז זייער פאורפול.

"ותשב לב עובדיהם לעבדך" – א תפילה פאר עובדי עבודה זרה

Speaker 1: מ'שטעלט נישט דא די עובדי עבודה זרה, נאר מ'בעט פאר זיי א תפילה אז די עובדי השם זאלן זיך טוישן, זאלן תשובה טון, זאלן דינען דעם אייבערשטן. ס'איז א פלא'דיגע זאך. אויב איינער פרעגט אויב ס'איז דא ערגעץ א תפילה וואו אונז בעטן אויף עובדי עבודה זרה, נישט אז זיי זאלן מהרה יכרתו, נאר... מהרה יכרתו זאגט מען אויף די יודן, אויף די מינים. אויף מינים. אדער אזוי ווי מ'זאגט כל הרשעה כולה כעשן תכלה. אבער דא איז דא א זאך וואס דו בעטסט **ותשב לב עובדיהם לעבדך**. אויך אויף ארץ ישראל שטייט דאס כאילו. זייער אינטערעסאנט.

Speaker 2: יא, ווארט נאר. די וואס דינען דא. נישט נאר אין גלות.

Speaker 1: מ'רעדט זיך בכלל, איך זאג דיר, מ'רעדט זיך דא פון א ביוטיפול בילדינג. ס'איז א שאד, די בילדינג וואלט געקענט זיין א בית המדרש. די אראבער האבן עס געמאכט, קען זיין דאס איז אויך די עקירה, אויב ס'ווערט אויס טשערטש און ס'ווערט א בית המדרש.

Speaker 2: ניין, ס'קען זיין אז ותשב לב עובדיהם לעבדך מיינט אז זיי זאלן ריווערסן די דעמעדזש וואס דער רמב"ם האט אויסגערעכנט אין די הלכות עבודה זרה, זיי זאלן זיך פלוצלינג צוריק דערמאנען אז אלע זאכן זענען נאר געווען, מ'האט געדינט די זון ווייל מ'וויל עכט דאנקען דעם אייבערשטן, און מ'מאכט די פלאץ פאר א בית המדרש.

Speaker 1: אבער ניין, דאס איז די פלאץ דארף מען עוקר זיין.

Speaker 2: ניין, די פלאץ, די פלאץ, די זאגסט א פלאץ, מ'מאכט די מקום עבודה זרה, מ'מאכט די מקום עבודה זרה, מ'נעמט די טשערטש און מ'מאכט פון דעם א מקום של עבודת השם, איז דאס אויך נעקר עבודה זרה.

Speaker 1: ניין, ותשב לב עובדיהם איז זייער אינטערעסאנט. ס'איז דאך אזא געוואלדיגע זאך, וויפיל אזעלכע אידן וואס זענען פארבלאנדזשעט, ער זוכט צו דינען דעם אייבערשטן, ער האט פשוט געקומען אין א ראנג פלאץ. ברענג אים צוריק, דו זוכסט צו דינען, אונז זענען נישט געוואויר געווארן אז דאס איז אזא גרויסע סכנה צו עובד עבודה זרה זיין.

אז איך האב אים געפרעגט, כ'האב אים געפרעגט, כ'האב אים געזאגט, "אויב דו ווילסט, איך וועל דיר ברענגען א גוי, איך וועל דיר ברענגען א איד וואס איז נישט פון מייזעס, א תינוק שנשבה, וואס איז אויפגעוואקסן אין א שטארקע אוועקגעפארענע וועלט."

הלכה י: ברכה על ראיית בתי ישראל בישובן ובחורבנן

ברכת "מציב גבול אלמנה" – ביישובן

Speaker 1: יעצט גייען מיר לערנען וואס פאר א ברכה מיר מאכן ווען מיר קומען אין לעיקוואוד. **הרואה בתי ישראל**, מ'זעט אידישע שטיבער

ביישובן, אויב זעט מען עס, א יישוב מיינט מען סתם אז ס'האט זיך צוריק אויפגעבויט. ניין, ס'לעבט, ס'איז דא א שיינע אידישע שטאט. מאנרא, מ'גייט אין מאנרא, וואס פאר א ברכה מאכט מען? מ'מאכט א ברכה, **"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם מציב גבול אלמנה"**. אז די אידן זענען פארטריבן געווארן און זיי האבן זיך צוריק געסעטלט. די אידן האבן געהאט א גרויסע חורבן, א חורבן עולם, מ'האט זיי פארטריבן, מ'האט געהאט חורבן בית המקדש און מלחמות און אזוי ווייטער, אבער מ'שטעלט זיך צוריק אוועק, דער אייבערשטער שטעלט צוריק די גבול אלמנה.

אבער די רמב"ם זאגט נישט אין ארץ ישראל, די רמב"ם זאגט אפילו אין חוץ לארץ. אונז זאגן דאך פסוקי דזמרה, וויאזוי זאגן מיר וועגן די אלמנה אין איינע פון די ברכות?

Speaker 2: יא, כאלמנה, אז אונז זענען געווארן פארטריבן פון ירושלים.

Speaker 1: נחם, השיבנו לארץ ישראל.

Speaker 2: ניין, אבער ס'איז דא פסוקי דזמרה, אונז זאגן אזוי ווי אלמנה אין עקרה.

Speaker 1: ניין, אונז זאגן יא, "כיבץ בניה לתוכה", דארט שטייט עקרה, נישט אלמנה.

Speaker 2: ניין, אבער ס'איז דא אין נחם זאגן מיר אז ציון וויינט אזוי ווי אן אלמנה בלי בניה.

Speaker 1: און דא איז מציב גבול אלמנה, אז די אידן זענען צוריק צוזאמען, די אידן בויען זיך ווייטער. אבער ס'שטייט נישט אז ס'דארף זיין אין ארץ ישראל, ס'שטייט נישט. לכאורה אויף מאנרא מאכט מען אויך די ברכה.

ברכת "דיין האמת" – בחורבנן

Speaker 1: און **בחורבנן**, טאמער מ'פארט אויף קרית יואל, דעמאלטס מאכט מען **דיין האמת**. וועלכע ברכה מאכט מען אויב מ'פארט אויף יוראפ און מ'זעט אלע אידישע שטעט וואס זענען חרוב? דיין האמת. ברוך דיין האמת.

מ'גייט אויף א בית החיים, די צוויי ביז יעצט ווייסט דער עולם נישט. די יעצטיגע צוויי די הלכה ווייסט מען יא.

Speaker 2: יא. הרואה קברי ישראל, הרואה קברי ישראל.

דיסקוסיע: פארוואס ווייסט דער עולם די איינע ברכה און נישט די אנדערע?

Speaker 1: די מצב גבול אלמנה איז מיר אלץ זייער אינטערעסאנט, ווייל ס'איז א זייער א יוניק ברכה וואס איז געזאגט געווארן אויף אזא פאעטישע וועג. מ'זאגט נישט אז די אנדערע ברכות זענען... כמעט אלע ברכות זענען פאעטיש. די מצב גבול אלמנה איז שוין גאר שטארק, ווייל האסטו אפשר א דמיון פון אזא מיבם, אן עלטערע שוואגער וואס האט אפגעראטעוועט זיין שוועגרין פון די אלמנות אויס.

יעצט חז"ל... ברוך מצב גבול אלמנה... ס'שטייט א פסוק, "יצב גבול אלמנה" אין משלי, "ונשלה צדיק".

Speaker 2: אהא. ס'איז דא א פסוק.

Speaker 1: מ'זאגט מען אז דער אייבערשטער איז א מצב גבול אלמנה. ס'שטייט אז ס'איז זייער אינטערעסאנט, ווייל ס'זעט אויס אז אונז ווילן זיך נישט צו שטארק פרייען מיט בנות ישראל, ווייל אונז זענען דאך טרויעריג, אונז זענען נישט צוריק אין ארץ ישראל.

Speaker 2: מ'פרייט זיך זייער שטארק. בתפארת.

Speaker 1: ניין, מצב גבול אלמנה, פשט איז, זי איז געבליבן אן אלמנה. זי האט נישט געטראפן א נייעם מאן וואס האט איר גענומען.

Speaker 2: נישט מסכים. נישט מסכים. וואסערע פליטה האט מען איר געטראפן?

Speaker 1: דער אייבערשטער האט אונז אזוי ווי אין די מיען-טיים.

Speaker 2: ס'קען אויך זיין מי שאפליטה. ס'מוז נישט זיין. אן אלמנה האט חתונה צוריק, זאגט מען אויך מצב גבול אלמנה. ס'מוז נישט זיין. דאס איז א מציאות. אונז איז א שמחה צוזאמען.

Speaker 1: ביז דערוויל, אבער ביז דערוויל איז דאס א מצב גבול אלמנה. מ'פרייט זיך אויף דעם ביז מ'קראכט א גלעזל בראנפן. אונזווארטן אויף די גאולה.

Speaker 2: ס'מוז נישט זיין. ס'מוז נישט זיין. איך זאג נישט אז ס'מוז זיין. איך זאג נישט אז איך זאג אז ס'מוז זיין. אויב ס'מוז זיין, איז דאס נישט קיין חידוש. נאר איך קלער.

Speaker 1: זאג, זאג, זאג.

הלכה י: ברכה על ראיית קברי ישראל

דער נוסח פון דער ברכה

Speaker 1: ווייטער, **הרואה קברי ישראל**. מ'זעט קברי ישראל, מ'ווארט, מ'זאגט די ברכה. דו ווייסט נישט? ס'שטייט ביי אלע בתי חיים. ס'שטייט אזוי: **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין"**. דער אייבערשטער האט אייך באשאפן בדין.

פארוואס... יעצט, דו גייסט דיסקאווערן די סיקרעט פארוואס געוויסע ברכות ווייסט מען יא און געוויסע ברכות ווייסט מען נישט. ווייל דער וואס מאכט די בית החיים שרייבט א סיין מיט די ברכה, ממילא ווייסט דער עולם דערפון. ביי די גבול אלמנות האט מען נישט געשריבן קיין סיין, ממילא ווייסט נישט דער עולם דערפון. איך מיין אז ס'איז זייער סימפל. דו ביסט מסכים?

Speaker 2: יאפ.

Speaker 1: אקעי, וואס מאכט מען? מ'זאגט אזוי, ס'איז א סארט דין, מ'זאגט אזא צידוק הדין, און מ'רעדט וועגן תחיית המתים. מ'זאגט אזוי: **"ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם אשר יצר אתכם בדין"**. דער אייבערשטער האט אייך באשאפן בדין. ס'שטייט שוין ווי די אלפים... דער אייבערשטער מאכט אויף וועם עס זאל געבוירן ווערן. די פוינט איז, דער אייבערשטער איז גערעכט אויף די גאנצע זאך. די זון איז עסן מיט דין, און די זון איז געווענליך אז ער ווערט געגעבן פרנסה. די חילוק איז אז ער קומט אריין אין גן עדן און ער האט וואס צו עסן. מחיה מתים איז עסן מיט דין, און דאך איז מחיה מתים אז ער איז דן למיתה, דער אייבערשטער מאכט אז מענטשן זאלן שטארבן, אבער סוף כל סוף איז דא עתיד לבוא, וואס ער האט א כח פון מחיה המתים לעתיד לבוא, און דעריבער איז ער עתיד זיי צוריק אויפצושטעלן לעתיד לבוא, און יענץ איז אויך זיין בדין, **"ברוך אתה ה' מחיה המתים"**.

דיסקוסיע: פארוואס "יוצר אתכם" – לשון נוכח צו מתים?

Speaker 2: פארוואס איז דא א קשיא אויף "יוצר אתכם בדין"? מען רעדט צו די מתים, מען רעדט נישט צו די מתים, מען רעדט צו די אייבערשטער.

Speaker 1: מען רעדט צו מתים, פארוואס זאל מען נישט קענען רעדן צו מתים? נישט אזוויי די אלע ליטוואקעס זאגן אז מען טאר נישט רעדן צו מתים, מען רעדט דאך יא, מען האט דאך א ברכה וואס די חכמים האבן מתקן געווען אז מען רעדט צו זיי. פארוואס זאלן זיי נישט הערן? זיי זענען טויט, קענען זיי נישט הערן? דו ווייסט אז עס איז דא א הלכה פון לועג לרש, אז מען גייט נישט מיט ציצית, און מען דאוונט נישט, און מען טוט נישט קיין מצוה דארט, ווייל עס פאסט נישט.

Speaker 2: איך הער, אלע שאלות יענער הערט.

Speaker 1: מען רעדט, זיי זענען מענטשן, מתים זענען אמאל געווען מענטשן, אביסל גרעסערע רעספעקט פאר א מענטש. פארוואס איז א פלא אויף פארוואס מ'זאגט א לשון נוכח צו די מתים? מ'דארף נישט יעצט אן ענטפער אויפ'ן פלאץ. איך בין זייער העפי דערמיט. ווען מ'איז נישט העפי, דארף מען זאגן אז עס בלייבט שווער. עס איז א פלא, מ'רעדט נישט צו די

מתים. מ'רעדט יא, מ'רעדט די גאנצע צייט צו מתים. וואס פארשטייסטו נישט?

Speaker 2: עס איז א פלא'דיגע זאך אז די לשון איז "יוצר אתכם" און נישט "יוצר אותם", די מענטשן. ער רעדט נישט צו זיי, ער רעדט "אתה ה'", ער רעדט צו דיר. צו וועם שיקט ער די אימעיל? צו די אייבערשטער.

Speaker 1: ניין, ניין, ניין, עס איז נישט קיין פראבלעם. דו האסט געפרעגט די גרעסטע קשיא אויף לשון הברכה, עס איז נישט קיין פראבלעם. יעדע סינגל ברכה אין די וועלט הייבט זיך אן מיט נוכח און ענדיגט זיך מיט נסתר, און מ'האט נישט קיין שום פראבלעם דערמיט. ווען מיר גייען צו אונזערע ארבעט, זיך אהיים, אלעמאל זענען מיר,

ברכות אויף גרויסע קיבוצים פון מענטשן, חכמים, מלכים, און משונה בריות

הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד

Speaker 1:

שיקט ער עס צו די אייבערשטער? אבער נישט שפעטער ווי מארגן. ניין, ניין, ניין, ס'איז נישט קיין פראבלעם. יעדע סינגל ברכה אין די וועלט הייבט זיך אן מיט "ברוך" און ענדיגט זיך מיט "ברוך", און אינמיטן איז... ניין, ניין, פליז, הייבט נישט אן...

רבותי, רבותי, רבותי, אלעמאל זענען מיר אז מ'רעכנט זיך מיט דעם מענטש. ס'איז נישט קיין מענטשליכע זאכן וואס גייען אן. א מענטש איז געשטארבן, אויס מענטש, מ'רעכנט זיך נישט מיט אים. איך גיי נישט אריין אין די חקירה וואס די גמרא האט אין ברכות צו מענטשן זענען אדער זענען נישט. ס'איז בעיסיק מענטשליכקייט. פארוואס דארף מען רעדן צו זיי? און ס'איז דאך זייער סעד, כביכול, אז ער איז געשטארבן. זאגט מען, "קום, ער איז געבוירן, דער אייבערשטער האט דיך געבוירן, דער אייבערשטער האט דיך געגעבן צו לעבן. ס'איז א רואיגע צייט, זאלסטו גיין נאך לעבן."

אקעי. **"הרואה ששים רבוא בני אדם כאחד".** רבותי, מ'זעט זעקס הונדערט טויזנט מענטשן אויפאמאל. דא דארף מען פרעגן ר' משה פיינשטיין צו ס'מוז זיין ממש כאחד, צו ס'מוז זיין זעקס הונדערט טויזנט.

Speaker 2:

אה, דו מיינסט מיט די שאלות פון די איידים?

Speaker 1:

איך זאג, זעקס הונדערט טויזנט מיינט מ'דארף ציילן? זעקס הונדערט טויזנט מיינט זייער אסאך. שטימט? ניין? איך ווייס נישט. יא.

די ברכה אויף גוים — "בושו אמכם"

"אם גוים הם אומר 'בושו אמכם מאד חפרה יולדתכם'". וואס איז פשט? אה, ס'זענען דאך גוים, ס'שטייט "בושו". דער רבינו מנוח האט זייער ליב צו טייטשן די לשונות פון פסוקים. "בושו אמכם" — איך קען נישט קוקן אין בוקס יעצט, ס'וועט שטערן מיין ווידעא. "בושו אמכם מאד" — אויב דו ווילסט קוקן, קוק פאר מיר. "בושו אמכם מאד" — שעמען זאל זיך אייער מאמע. וואס האט דאס אהער א קשר? פאר די מאמע זאל זיך שעמען? יא, בעיסיקלי. **"חפרה יולדתכם הנה אחרית גוים מדבר ציה וערבה".** וויאזוי פירט זיך אויס די פסוק? די גוים גייען נישט אזוי.

ס'איז אינטערעסאנט, פריער ביי עובדי עבודה זרה האט מען זיי געבענטשט, "לא תבושו ולא תכלמו", און יעצט נעמען זיי זיך צוזאם. פארוואס נעמען זיך צוזאם גוים? פארוואס? אויף צו קוקן ספארטס? איך ווייס נישט וואס.

מ'זאגט נעגאטיוו אויף די ששים רבוא. גוים אז זיי זאלן נישט זיך מערן. נישט זיי זאלן נישט, מ'זאגט אז אחרית גוים. דער רמב"ם זאגט נישט, ער זאגט אז ס'איז דא, און דא ברענגט ער נישט די גאנצע ענטפער. איך ווייס נישט.

דער רמב"ם זאגט נישט, ער זאגט אז ס'איז דא, און דא ברענגט ער נישט די גאנצע ענטפער. איך ווייס נישט.

איך מיין אז די אידן דארפן חלק זיין. ס'איז מיוחד פאר די אידן. איך ווייס נישט אזויפיל גוים ווי ס'קומען צוויי דריי אידן. שם זאלן זיך די גוים. יא. שם זאלן זיך די גוים. שטארבן גייען זיי.

די ברכה אויף אידן — "חכם הרזים"

אבער די אידן אין ארץ ישראל, אונז זענען אידן אין ארץ ישראל. יא, וואס איז שלעכט אידן אין ארץ ישראל? ווייל, אה, קוק, זאג איך דיר וואס די ברכה איז. ביי א באר זאגט מען די ברכה **"ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם חכם הרזים".** די גמרא דארט איז מסביר חכם הרזים, אז ס'איז דא דארט אזויפיל אנדערע סארט מענטשן, און יעדער איינער טראכט אנדערש. דארט שטייט דאך **"כשם שאין פרצופיהם שוות, כך אין מחשבותיהם שוות".** און דער אייבערשטער, **"יודע מחשבות בלבב כל אדם".** דער רמב"ם וואלט נישט געזאגט אזא לשון פונקטליך, איך ווייס נישט.

אבער די תירוץ איז אזוי, ווער ס'איז קיין אידן, ער ווייסט אז אין חוץ לארץ ווייסט ער, טראכטן אלע אידן די זעלבע זאך. אין ארץ ישראל, ווייסט ער, טראכט יעדער איד עפעס אנדערש. סאו נאר אין ארץ ישראל איז דא חכם הרזים.

Speaker 2:

דו ווייסט, ס'איז דא א רשב"א, "הקדוש ברוך הוא יודע מחשבות". סאו דאס הייסט חכם הרזים איז דער אייבערשטער.

Speaker 1:

דאס איז די כללות וואס דו זאגסט. חכם הרזים איז זיכער דער אייבערשטער. יא, ער ווייסט אנדערע סארט דאס, און אנדערע וועט די אלע פון די אלע מענטשן ווייסן כאילו זייער ידיעות. דער אייבערשטער, חכם מיינט גייט זיכער אויף דער אייבערשטער. יא, יא, יא.

דאס הייסט דער אייבערשטער איז די חכמה כללית פון די אלע מענטשן. אקעי, וואטעווער. אבער פארוואס נאר ביי ארץ ישראל? פארוואס נאר אין ארץ ישראל? איך ווייס נישט. חוץ לארץ זענען פעיק. אידן אין חוץ לארץ זענען פעיק.

אקעי, ער ברענגט, וואס זאגט דער צל"ח? תורות. נו, ער קען דאס אויך, אזוי ווי ער זאגט קען ער דאס אויך. יא, אבער ארץ ישראל איז מער חכם. אקעי, מ'דארף טאקע וויסן די חילוק. די קיבוץ פון אידן אין חוץ לארץ איז איינמאל אביסל פעיק. דאס איז די ריעליטי. קוק ארום וועסטו זען.

הרואה חכמי ישראל / חכמי אומות העולם

שוין, יעצט וואס איז די ברכה זאגט מען אז מ'זעט א חכם? וויאזוי זעט מען א חכם? ווייל מ'ווייסט אז ס'איז א חכם?

ס'איז טאקע א פלא, וואס איז די פשט פון ארץ ישראל? אקעי, איך דארף עס נאך פארקוקן. **"הרואה חכמי אומות העולם".** ברוך חכם הרזים. מבורך **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שנתן מחכמתו לבשר ודם.** איך ווייס, למשל איינער גייט צו א דאקטאר, ער איז אן אדם חכם וואס לערנט פאר מענטשן חכמה, איך ווייס, דער אייבערשטער האט געגעבן מחכמתו לבשר ודם. נו גוט, דער אייבערשטער געט זיין חכמה פאר מענטשן.

דיסקוסיע: דער חילוק צווישן "חכם הרזים" און "שנתן מחכמתו"

סאו, ס'איז אינטערעסאנט, ווייל חכם הרזים מיינט אויך אז דער אייבערשטער האט געגעבן חכמה פאר די אלע מענטשן. נישט אז ער האט געגעבן, אז ער איז. רייט? חכם אז ער איז. דער חילוק צווישן די צוויי זאכן, דא האט דער אייבערשטער געגעבן חכמה לבשר ודם. חכם הרזים קען דאך אויך זיין אז די אלע זעקס הונדערט טויזנט מענטשן טראכט יעדער איינער אויף זיין וועג, און די אלע האבן באקומען זייער חכמה פון דעם אייבערשטן.

חכם הרזים איז א טייטש אז ס'איז עפעס א לשון אז דער אייבערשטער איז כולל אלע חכמות, אלע מענטשן'ס חכמה. חכם הרזים איז א לשון וואס שטייט ערגעץ? ניין, ער מאכט שנתן מחכמתו. ס'איז דא, יא, א פלאץ וואס די גמרא זאגט אז אויף איין חכם מאכט מען חכם הרזים ווייל ער איז אזוי קלוג ווי זעקס הונדערט טויזנט מענטשן, עפעס אזא לשון.

"ליראיו" vs. "לבשר ודם"

חכמי ישראל זאגט מען, **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שנתן מחכמתו ליראיו.** פאר אידן וואס זענען יראי ה'. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל א חכם ישראל וואס איז נישט קיין ירא שמים, קען מען אויך זאגן לכאורה, ווייל ליראיו מיינט פאר די אידן וואס זענען יראיו. מ'מיינט נישט פאר דעם ספעציפישן מענטש. ישראל עלמא מיינט נישט א מענטש וואס איז געבוירן צו א אידישע מאמע. ישראל מיינט איינער וואס פירט זיך אידיש. א חכם ישראל מיינט א אידישע דאקטאר, קען ער נישט פערהיט זיין, איך ווייס נישט ווי ער גייט, ער קען לערנען תורה, אבער ער איז א אידישע דאקטאר. מאכט מען שנתן מחכמתו ליראיו? ווייל ער איז א חלק פון די אידן. אדער חכם ישראל מיינט חכמה פון חכמת ישראל.

ניין, ניין, איך מיין אז חכם ישראל מיינט א אידישע חכם. דער חילוק איז אז ער איז א יראי, ס'איז פשוט א חילוק, ס'איז א שיינע זאך. פאר א איד זאגט מען נישט סתם בשר ודם. א איד איז נישט סתם א בשר ודם, א איד איז א איד, ס'איז פון אייבערשטן'ס מענטשן, פון אייבערשטן'ס חסידים, יראיו.

און אומות העולם, אונז ווייסן שוין אז אויך אומות העולם קענען האבן חכמה, ער האט עס נישט געגעבן ספעציפיש ליראיו. ער האט עס נישט געגעבן לבשר ודם. ס'איז אן ענין אז דו ביסט א איד. זייער גוט, אבער דער איד... אבער יעדער ברכה גייט מיר נחס... איך מיין אז ס'איז דא ווי עלע ברכות, ווי מער חשוב באקומט א ברכה מיוחדת, אזוי ווי הבוחר בפרי עץ.

Speaker 2:

ניין, אבער איך זאג אויף די שנתן, שנתן מחכמתו ליראיו. ס'האט נאר געווען די ברכה שנתן מחכמתו ליראיו.

Speaker 1:

איך האב געזאגט די אפשרות אז חכמה איז נישט פאר יעדן, די אייבערשטער געט חכמה. ניין, ס'איז דא דאך חכמה לבשר ודם, דער אייבערשטער געט פאר יעדן בשר ודם. דאס איז דער פאקט, אז יעדער איינער קען זיך צו ווערן קלוג.

Speaker 2:

ניין, פון דעם וואס ער האט דיר געגעבן, פון דעם וואס ער האט דיר געגעבן. דעם וואס ער האט נישט געקויפט, האט דער אייבערשטער נישט געגעבן.

Speaker 1:

דו מיינסט אז מ'ווערט נישט קליגער דורך לערנען, אבער דער אייבערשטער געט אלעס. אלע ברכות מאכט מען, ווייל דער אייבערשטער טוט אלעס.

נוסח חילוק — "שחלק" vs. "שנתן"

אבער איך מיין נישט אז ס'איז אנדערש. דא אין די גמרא שטייט אן אנדערע נוסח, "שחלק מחכמתו" אדער "שנתן"? ביי די יראיו שטייט "שחלק", און ביי די אנדערע שטייט "שנתן". אויך ביי די מלכים, ביי די רמב"ם ברענגט ער נישט די חילוק, ביי די רמב"ם איז דא ביידע "שנתן". **"מלכי אומות העולם, ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שנתן מכבודו לבשר ודם."**

הרואה מלכי ישראל / מלכי אומות העולם

דיסקוסיע: וואס מיינט "כבוד" ביי א מלך?

דאס הייסט אז, יא, כבוד דא מיינט מער שליטה ווי כבוד יעצט. כבוד מלכות. **מלכי ישראל, ברוך שנתן מכבודו ליראיו.** כבוד דא טייטשט פאוער מיינסטו? איך ווייס נישט. ס'זעט אויס וואס א מלך... און דו זאגסט נישט דווקא ווען דו זעסט אים מיט זיין כבוד און זיין קרוין. וואס ער האט די הנהגה פון די לאנד. אפשר דאס הייסט כבוד. איך ווייס נישט, מ'דארף טראכטן. כבוד מיינט אז ער גייט אין א שיינע בעקיטשע? דאס איז נישט קיין כבוד.

Speaker 2:

איך ווייס נישט וואס דו זאגסט, איך ווייס נישט. וואס איז די זאך וואס דו ווילסט זאגן אז א מלך האט מער ווי אנדערע מענטשן?

Speaker 1:

ס'איז דאך כבוד וגבורה. דו זעסט, ס'איז דא כבוד וגבורה אין יענע רמ"א. איך קער נישט וואס יענע רמ"א זאגט. כבוד וגבורה, אקעי. אונז גייען מיר מיט די נוסח, פארשטייט. איך וויל נאר וויסן צו... וואס איז די מציאות הספר? איך וויל נאר וויסן צו... וויאזוי זאגט מען אויף א מלך? איך מיין אז אין פסוק שטייט אלעמאל "מלך הכבוד". א מלך איז א זאך וואס האט כבוד. ס'שטייט נישט אז א מלך האט כח. איך ווייס נישט וואס דו זאגסט. ס'סאונדט אז אויף אידיש, אויף לשון חכמים, לשון התורה, די וועג וויאזוי צו רעדן פון א מלך, א מלך איז א זאך וואס האט כבוד. אזוי זעט עס אויס. איך מיין אז דו קענסט עס רופן פרסום, honors. און נישט, כבוד מיינט נישט אז מ'גיבט אן עליה, דאס איז וואס איך מיין אויסצוברענגען. כבוד איז עפעס א ברייטערע זאך אין די הלכה. כבוד איז די acknowledgement פון זיין גבורה אדער עפעס אזוי.

הרואה את הכושי / בריות משונות — משנה הבריות

אקעי. נאך אינטערעסאנטע ברכות, פאר ווען מענטשן זעען אינטערעסאנטע זאכן וואס ציט זייער attention, זאלן זיי געדענקען אז דער אייבערשטער האט דאס געמאכט אזוי. דער אייבערשטער האט געמאכט אן אינטערעסאנטע וועלט. ער האט נישט נאר געמאכט זאכן וואס איז זייער וויכטיג. א מלך איז וויכטיג צו האלטן ארדענונג. פארוואס דארף מען האבן פאני מענטשן וואס גייען ארום אין א צירקוס? פאר פאן.

הרואה את הכושי, איינער זעט... דאס איז נישט פאר יעדער, פאר וואס איז? ווי דער רמב"ם זאגט, מ'דארף דאנקען דעם אייבערשטן אויף יעדע זאך וואס איז אינטערעסאנט. ווען איינער זעט עפעס וואס איז זייער אינטערעסאנט צו אים, למשל, א מענטש פון ווייסע פלעצער קומט און ער זעט א שווארצער, אדער לכל הדעות יודן פון שווארצע פלעצער, תימנ'ער יודן קומען און זיי זעען די ערשטע מאל אן אייראפעאישער מענטש מיט ווייסע האר. דער רמב"ם זאגט **הרואה את הכושי, הרואה את הלבקן** מאכט די זעלבע ברכה. איך בין מסכים. אדער ס'קומט דא א יוד פון א גרויסע קאמיוניטי פון שווארצע, און פלוצלינג זעען זיי די ערשטע מאל ווייסע מענטשן. יא, מעיבי. **אדער משונה בצורת פניו או באיבריו.** ס'מיינט מסתמא נישט באופן אז זיי זעען אויס קראנק, אז זיי זעען אויס שלעכט. מ'דארף מאכן די ברכה אמת, און זיי זענען דאך עקסטערע דאך. אבער אנדערע סארטן, אין יענע געגנט זענען אלע מענטשן אזוי געווען. **משנה הבריות,** וואס ער האט געמאכט אלע סארטן שינויי הבריות.

דיסקוסיע: וואס מיינט "משנה הבריות"?

וואס איז דאס? דו קענסט דאך די מעשה, געווען אן אינגל איז געווען זייער קליין, עפעס א בריסקער האט אים אויפגעהויבן און געמאכט "אה, משנה הבריות", האט ער פיינט געקריגן. ניין, ס'מיינט נישט דאס. ס'מיינט אז דו גייסט אין א פרעמדע פלאץ. ניין, משנה הבריות זעט אויס אז ס'איז ענליך צו בורא נפשות רבות וחסרונן. דער אייבערשטער האט געמאכט variety, דער אייבערשטער האט געמאכט א ברייטע וועלט. אזוויוי מיר האבן געלערנט אז אן עפל, דער תוספות זאגט אז אן עפל איז עפעס וואס מ'וואלט געקענט לעבן אן דעם, מאכט מען א בורא נפשות. מ'דאנקט אפשר אויף די variety, ניין? אויף די אויסוואל.

Speaker 2:

וואס בעטסטו? משנה מיינט ער האט געמאכט פארשידענע, אדער ער האט משנה געווען דער פון אים?

Speaker 1:

ניין, ס'איז לכאורה "בורא מיני בריות משונות", דאס איז וואס ס'דארף צו מיינען. ס'איז נישט אז דער אייבערשטער האט גענומען... אז יעדע שווארצער איז פשט אז דער אייבערשטער האט גענומען א ווייסן און אים געפעינט, אנגעשמירט מיט שוך פאליש.

Speaker 2:

אבער כולא דעלמא, די אלע פירות זענען דאך אויך אזוי.

:Speaker 1

יא, אבער דאס איז נישט די details. מיר assume'ן אז כללית זענען דא נארמאלע מענטשן און ס'איז דא משונים. ווען זיי זענען נארמאל, דו גייסט א גאנצע צייט מיט די מאדערנע וועג פון טראכטן, אפשר איז דער אינגערמאן משוגע.

ברכות הראיה: משנה הבריות, שככה לו בעולמו, ושלא חיסר בעולמו כלום

הלכה יב: ברכת "משנה הבריות" אויף מענטשן מיט מומין

:Speaker 1

פרעגט ער, צו משנה מיינט ער מאכט פארשידענע, אדער ער האט משנה געווען די פון א...

ניין, ס'איז לכאורה **בורא מיני בריות משונות**, דאס וואס ס'דארף צו מיינען.

וואס נישט אז דער אייבערשטער האט גענומען א ווייסער און אים געפיינטעד, אנגעשמירט מיט שו פאליש. נאר כאילו די אלע מינים שאפט ער אנדערע מינים.

:Speaker 2

יא, אבער דאס איז נישט דער טייטש. אונז האבן אז כאילו ס'איז דא נארמאלע מענטשן און ס'איז דא משונים. ווען זיי זענען נארמאל, דו גייסט א גאנצן טאג מיט דעם מדמה זיין און טראכטן אפשר איז יענער משוגע.

נאר פראביר, דו ווילסט דעמאלטס, מילא טייטש איבער משנה הבריות. אבער די הלכה זאגט נישט אז די הלכה איז נאר נארמאל. דאן זאגט מען, מאכט די ברכה, איך ווייס נישט, נאר נישט יעצט.

:Speaker 1

דא איז דא פאני, משנה הבריות טייטשט דער אייבערשטער מאכט פאני בריות. דאס איז די איבריגע טייטש.

דו זאגסט א גוטע פראגרעסיוו פשט. זיי מיינען...

:Speaker 2

ניין, ס'האט נישט קיין טענות, דו קענסט זיין די פראגרעסיוו, דו קענסט דזשווינען צו די בעקנים, בעקנים... אבער ס'איז דעמאלטס נישט.

דיסקוסיע: וואס מיינט "בהקנים"?

:Speaker 1

אקעי, וועלן מיר שוין זען. ווייל אזוי, רעדט מען טאקע צרות.

וואס טוט זיך אז א מענטש זעט מענטשן וואס זענען משונה, אבער וואס ס'איז א טרויעריגע זאך? למשל, ער זעט א סומא, אדער א קיטע, א מענטש וואס האט אים אפגעהאקט א פוס, און מוכה שחין, מענטשן וואס האבן שחין, ובהקנים.

איך מיין, בהקנים טייטשט די מענטשן וואס האבן פרעקלס? איי דאונט טינק, ווייל פרעקלס איז נישט קיין... עפעס א גאר גרויסע... אבער עפעס איז מער ווי פרעקלס.

איך האב געטראכט אז ס'קען מיינען לעפקעס, ווייסט וואס דאס מיינט? די מענטשן וואס זענען זייער בלאס, האבן א ווייסע פיגמענט, זענען זייער ווייס, ויכורות בהם.

וואס דאס איז א טרויעריגע זאך, די מענטשן פילן זיך מסתמא... און די אנדערע, פשוט, סומא, קיטע, אדער א חסרון, אבער די בהקנים זעט אויס ער פילט זיך אנדערש, אדער... מ'דארף וויסן וואס די בהקנים מעשה.

:Speaker 2

מער א צורה האט ער געזאגט. עפעס א שווערע זאך, יא, נישט סתם א קליינע זאך. ס'איז א מין צרעת. ס'איז א מין צרעת.

דיסקוסיע: "ממעי אמן" — וואס פאר א ברכה?

:Speaker 1

ואם היו ממעי אמן, דאס הייסט די מוכה שחין אדער בהקן איז אזוי ממעי אמן, זאגט מען אויך דיין האמת, און אויך משנה הבריות? אדער נאר משנה הבריות? לברוך, ברוך משנה הבריות?

:Speaker 2

ניין, לכאורה נאר משנה הבריות.

:Speaker 1

אה, אזוי איז די האנט! עס הייסט, ווייל אפשר דא אין פאנקטשימעריז... איך איז עס קומען אויך דער דיין האמת, דער איבער איז ארויסגעקומען. אבער ער איז אריין איז געבוירן א סתימה, דאס איז וואס ער איז, ער פילט זיך נישט סאד ווי ווען ער איז געווארן א סתימה. פארשטייסטו אזוי?

נישט פשוט די אייבערשטער האט געמאכט דעם מענטש פון עס מאכט א סתימה. אפשר ביז דאן מקבל זיין זיין זיין זיין מזוהה.

:Speaker 2

ניין, ניין, עס איז טרארבער געזאגט. עס איז געבוירן געווארן א מענטש וואס...

:Speaker 1

יא, אבער דו פארשטייסט וואס איך זאג. ניין, אפשר נאר דו קענסט נישט אויף סתימה, אפשר גייט עס אויף אן צוואל. גייט עס אויף בהקנה, נעמען איך דער טראכט אזא. ווייסט נישט.

ברכת "משנה הבריות" אויף בעלי חיים

:Speaker 1

איך גיין א רויע פיל וקוף וקיפוף. אז ווען עס זעהט א פיל, א מאנקי... פיל איז א... אה, פיל איז אן עלעפאנט. וקוף, וקיפוף איז צוויי סארט מאנקי'ס, א גרויסע מאנקי און א קליינע מאנקי.

אויך איז מבאורך מברך משנה הבריות, ווייל דאס זעהן אויס זייער זייער אנדערש. סאוי מ'סתם אויך א זשיראף. אדער עניטינג. נישט די רעגולער קעסל אין די הינטן. עוועס זעהט אויס זייער נארמאל.

דער חידוש איז, ער זעהט אויס ענליך צו א מענטש. עס איז א ראקעט. ער איז די איינציגע חיה וואס זעהט אויס נארמאל. כמעט א מענטש. די אנדערע מען מאכן זייער נארמאל.

כללי'שער יסוד פון ברכות הראיה

:Speaker 2

ניין, ניין, איך מיין צו זאגן אז עס איז א זעלטענע זאך, וואס א מענטש זעהט און ציט זייער אדאקע טענצן, ווען עס איז א חרש. אפשר קען מען מאכן אזא גדולה פאר די אלע הלכות.

Anything that catches your attention, קומט פאר דעם א געוויסע ברכה. יעדע זאך, לפי ענין. מאכט סענס.

ווען א מענטש ווערט מספעל, דארף ער ברענגען די פאליסי צו דער אייבערשטער, דארף ער אריינברענגען די ברכות. פאס אזוי, דאס קען מען אפשר זאגן.

עס איז אויכעט מען קען עס זאגן אזוי ווי חז"ל נוצן אויס יעדער געלעגנהייט. ווען א מענטש האט paid attention פאר עפעס, זאל מען... אבער דער attention פון א איד איז א זייער טייערע זאך. קויסו שוין לאזן גיין.

אה, עס כאפט. אז ווען ער זעהט א מאווי וועלכע ברכה דארף מען מאכן, אבער ווייל איינער פון די ברכות. איז כאפט דאך וואס עס האט געמאכט צו טוהן די attention, ניין?

דיגרעסיע: ברכות הריח

:Speaker 1

איך האב שוין גערעדט וועגן שמעקן. מיר דארפן צוקומען צו דעם. אבער רויע בריאות טובות.

ניין, די כאפט אונז האבן געשמועסט, ער פרעגט דארט א סיגארעט די אגריקולטור אין רבי דברי ישׂשכר און די פשוט'ע זאך מאכן. איך רוח א סיגארעט אין רחס רח. און ער ברענגט נאך פארשידענע זאכן. די זאך זאל נישט טמא ווערן. אבער עס קען זיין אז עס איז בכלל איינע פון די תקנות. ווייסן מיר נישט.

הלכה יג: ברכת "שככה לו בעולמו" אויף שיינע בריות

:Speaker 1

הרואה בריות טובות ומתוקנות ביותר, דאס איז שיינע באשעפענישן. ביז יעצט האבן מיר גערעדט, אקעי, די יעצט האבן מיר געהערט בריות, דאס הייסט מענטשן.

:Speaker 2

יא, beautiful people.

:Speaker 1

עס קען זיין בריות טובות ומתוקנות ביותר, ער מיינט למשל א מענטש וואס איז זייער פיט, א מענטש וואס איז זייער געזונט, ער זעט אויס זייער מתוקן, ער זעט אויס זייער געזונט, attractive אין ענגליש. עס שטייט נישט יפות, טובות ומתוקנות קען מיינען אז מענטשן זענען זייער געזונט, די פארקערטע פון די חתומה וחולה מיט דעם... און איך מיין אז ער מיינט אויך שיין.

אקעי, **ואילנות טובות**, ס'איז שיינעביימער. עס שטייט ערש גוי או בהמה, אילנות טובות, וואס שטייט קיין? ס'איז א טעות? איך ווייס נישט.

אילנות טובות, ס'איז אפילו נישט נאר מענטשן אדער בעלי חיים, נאר אפילו א בוים, עפעס אזוי. דא מיין איך, **מברך ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שככה לו בעולמו**, וואס האט אזעלכע שיינע זאכן אין זיין וועלט.

אונז זאגן שברא בריות טובות? ניין ניין ניין, דאס איז נאך א ברכה.

דיסקוסיע: דיוק אין נוסח "שככה לו בעולמו"

:Speaker 1

אה, ברוך שככה לו בעולמו, ס'איז אן אינטערעסאנטע, ווייל דו געסט נישט דא פול קרעדיט אז דער אייבערשטער האט עס געמאכט. דו זאגסט נאר אז אזעלכע שיינע זאכן זענען דא אין זיין וועלט.

איך ווייס שוין, מען קען מדייק זיין די על דוקא. דאס גייט צוריק צו די חקירה, דער עולם האט בכלל נישט מסכים געווען צו מיין שיטה אז מען קען נישט מדייק זיין פון די על דשונות. איך האלט נאך אלץ דערפון, אבער איך האב געזען וואס קהל האט מיר גוט ארויסגעברענגט אז קיינער איז נישט מסכים צו זיין.

דו קענסט נישט מדייק זיין. שככה לו בעולמו, משמע אז איינער האט עס נישט געמאכט, נאר ווערט די זאך קומט ארויס א ברכה לפי וואס דו גלייבסט אז ער האט אזעלכע שיינע זאכן אין זיין וועלט.

:Speaker 2

יא, דאס איז דער טייטש.

ברכת "שלא חיסר בעולמו כלום" אויף אילנות בימי ניסן

:Speaker 1

יא, **היוצא לשדות או לגנות בימי ניסן, וראה אילנות פורחות וניצנים עולים**, ער זעט די ביימער בליען און ניצנים עולים, ס'קומען ארויס די שיינע בלעטלעך, זאגט ער די ברכה **ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם שלא חסר בעולמו כלום**, ער האט געמאכט אז ס'זאל גארנישט פעלן אין זיין וועלט. ס'איז אן ענליכע צו אזוווי בורא נפשות וחסרונן, אלעס איז דא. **וברא בו בריות טובות נאות, כדי להנות בהן בני אדם**, ווען מענטשן זאלן זיך הנאה האבן דערפון.

ביי אונז שטייט להנות, ביי אונז זאגן מיר להנות, אבער דא שטייט **כדי להנות בהם בני אדם**. אז דער בעל הבית פון דעם, ס'הענגט עס אין פראנט פון א הויז, ער דארף זיך הנאה האבן מיט דעם.

חידושים פון דעם רמב"ם

:Speaker 1

דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'דארף זיין א פרוכט בוים למשל. איך פארשטיי נישט פארוואס. דער רמב"ם זאגט אויך נישט צוויי זאכן: פרוכט בוים זאגט ער נישט, און ער זאגט נישט אז ס'מוז זיין חודש ניסן. דו קענסט אויך מאכן אויף אן אייר, דו קענסט אויך מאכן אויף אן אדר.

:Speaker 2

יא, דאס איז פשוט.

:Speaker 1

ער מיינט צו זאגן, דו גייסט ארויס אין דרויסן, דו זעסט אלעס איז ביוטיפול, דו זאלסט מאכן א ברכה. ס'איז נישט קיין ספק. איך גיי נישט אריין אין די פסק הלכה, אבער פרוכט ביימער איז נאך א גרעסערע חידוש אז ס'האט נישט קיין טעם. דו גייסט ארויס אין דרויסן, דו זעסט אז אלעס איז שיין.

אויפ'ן וועג, איך פאר אהיים פון די וועג, אלעס איז אין באש, הערליך. מאך די ברכה, יא, מ'זאל מאכן די ברכה. אוודאי.

דיסקוסיע: ברכה אויף א שיינע מענטש

:Speaker 2

אויך דארט וואו מ'זעט וואס איז א שיינע מענטש, "שככה לו בעולמו". ס'איז זייער אינטערעסאנט. דאס איז דער אייבערשטער מאכט פרוכט. ס'האט זיך צו טון מיט די ביוטי.

:Speaker 1

ניין, דא שטימט עס גראדע מיט א פרוכט בוים. דער אייבערשטער האט געמאכט אז אויסער א פרוכט בוים זאלסטו הנאה האבן נאך אפאר וואכן אין די יאר וואס דער פרוכט בוים גייט ארויס ביוטיפול בלומען. ס'מאכט זייער שיין.

פראקטישע שאלה: ברכה אויף בלומען

:Speaker 1

אגב, אפשר קען מען עס מאכן יעדע מאל מ'קויפט פלאווערס פאר שבת. וועלכע ברכה מאכט מען אויף ברענגען פלאווערס פאר שבת? נישט קיין ברכה? "שככה לו בעולמו"? עפעס אזא זאך?

וואס שטייט דא? "אילנות פורחות ונוצרות בעולם". ער דרוקט זייער אן עקשן. ס'קען עפעס זיין, אויף יעדע זאך איז דא א ברכה. ס'קען עפעס זיין, א מענטש קויפט פלאווערס פרישע. אויף ראיה איז נאר דאס דא.

ווען דו שמעקסט די פלאווערס, קענסטו טאקע מאכן "בורא מיני בשמים". אבער אויף ראיה, אויף א שיינע ראיה, האסטו "בריות טובות". אה, די פריערדיגע. "שככה לו בעולמו".

"אילנות טובות" שטייט נישט ווען די אילנות איז איינגעפלאנצט אדער עפעס. "בריות טובות" קען אויך מיינען... "בריות" לכאורה מיינט מען מענטשן, אבער ס'קען מיינען עני ביוטיפול בריאה. א מענטש זעט א פיקאק מיט אלע הערליכע פעדערן. א בריאה וואס איז זייער שיין. שיינע בלומען.

א בילדינג אפשר איז "שנתן מחכמתו לבשר ודם" פאר'ן ארכיטעקט. איך ווייס נישט.

דיסקוסיע: ברכה אויף ריח פון פת און אנדערע זאכן

:Speaker 1

ס'איז טאקע גוטע שאלות, ווייל אונז האבן אויך גערעדט וועגן ברכות הריח. פארוואס ווען א מענטש באקט קאקאש קעיק איז נישטא? ווייל ער קען נישט מאכן "ריח טוב בפירות". ס'איז דא אפשר א שאלה וועגן ריח בפסח.

איך געדענק אז דער רמב"ם האט עס נישט געברענגט. אויב ס'איז דא אפשר א נוסח, איך פארשטיי ווייל מ'מאכט נישט "שנתן ריח טוב בפירות" אדער עפעס אזוי. אזוי? איך געדענק, איך געדענק עפעס אזא זאך.

זאגט דער רמב"ם ווייטער, "על הריחות", ס'איז דא עפעס נישט, איך פארשטיי אז נאר אויף דעם מאכט מען נישט, ווייל פת איז געמאכט אויף צו עסן, אבער דא זאגט ער אז מ'זאגט יא אז מ'מאכט. ס'איז געווען מיט דעם א מחלוקה. דער רמב"ם זאגט אז אויף פת יא.

Speaker 2:

זייער גוט. "על הריחות שנושבין מן העשבים", אה, דאס קען איך פארשטיין, דער שמעק פון די קאקאש קעיק, איך האב נאר הנאה פון די עסנדיגע קאקאש קעיק, יא?

Speaker 1:

ניין, ס'איז דאך נישט אזויפיל אנדערש ווי א גוטע ריח פון א פרוכט. אמת.

Speaker 2:

אז זייער גוט, ס'שטייט אין רמב"ם, רייט? ס'שטייט "יש אומרים המריח פת, יש אומרים דבורא שנתן ריח טוב בפת, ויש אומרים שאין דבורא שאין אין לריח בה". דו דארפסט דאך נישט אפלערנען דעם רמב"ם.

Speaker 1:

העלא? איך האב נאך קיינמאל נישט געשמעקט די פת, דו לאכסט פון מיר. בקיצור, לכאורה דארף מען מאכן א ברכה. לויט... ס'שטייט דאך שוין אין גמרא, דער רמב"ם ברענגט עס.

Speaker 2:

און פלייש? מ'קען אריבערגיין אויף יעדע זאך. פלייש איז נישט... ווען מ'מאכט א גריל און מ'שמעקט די פרישע פלייש, איך האב עס ליב, דו נישט? איך ווייס נישט, איך האב עס ליב, איך וויל מאכן א ברכה.

Speaker 1:

בקיצור, אויף א פלאוער לכאורה קען מען מאכן "שכוחו וגבורתו מלא עולם". ס'קען נישט זיין, איך גיי דיך פרעגן, דו גייסט אין די באטאניקל גארדענס, א פלאוער איז דאך די איינציגסטע פון די זאכן וואס מ'ספענדט די געלט עס צו קויפן פאר די שיינקייט.

פראקטיש, מ'גייט אין א חתונה זאל, איינער האט צוגעשטעלט זייער שיין, שבועות, יא, ס'קומט יעצט שבועות, מ'לייגט אין בית מדרש פופציק טויזנט דאלאר פון פלאוערס, מ'מאכט אויף דעם קיין ברכה? ס'קען נישט זיין. "שכוחו וגבורתו מלא עולם". שוין, פסק הלכה, מ'מאכט "שכוחו וגבורתו מלא עולם".

ווייטער, און אויב מ'זעט די רבי אונטער די חופה מאכט מען אויף "שחלק מחכמתו ליראיו", אויב ס'איז אן ערליכער איד ליראיו, אבער אויב ס'איז סתם א איד זאל מען זען... ניין ניין, מ'זאגט עס אויף יעדע איד, "חכם ליראיו".

הלכה יד: ברכות אויף נאטור-ערשיינונגען

Speaker 1:

אממ, יא, זאגט דער רמב"ם ווייטער, "על הריחות", ניין, דאס דארף זיין, יא, "על הריחות שנושבין", עפעס שטימט נישט. לאז מיר די רמב"ם'ס לשון.

"על הריחות שנושבין בזעף", אויף זייער שטארקע ווינטן, טארנעידאוס, יא, אזעלכע סארט זאכן, **"ועל הברקים"** אויף בליצן, **"ועל הרעמים"** אויף דונערן, **"ועל כל האויר שתשמע בו רעמים גדולים"**, מען הערט שטארקע נויזעס.

וואס איז די נויזעס פון דעיס? דאס איז רעמים? ניין, עפעס אנדערש? ס'איז עפעס אנדערש ווי רעמים, obviously. קולות ורעמים. אה, מען הערט אזוי קולות. דאס הערט זיך אזוויי רחמים גדולים, וואס מען הערט די גלגלי המרכבה.

Speaker 2:

די גמרא זאגט אז מען קען עס נישט הערן. ס'איז דאך דא וואס זאגן אז ס'מאכט נויז, נאר מיר קענען עס נישט הערן.

Speaker 1:

וואס איז די טייטש? מער די ווינט, עפעס א סארט ווינט וואס מאכט א גרויסע נויז.

ברכות אויף נאטור-ערשיינונגען, קידוש לבנה, און די פנימיות פון די בריאה

ברכה אויף שטארקע נויזעס: רעמים, ווינטן, ערדציטערנישן

ווען מ'הערט שטארקע נויזעס. וואסערע נויזעס איז דאס? דאס איז רעמים, ניין? עפעס אנדערש? עפעס אנדערש ווי רעמים, אוודאי.

אה, פארוואס הערט זיך אזוי ווי רעמים? ס'הערט זיך אזוי ווי רעש חיות גדולות, אז מ'הערט די גלגלים ארבעטן שווער. די גמרא זאגט אז מ'קען עס נישט שטערן. פילע לייט זאגן אז ס'מאכט נויז, מ'קען עס נישט שטערן. וואס איז די טייטש? אדער די ווינט, עפעס א סארט ווינט וואס מאכט א שטארקע נויז. אני ווייס נישט, ער איז נישט מסביר.

כל זוועות הארץ, זאגט ער, ברענגט רש"י, גיא, אן ערדציטערניש מאכט א נויז. א הערן פון א סארט ערדציטערניש.

דער רמב"ם'ס פארשטאנד פון מעטעאָרן און קאָמעטן

ועל העד שבשחקים שיראו כאילו הם כוכבים נופלים ורצים ממקום למקום. זייער אינטערעסאנט דא. דאס הייסט, דער רמב"ם זאגט אז דו זעסט וואס אונז רופן א "שורינג סטאר", זאגט דער רמב"ם, אבער ס'איז נישט אמת'דיג קיין שטערן. ס'איז נאר די געז וואס פליט פון די שטערן אדער וואס.

דער רמב"ם מיינט א "מיטיאר". דו ווייסט וואס א "מיטיאר" איז? מ'רופט עס א "שורינג סטאר" אויף ענגליש. דער אמת איז אז ס'איז אזעלכעביינער, שטיינער פון "ספעיס" וואס ווען זיי קומען, מאכט זיך אזא שטיקל פייער ארום זיך. דאס איז די "עד שבשחקים". דער רמב"ם האט עס גערופן "עד שבשחקים". "עד" מיינט אזוי ווי א לופט, אזוי ווי א "וועיפאר". א "וועיפאר", יא. א "וועיפאר" שבשחקים שיראה. אינטערעסאנט.

אויך **על כוכב שיש לו זנב**, דאס איז א "קאמעט" וואס לויפט. האט דער רמב"ם ווייטער געהאלטן אז יענץ איז עפעס אן "עד". צו טאקע וואס דער רמב"ם, לויט ווי ער האט פארשטאנען כוכבים, האט נישט געפאסט אז דאס זאל זיין א כוכב. ער האט געזאגט, "וואס דו זעסט דארט, דאס איז אזוי אויס, אז ס'איז עפעס א באלון פון לופט אדער וואס וואס לויפט."

די ברכה: "שכוחו וגבורתו מלא עולם"

על כל אחד מאלו מברך, ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם שכוחו וגבורתו מלא עולם. זייער אינטערעסאנט, ווייל דער אייבערשטער איז דאך דער וואס דרייט די גרעסטע פון די גלגלים. אלעס מאכט די גלגלים דרייען די כוכבים. אבער ווען מ'ווערט נתפעל פון עפעס, מאכט מען א ברכה. וואו, ס'איז עפעס א ריזיגע, אזא נויז, שכוחו מלא עולם. ביי אונז שטייט "שכוחו וגבורתו מלא עולם". אקעי, ס'איז א דאפלטע לשון.

פראקטישע הערה: ברכה אויף ווינט

די זעלבע זאך, ס'איז זייער פאני, מ'לערנט אויס פאר אלע קינדער אז ווען מ'הערט א דונער זאל מען מאכן א ברכה, אבער זיי ווייסן נישט אז ווען מ'הערט א גרויסע ווינט דארף מען מאכן די זעלבע ברכה. ס'איז נישט קיין שום חילוק, קאפי הלכה.

אני מיין דאס איז אלעס שייך נאר ביי טאג. ווען מען ווערט איבערגענומען פון א וואו, וויאזוי ס'האט א נאמען, און יא, מען ווערט נתפעל, מען ווערט מסכים, מען טרעפט זיך אנקעגן די גרויסע... איך ווייס נישט. אבער ס'מאכט זיך.

פערזענלעכע מעשה: ערדציטערניש אינמיטן נאכט

אפאר וואכן צוריק איז מיר געווען דא א שטיקל ערדציטערניש, איך ווייס נישט וואס ס'האט א נאמען, אבער ס'איז געווען אינמיטן די נאכט, וואס ס'האט זיך געפילט ווי די גאנצע וועלט ענדיגט זיך. אבער דעמאלטס דארף מען קענען, איך האב געמאכט א ברכה, "שכוחו וגבורתו מלא עולם", נישט קיין שום ספק.

זאגט דיר, מענטשן זענען פשוט'ע עם הארצים, מען ווייסט נאר וואס דער רבי זאגט נאך איידער. וואס מען דארף ערווארטן זיך, כולה האי ואולי.

צוויי ברכות: "שכוחו וגבורתו מלא עולם" און "עושה מעשה בראשית"

דער רמב"ם זאגט, אויב וויל מען קען מען מאכן אדער "שכוחו וגבורתו מלא עולם" אדער "עושה מעשה בראשית". צוויי אפשענס, אדער מען קען מאכן ביידע. אדער ביידע?

חילוק צווישן די צוויי ברכות

איך טראכט אז "שכוחו וגבורתו מלא עולם" איז מען גייט אויף די פחד, און "עושה מעשה בראשית" איז טאקע אויב איינער איז א חכם און ער זאגט, אה, אן ערדקוועיק, איך ווייס וויאזוי די טבע ארבעט, איך ווייס וואס ס'איז." אקעי, ס'איז "עושה מעשה בראשית". איך ווייס נישט, ס'איז גארנישט קיין תורה, איך ווייס נישט. דו קענסט מיר חולק זיין.

אבער ס'איז א טראפקעלע אינטערעסאנט, "עושה מעשה בראשית" שרייט כאילו ס'איז פיל וויניגער ווי דער אייבערשטער שרייט יעצט. "שכוחו וגבורתו מלא עולם" איז דער אייבערשטער שרייט יעצט, יא? "עושה מעשה בראשית" איז אז דער אייבערשטער האט אריינגעלייגט אין די בריאה אז אזוי און אזוי זאל געשען. דער אייבערשטער מאכט עס בהווה, יא, נישט ער האט עס געמאכט, אבער דער אייבערשטער מאכט עס.

ער זאגט נישט "מעשה בראשית", ער זאגט "עושה בראשית". אקעי, ס'איז אויך א דאפלטע לשון, "עושה מעשה בראשית", ניין? אקעי.

ברכות אויף הרים, ימים, נהרות

אלעס נאך הלכות, **על ההרים**. ער זאגט נישט "הרואה הרים", **על ההרים ועל הגבעות ועל המדברות**. ער זאגט נישט "הרואה", ער זאגט "על". קען זיין אפילו נישט "רואה", איך ווייס נישט, סתם א הערה. אבער ריכטיג קען מען זאגן "על ההרים". **על ההרים ועל הגבעות ועל המדברות ועל הימים ועל הנהרות.** אה, **אם רואה אותם מעת לעת אחר שלשים יום**, דא קומט עס אבער. אויב איינער וואוינט צווישן בערג, קען ער נישט יעדע טאג, ווייל ער ווערט נישט נתפעל. אבער אויב איינער זעט יעצט א הר נאך דרייסיג טעג, ווערט ער נתפעל, זאגט ער **ברוך אתה ה' אלקינו מלך העולם עושה בראשית.**

הרואה את הים הגדול, דער ים הגדול אויכעט, אויב מען זעט אים משלשים יום לשלשים יום, **עושה... הרואה את הים הגדול**. וואס די טייטש פון ים הגדול ווייסן מיר נישט, אמת? ס'קען מיינען יעדע גרויסע ים וואס דו האסט געזאגט. גרויס מיינט צו זאגן אן ocean, נישט קיין lake. אזוויי די Atlantic, די Pacific, די Mediterranean, און אזוי ווייטער. דו האסט געזאגט ער זאגט אויך נהרות, ניין? ער זאגט נישט נהרות. אה, נהרות. ער זאגט ים הגדול. וואס איז די ברכה? **עושה את הים הגדול**. לכאורה מאכט עס סענס.

שאלה: ל' יום ביי אנדערע ברכות

וואס איז די זאך? ווייל די רמב"ם זאגט אונז נישט וועלכע זאכן איז נאר ל' יום און וועלכע זאכן... ווייל אויב איינער זעט יעדן טאג א פיל, איז אויך נאר ל' יום? ווייל אויף א פיל איז דא משנה הבריות און ברוך... זעט אויס אז די סברא איז אז א פיל איז א זאך וואס מ'זעט נישט א גאנצע צייט. אבער וואס טוט זיך אז א מענטש וואוינט אין דעם דארף וואו מ'האדעוועט פילן? ער וועט קיינמאל נישט מאכן.

און אויב איינער וואוינט, למשל, איך האב זוכה געווען צו האבן חברים וואס קענען מיר מאכן אויף אים יעדן טאג שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה. איז אויך נאר איינמאל אין ל' טעג? אדער אזוויי הרואה את חברו? קיינמאל נישט. אזוויי הרואה את חברו מאכט שהחיינו, אויב ער זעט אים יעדן טאג מאכט ער נישט. רייט, אפשר נאר איינמאל אין ל' טעג. אבער די רמב"ם איז נישט אזוי קלאר.

די זעלבע זאך ווען מ'גייט צו די בית החיים, איז אויך נאר איינמאל אין ל' טעג. די רמב"ם זאגט אויך נישט ווען מ'גייט צו די בית הקברות איז אויך די זעלבע זאך. אויב איינער וואוינט... אבער טראכט אריין, אויב איינער... פונקט ווי הרואה את חברו, יא? אויב דו זעסט מיך נישט יעדע דרייסיג טעג מאכסטו א ברכה. אויב דו זעסט מיך, דו גייסט דאך דרייסיג טעג וואס דו האסט מיך נישט געזען.

אקעי, און הרואה בריות טובות קענסטו אויך זאגן נאר איינמאל אין דרייסיג טעג. אבער אויב ווען ער קויפט בלומען, איז צו זאגן אז ער איז געגאנגען קויפן, ס'איז מער אזוויי הנאה, אזוויי ענליך צו שמעקן. איך ווייס טאקע נישט, מ'דארף פארשטיין די אלע הלכות. I don't know the answer.

סברא: התפעלות לפי הענין

ס'איז אמת אז די פריערדיגע זאכן וואס דו האסט געזאגט, הרואה מיינט ער זעט יעצט די ערשטע מאל א סימה, ווען ער זעט אים די ערשטע מאל. נישט אז אויב איינער האט עפעס א סימן א שוואויל קען ער מאכן אויף אים איינמאל אין דרייסיג טעג די ברכה. ס'איז פשוט נישט קיין ברכות אין דעם ענין. די אלע ברכות זענען אפגעמאכט פון א געוויסע התפעלות, זעט אויס לכאורה לויט די ענינים.

סאו ממילא דארף מען זאגן אז לפי הענין. איך ווייס נישט, א דונער למשל, ס'מאכט זיך א דונער צוויי מאל אין א טאג, ווערסטו נאך אלץ פארלוירן. ס'איז נישט א טבע. אבער א ים, אקעי, איך קען שוין דעם ים, ער איז אין מיין בעקיארד, ס'איז נישט אינטערעסאנט. איך מיין אז מ'קען עס פארשטיין, ס'איז נישט פשוט אזוי.

איך זע די רמב"ם זאגט טאקע אז מ'קען מאכן ביידע ברכות, סיי שכוחו וגבורתו מלא עולם און סיי עושה מעשה בראשית. די רמב"ם זעט אויס אז ער האט פארשטאנען אז מ'דארף זאגן איינע פון זיי.

ברכת קשת בענן (רעגנבויגן)

הרואה קשת בענן, ווען איינער זעט א ביוריפול רעגנבויגן, די ברכה איז ר' שמעון בן יוחאי נישט זוכה געווען צו זאגן. זאגט ער אזוי, **מברך**, וואס מאכט ער די ברכה? אונז זאגן דאס, ס'איז גאר א לאנגע ברכה. ער זאגט אזוי, **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם זוכר הברית**, וואס ער געדענקט די ברית וואס ער האט געמאכט, ס'שטייט א ברית מיט נח גלייך נאך די מבול אז ער גייט נישט ברענגען נאכאמאל, נאר "את קשתי נתתי בענן", אנשטאט א מבול וועט קומען א קשת בענן. זאגט ער עס יעצט, **זוכר הברית**, דער אייבערשטער געדענקט די ברית, **ונאמן בבריתו**, ער איז נאמן בבריתו און ער טוט טאקע אזוי אז אנשטאט א מבול ברענגט ער א קשת, **וקיים במאמרו**, קיים מיינט אויך נאמן, ער איז קיים, ער איז מקיים, ער שטייט במאמרו, ער פאלגט.

ס'שטייט אין די גמרא פארשידענע נוסחאות, און די גמרא אין ברכות נ"ט זאגט אז מ'איז נוהג געווען צו זאגן אלע דריי, אדער צוויי אדער דריי. יא, זוכר הברית זאגט מען אין זכירות ביי יום כיפור, יא, זכרונות, ראשונה, יום כיפור של יובל, ראשון, יא.

ברכת קידוש לבנה

הרואה לבנה בחידושה, ווען מ'זעט די לבנה ווען זי ווערט נתחדש, ס'איז אויך אחת לשלושים יום, מ'זאל זאגן נאך די נייע חודש, יא. **מברך**, מאכט מען דאס וואס מיר רופן ברכת קידוש לבנה, און ער זאגט אזוי, **ברוך אתה ה' אלוקינו מלך העולם**, זייער א לאנגע ברכה, **אשר במאמרו ברא שחקים**, ער האט באשאפן די וועלט במאמרו, ס'שטייט בעשרה מאמרות נברא העולם, ער האט באשאפן די וועלט, באשאפן די שחקים, די הימלען, במאמרו, **ורוח פיו כל צבאם**, רוח פיו מיינט אויך במאמרו, ס'איז נאך א וועג צו זאגן במאמרו, ער האט באשאפן כל צבאם, אלע צבא השמים, ער האט באשאפן די זון און די לבנה און די זאכן, **וחוק וזמן נתן להם שלא**

ישנו את תפקידם, ער האט זיי אריינגעלייגט אין זייער געדערעם, דער אייבערשטער האט קלאר געזאגט פאר די זון זי זאל אונטערגיין און אויפקומען יעדע צוועלף שעה, און די לבנה אחת לשלושים יום, **ושלא ישנו את תפקידם**, זיי פאלגן אייביג.

די שמחה פון די צבא השמים

און נישט נאר דאס, **ששים ושמחים לעשות רצון קונם**, ס'איז אז יעדע מאל ווען די לבנה קומט ארויס, זי פרייט זיך נאכאמאל צו פאלגן וואס דער אייבערשטער האט איר דעמאלטס געהייסן אז זי זאל זיך נתחדש ווערן יעדע דרייסיג טעג. די לבנה טוט עס נישט בעצבות אדער בעצלנות, טוט עס בשמחה. יא. וואס דער קיום איז, **פועל אמת**... ווי אזוי ווייסט מען אז ער טוט עס בשמחה? ווייל ער האט נישט פארשפעטיגט, ווען ער וואלט געווען אזוי ווי דו וואלט ער אנגעקומען א שעה שפעטער צום זמן, צום סדר.

פועל אמת שפעולתו אמת... ס'איז דא א פנימיות'דיגע פשט אין דעם, מ'דארף פארשטיין. אקעי. ס'איז דאך ענליך צו וואס מ'זאגט "כל אלו" און נאך פלעצער ביים דאווענען אז די... מ'זאגט די זעלבע ווערטער, אבער וואס איז די טייטש? מ'דארף פארשטיין. יא, פועל אמת... ס'איז דאך דער קאפיטל פון "השמים מספרים כבוד קל"... עפעס איז די שמחה וואס מ'זעט די... ווען ס'איז שיין, מ'זאגט אז די לבנה אליינס איז פרייליך. אקעי. אבער זיי זענען בעלי נפש?

חידוש: "פועלי אמת" — די צבא השמים זענען בעלי נפש

אה, **פועלי אמת**, מ'זעט פון דא אז דער רמב"ם האט זיי גענומען אז זיי זענען בעלי נפש. איך ווייס נישט וואס דער רבי זאגט דארט אין די מכתבים, אבער דא רעדט מען ווענן זיי אזוי ווי זיי וואלטן געווען בעלי נפש. ווייל אונז זאגן "פועל אמת שפעולתו אמת", מיינט מען... ווען אונז זאגן "פועל", דא זאגט "פועלי". אונז זאגן "פועל אמת" גייט ארויף אויף די אייבערשטער. אבער דא זעט אויס אז "פועלי אמת" גייט ארויף אויף די צבא השמים, **שפעולתם אמת**.

די לבנה אלס עטרת תפארת פאר די אידן

וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן. דער אייבערשטער האט געזאגט פאר די לבנה אז דער אייבערשטער מאכט אז די לבנה זאל זיך באנייען יעדע חודש, צו זיין אן "עטרת תפארת לעמוסי בטן", ס'זאל זיין א שיינקייט פאר די אידן. ס'איז א שיינע סימן פאר די אידן. "עמוסי בטן" — דער אייבערשטער האט זיי גענומען, כאילו דער אייבערשטער האט געזאגט אז זיי זענען באשאפן געווארן פון נישטא, אזא סארט זאך. "עמוסי בטן" איז "literally" צו טראגן מענטשן וואס זייער מאמע האט זיי געטראגן אין בויך, אבער דא זעט אויס ווי מ'רעדט עפעס ווי א משל, אז דער אייבערשטער האט זיי גענומען. "כחם אשר רועה יוסף".

שעתידין להתחדש כמותה ולפאר ליוצרם על כל כבוד מלכותו. "Beautiful". דער אייבערשטער האט געזאגט פאר די לבנה אז איינמאל א חודש זאל ער צוריק אויפשיינען פון דעם וואס ער איז געווען פצירה, ער איז געוואן אויס, ער איז געווארן צוריק, כדי ס'זאל זיין אן "עטרת תפארת", אז די אידן זאלן פון דעם נעמען א סימן אז זיי גייען אויך עתיד זיין זיך צו באנייען, און קענען מפאר זיין ליוצרם על כל כבוד מלכותו.

דער תכלית פון קידוש לבנה

וואס טייטשט "לאורו אנו נהור"? פונקט אזוי ווי די לבנה, אזוי די אידן זאלן זיי אייביג זען זיך פריש מחדש זיין. און מ'דאנקט דעם אייבערשטן, און מ'דאנקט זיין פועלט ביי די קידוש לבנה, ער טראכט אריין. דער פועלט איז שש ושמח לעשות רצון קונו, אזוי ווי די לבנה איז שש ושמח לעשות רצון קונו, אזוי אידן זענען אויך ששים ושמחים לעשות רצון קונם.

איר דארפט וויסן, די עיקר הלכה איז אינטערעסאנט, אבער ס'זעט דא אויס ווי די גאנצע תכלית פון דעם אז די לבנה זאל ווערן צוריק מתחדש יעדן חודש איז פאר א עטרת תפארת, וואטעווער דעט מינס, אונז האבן געזאגט אז מ'מיינט די תלמידי חכמים.

ברכת קידוש לבנה, ברכת החמה, און ברכות הראיה

ברכת קידוש לבנה — די לבנה און די אידן

Speaker 1: פונקט אזוי ווי די לבנה, אבער אידן זאלן זיי האבן אייביג געזען זיך פריש און מחדש און מ'דאנקט דעם אייבערשטן. דאך, דאך, און מ'דאנקט דעם אייבערשטן פאר יעצט, ביי די קידוש לבנה, ער טראכט אריין, **פועלם על יוצרם על כל מעשיהם, וברוך אתה ה'**. אזוי ווי די לבנה איז **עתיד להתחדש כמותה**, אזוי אונז אידן זענען אויך **עתידים להתחדש כמותה**. מ'דארף וויסן די עיקר הלכה איז...

Speaker 2: אינטערעסאנט, אבער ס'זעט אויס ווי די גאנצע תכלית פון דעם אז די לבנה זאל ווערן צוריקגעשטעלט יעדן חודש איז פאר **עטרת תפארת**. Whatever that means, אונז האבן געזאגט אז די גאנצע תכלית איז... איך האב נישט געזאגט אז דאס איז די תכלית, אבער ער זאגט אז די לבנה זאל זיך מתחדש ווערן יעדן חודש כדי די אידן זאלן אויך זען פון דעם. ווי איז דאס געבויעט אויף א פסוק?

Speaker 1: דאס איז א שיינע פיוט פון דעם מחבר פון דעם, איך ווייס נישט, אנשי כנסת הגדולה וואס האבן געמאכט די ברכה.

Speaker 2: ניין, אבער וואו זעסטו אז די אידן זענען אזוי ווי די לבנה וואס ווערט מתחדש יעדן חודש? ס'שטייט דא, ס'שטייט דאך.

Speaker 1: ניין, אינטערעסאנט. ס'שטייט א פסוק? איך געדענק אז ס'שטייט אין א פסוק. ס'שטייט אין די קידוש לבנה, אין די ברכת הלבנה, ברכת חידוש הלבנה.

די הלכה פון ברכת הלבנה — חידוש און חיוב

Speaker 1: מ'דארף וויסן די הלכה, די הלכה איז אז דער אייבערשטער איז מחדש. אינטערעסאנט, דו זעסט אז א נייע חודש הייסט א חודש, וואס האט צו טין מיט די לשון "מחדש". חודש איז די זעלבע ווארט ווי "חידוש", א נייע לבנה.

זאגט דער רמב"ם, מ'דארף וויסן די הלכה, די הלכה איז אז די ברכה מאכט מען... מ'גייט זען אין רמב"ם אויך, ווען מ'זעט די נייע לבנה דארף מען, איז מען מחויב צו מאכן די ברכה, אזוי ווי אלע ברכות הראיה. דער רמב"ם לערנט אז ס'איז א חיוב.

ס'איז דא פשוט אינטערעסאנטע חומרות און חידושים פון ראשונים אז מ'זאל עס מאכן נאר נאך זיבן טעג, נאך דריי טעג, פארשידענע טענות וואס איך פארשטיי נישט, און זיי זאלן זיך פירן על פי קבלה. און מ'פירט זיך אויך עס צו מאכן אין בית המדרש, אבער ס'קען זיין אז דער וואס פירט זיך אזוי זאל ער דארפן מקפיד זיין נישט צו קוקן אויף די לבנה ביז דעמאלטס, ווייל אויב נישט ווערט מען מחויב צו מאכן די ברכה, און מ'קען נישט זאגן אז מ'האט שוין געזען.

די גאנצע ברכה מאכט מען אויף די התפעלות, רייט? דו קוקסט ארויס, ווער ס'גייט ארויס אינדרויסן אביסל ביינאכט זעט אז די לבנה ווערט קלענער, און דאן וואו, ס'איז א נייע לבנה.

פארגלייך צו ברכות השחר

Speaker 2: אקעי, ס'איז אינטערעסאנט. לאזט עס אפן, אז מ'גייט עס מאכן נישט אזוי ווי די ברכת השחר. ס'וואלט געדארפט שטימען מיט די זעלבע ברכת השחר פון די רמב"ם, אבער די ענטפער וועט זיין דא נאכאמאל די זעלבע זאך: אונז ווערן שוין נישט נתפעל.

די איינציגסטע וועג צו ווערן נתפעל איז אז מ'זאגט זיך, "לאמיר יעצט גיין ווערן נתפעל און ארויסגיין א מנין צוזאמען און זאגן צוזאמען." נישט איך ווער זיין נתפעל און איך מאך טאקע דאס. אבער אנדערע מענטשן, די איינציגסטע געלעגנהייט זיי זאלן טראכטן אז די לבנה האט עפעס צו טין מיט זיי, אדער אז די חידוש הלבנה זאגט עפעס פאר א איד, איז אויב ס'איז דא א תקנה פון קידוש לבנה בציבור. און זיי ווערן נישט עובר.

Speaker 1: אקעי, איך פאלג. איך פאלג. איך וועל גיין צו וואס איך האב געוואלט זאגן. לאמיר זען די ריכטיגע נוסח אלעמאל. כל הדברים...

ניין, דאקע, דאס איז די דרוק. די דרוק זאגט סתם זאכן אסאך מאל. לפרטי זאכן איז כל התפילה.

רמ"א: מעומד — כאילו מקבל פני השכינה

Speaker 1: זאגט דער רמ"א ווייטער, **"וצריך לברך ברכה זו מעומד"**. די ברכה זאל מען מאכן שטייענדיג. פארוואס? **"שכל המברך על החדש בזמנו כאילו מקבל פני השכינה"**. כאילו ער האט מקבל געווען פני השכינה.

זייער אינטערעסאנט. ווייל די לבנה איז די נקבה, די שמש איז דער זכר, און די שכינה איז כאילו אויף... יא, עס איז על פי קבלה. אבער על פי פשט מיינט עס פשוט, מען דערמאנט, מען דערקענט די חידוש הבריאה יעדע חודש, דאס איז א קבלת פני השכינה. דאס איז איבערגעטייטשט.

איך האב אסאך מאל א הנאה פון פרעגן מענטשן נאך קידוש לבנה, "פארוואס האט מען קידוש לבנה שטייענדיג? פארוואס ברענגט מען שוין ארויס אביסל בענקלעך?" רוב מענטשן קענען זיך נישט דערמאנען אז זיי זאלן האבן אמאל געליינט אדער געלערנט די וועגן. ביז איך זאג זיי, "וואס האסטו אין זינען געהאט ביים אמר ר' יוחנן 'צריך לומר מעומד'?" "אה, מ'זאל האבן גוטע שידוכים פאר די קינדער." ס'איז זייער גוט, ווייל ווען מ'רעדט צום איבערשטן קען מען בעטן עניטינג, אבער ס'איז גוט אמאל צו וויסן וואס מ'בעט.

די צייט פון ברכת הלבנה — ביז ששה עשר יום

Speaker 1: **"אם לא ברך עליה בלילה הראשון"** — אויב האט מען נישט געמאכט די ברכה בלילה הראשון, זאגט דער רמ"א ווייטער, אזוי ווי דו ביסט גערעכט, ווען ס'איז בחידושה, **"יש לו לברך עליה עד ששה עשר יום בחדש"**. האט מען ביז די זעכצנטע טאג אין די חודש קען מען נאך בענטשן אויף די חידוש הלבנה. דאס איז אביסל א ריינישע ווי דו האסט געזאגט. **"עד שתתמלא פגימתה"**.

ניין, "לא ברך" מיינט אז ער האט נישט געזען, ער האט נישט באמערקט. ער באמערקט יעצט, "אה, איך זע א שטיקל נייע לבנה". רייט, ביז די לבנה ווערט אינגאנצן פול, דעמאלטס קען מען שוין נישט זאגן "מחדש", ווייל ס'איז שוין נישט מחדש. ס'איז שוין אן אלטע לבנה, ס'ווערט שוין צוריק אראפ, ס'איז שוין די אפאזיט.

ברכת החמה — מחזור פון שמונה ועשרים שנה

Speaker 1: זאגט דער רמ"א ווייטער, דאס איז וואס מ'רופט ברכת החמה. **"הרואה חמה ביום תקופת ניסן של תחילת המחזור של שמונה ועשרים"**. די זון גייט ארום יעדן טאג, אבער ס'האט אויך א מחזור. דו קענסט מסביר זיין וואס דאס איז? מ'געדענקט נישט פון חודש צו חודש, אבער די זון האט א מחזור פון אכט און צוואנציג יאר וואס דאס הייסט ברכת החמה. ס'האט נישט עקשולי א מחזור, ס'האט נאר וואס?

Speaker 2: ניין ניין, **שעת קביעותה בתחילת ליל רביעי**. אקעי, אין אנדערע ווערטער, ווען איז די תקופה בתחילת ליל רביעי? ווען ס'הייבט זיך אן די תקופת ניסן, נישט אונז טוען עס ערב ראש חודש, אבער תקופת ניסן, איך מיין, אמסארי, ערב פסח טוען אונז. אה, ס'האט צוטון מיט ווען די תקופה קען חל זיין אין אנדערע צייטן. די מחזור פון שמונה ועשרים, יעדע מאל די צייט פון די נייע מחזור פון די שמונה ועשרים, זאגט די רמ"א **שעת קביעותה בתחילת ליל רביעי**. וואס דעמאלטס, נאכאמאל, די אנהייב פון די אכט און צוואנציג'סטע מחזור איז די אנהייב פון די תקופה בתחילת ליל רביעי.

דיסקוסיע: דער חשבון פון ברכת החמה

Speaker 1: אין אנדערע ווערטער, יא, די פוינט איז אזוי: ס'איז דא א תקופה פון די זון, וואס הייסט מ'צעטיילט די יאר אויף פיר, די זון סייקל. די זון פארט ארום די וועלט, אדער די וועלט ארום די זון, וויטשעווער יו וואנט טו סעי איט, א גאנצע יאר. מ'צעטיילט דאס אויף פיר, דאס הייסט פיר תקופות, אקעי? יעדע איינס איז בערך ניינציג טעג.

יעצט, די תקופות, די זון פארט ארום די וועלט בערך דריי הונדערט פינף און זעכציג מיט עפעס שעות, רייט? איך געדענק שוין נישט עגזעקטלי. און ממילא איז עס נישט איקוול, נישט יעדע יאר קומט עס אן די זעלבע טאג פון די וואך.

און יעצט, וויבאלד וויפיל קווארטערס, מ'האט עס צעטיילט יעדן טאג אויף א קווארטער, קומט אויס יעדן טאג איז פיר, איז דא אכט און צוואנציג תקופות אדער חלקים פון א וואך. יעדע וואך האט אכט און צוואנציג חלקים. און יעדע יאר, א יאר איז בערך א פערטל טאג, אויב איך געדענק, לענגער ווי די דריי הונדערט פינף און זעכציג טעג.

סאו יעדע יאר רוקט זיך די תקופת החמה, ווען ס'הייבט זיך אן די נייע תקופה פון תקופת ניסן, וואס אונז רעכענען בניסן נברא העולם לגבי דעם. אז דעמאלטס הייבט זיך עס אן, יעדע יאר רוקט זיך עס מיט א פערטל טאג. פארשטייסט? יעדע יאר רוקט זיך עס א פערטל טאג. אין אנדערע ווערטער, אונז זאגן אז בריאת העולם איז געווען די תקופת ניסן ביום רביעי בבוקר, און די נעקסטע יאר איז עס געווען ביום רביעי בחצות, די נעקסטע טאג יום חמישי ביינאכט, און אזוי ווייטער.

קומט אויס, וויבאלד א וואך האט אכט און צוואנציג אזעלכע תקופות, נעמט עס אכט און צוואנציג יאר אז ס'זאל נאכאמאל זיין ביום רביעי בבוקר. דאס איז די גאנצע. ס'איז נישט קיין ריעל מחזור פון די זון, ס'איז נאר א מחזור אז די תקופה פון די זון הייבט זיך אן אין די זעלבע צייט אין די וואך.

Speaker 2: אבער וואס טייטשט אז די וועלט באשאפן געווארן ביים יום רביעי בבוקר? אזוי זאגן די יום ראשון, רייט?

Speaker 1: ניין, ניין, די זון, די זון, די זון, די זון, די זון, די זון, די זון, די זון, יום רביעי בבוקר, **יום רביעי נתלו המאורות**. די זון איז באשאפן געווארן מיטוואך, מיטוואך פון ניסן. דאס דעמאנט די ארידזשינעל באשאפן די זון, מאכן מיר **עושה מעשה בראשית**.

Speaker 2: עקזעקטלי, דאס איז אלעס. אז עס זיי דיר אריין מיט חיים, שצייל עס דארא זאכן אז די לבנה, **מיט תחילת מזל טלה בתחילת החודש. ולא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום**. מאכן מיר אויך די זעלבע ברכה, וחיים, אויך מיט די כוכבים מיט די זעלבע סדר. די לבנה האט די זעלבע סארט צייט אז די לבנה... און אלע צבאות השמים ווען זיי זענען אין די זעלבע פלאץ ווי ווען זיי זענען באשאפן געווארן?

Speaker 1: יא. מוז אלפן חשבון? ס'איז נישט די זעלבע ��לאץ, ס'איז די זעלבע חשבון ברירה נישט. די חודש שטימט מיט די צייט וואס עס איז באשאפן געווארן.

Speaker 2: אהא, **וחיים שיחזרו כל כוכב וכוכב מחמשת הכוכבים הנשארים**, דא שבעה כוכבים, צוויי פון די האט מען שוין אויסגערעכנט די זון און די לבנה. די איבעריגע פינף, ווען זיי קומען צוריק **לתחילת מזל טלה**... מזל טלה איז ווי אונז רעכנט די אנהייב פון די הימל אלעמאל. אבער **לא תהיה נוטה לא לצפון ולא לדרום** איז די זעלבע זאך. תקופת ניסן מיינט אויך אז דעמאלט איז דער זון.

סאו די פוינט איז, פון די אלע זאכן, אז ווען די מזל טלה איז פשוט ווען הרמב"ם איז מאריך בנהלת קידוש החודש, אז ווען מען צעטיילט די אסטראנאמיס צעטיילן די הימל אויף 12 חלקים, האט מען מחליט געווען אז די מזל טלה וואלט ווי מען הייבט אן. אבער עס טוישט זיך יעדן טאג. די מזלות האבן אויך א סייקל וואס זיי טוישן זיך.

סאו ווען די אלע כוכבים הייבן עס אן פון די אנהייב אין יענע פלאץ, לתחילת מזל טלה נישט ארויף און נישט אראפ, דעמאלטס הייסט אז די ענין איז וועגן ניסן איז ראש חודש אדער וועגן טלה. סאו ממילא, דער אנהייב פון יענץ, אויב יענער כוכב וואס הייבט אן כאילו דארט אונז זאגן. די וועלט איז באשאפן געווארן אין ניסן, און דעמאלטס איז דאס געווען. די זעלבע זאך, אויב די מאדים תלי איז בקצה המזרח, דאס הייסט ער איז דער ערשטער, דעמאלטס מאכט מען די זעלבע ברכה. שוין, עד כאן הלכות כוכבי השביט, הלכות תלי עולם בקצה המזרח.

Speaker 1: יא. היינט צוטאגס ווייסן מיר נישט וואס די אלע זאכן זענען בכלל, נאר די ברכת החמה איז אונז געבליבן. דאס ווייסן מיר אויך נישט, נאר מ'זאגט אונז.

Speaker 2: סאו פארוואס זאגט מען אונז נישט דאס?

Speaker 1: איך ווייס נישט, אפשר איז דא וואס ווייסן און זיי האלטן קאפ. איך ווייס נישט.

רואה בתי עובדי כוכבים — "בית גאים יסח ה'"

Speaker 1: שוין, נאך א הלכה. מיר האבן פריער געלערנט וואס די הלכה איז ווען מ'זעט בתי ישראל. מ'דאנקט דעם אייבערשטן אויף די בתי ישראל. וואס טוט זיך אין **רואה בתי עובדי כוכבים**? איז אזוי: **הרואה בתי עובדי כוכבים ביישובן, אומר "בית גאים יסח ה'"**.

און דא פארשטיי איך נישט, וואס גייט דא פאר? אונז זוכן עפעס אז דער אייבערשטער זאל הארגענען גוים? בתי עובדי כוכבים מיינט סתם עובדי כוכבים, אדער אפשר מיינט עס דוקא רשעים? ווייל ס'שטייט "בית גאים יסח ה'", דאס הייסט שלעכטע גוים.

נאכאמאל, איך פארשטיי עס נישט. אבער אפשר קען מען זאגן אז בתי עובדי כוכבים וואס זענען אין ארץ ישראל, למשל, קען מען פארשטיין, ווייל זיי באלאנגען נישט דארט. אבער א איד דרייט זיך אין וויליאמסבורג, און מ'זאל הארגענען גאנץ אמעריקע? איי, די שונאי ישראל, רשעים אדער וואס.

ביישובן אומר... מיר האבן פריער געהאט וואס מ'זאגט ביי אידן, אז **ברוך מציב גבול אלמנה** וכו'. ביי עובדי כוכבים איז פארקערט, אבער ס'איז נישט דא קיין... ער איז אוועקגעגאנגען פון ברכה צו פסוקים. יאמר, ער זאגט נישט "ברוך אתה ה'" גארנישט.

אמת, דאס איז לכאורה א פארט פון די דברים שאינם לא ברכה ולא... ווי די גמרא האט געזאגט אין אנהייב פון די פרק, אז נישט אלעס איז ברכות. ס'איז תפילות, ס'איז פסוקים, ס'איז ענינים, זאכן אויף וועג פון דערמאנענן דעם אייבערשטן, זיך דערמאנענן פון אייבערשטן, אבער ס'איז נישטא אויף דעם עכט קיין ברכה. מ'דאנקט נישט דעם אייבערשטן. "בית גאים יסח ה'" איז נישטא אויף דעם קיין ברכה. מ'איז נאר געדענקען דעם אייבערשטן. ס'איז א פסוק וואס די רבנן האבן געזאגט אז מ'זאל עס זאגן.

נקמות. אז די חורבן בתי עובדי כוכבים איז געווען א חורבן פאר וואס זיי האבן געטון פארדעם צו אנדערע צו אידן.

ראה קברי עובדי כוכבים

Speaker 1: **ראה קברי עובדי כוכבים, אומר "בושו אמכם מאד"**. די זעלבע פסוק... אה, נישט די זעלבע, אן ענליכע פסוק. ווען זיי האבן געלעבט זאגט מען **"בושו אמכם חפרה יולדתכם"**, און נאכדעם זאגט מען **"בושו אמכם מאד"** וכו', וואטעווער ס'שטייט ווייטער אין דעם פסוק אין ירמיה.

הנכנס למרחץ — אנהייב פון תפילות און בקשות

Speaker 1: **הנכנס למרחץ**, איינער גייט אריין אין מרחץ... אקעי, קענען, בעיסיקלי, יעצט גייט זיך אריין א נייע זאך פון מער אזוי בקשות אויכעט, רייט? ביז יעצט איז עס געווען אזוי ווי ענינים פון תפילה. ס'איז די מלמד אויבערשטער אויף סיטואציעס וואס דו זעסט, און דאס איז אפשר תפילה. רייט. סא א **נכנס למרחץ** איז א

תפילת שוא — די גבולים פון תפילה

הלכה: הנכנס למרחץ / הקזת דם

Speaker 1: אה, נישט די זעלבע, אן ענליכע פסוק. ווען זיי האבן געלעבט זאגט מען **בושו אמכם חפרו יולדתכם**, און ווען זיי זענען טויט זאגט מען **בושו אמכם מאוד** וכו', וואטעווער ס'שטייט ווייטער אין דעם פסוק אין ירמיה.

הנכנס למרחץ, איינער גייט אריין אין מרחץ. אקעי, עד כאן איז בעיסיקלי, יעצט גייט זיך אן א נייע זאך, מער אזוי בקשות אויכעט, רייט? ביז יעצט איז געווען אזוי ווי ענינים פון תפילות וואס דו זאגסט פאר'ן אייבערשטן אויף סיטואציעס וואס דו זעסט, און דאס איז עפעס א תפילה. רייט.

הנכנס למרחץ, אונז האבן געלערנט אז א מרחץ איז היינט צו טאג נישטא, אבער ס'איז קאנסעקוועשנל, דאס הייסט אז ס'האט אן עפעקט אויף די געזונט, ס'קען אויכעט זיין אפשר נישט געזונט אויב טוט מען עס נישט גוט. זעט אויס אז ס'איז געווען א תפילה, ס'קען זיין א מקום סכנה און מ'קען עס טון די נישט ריכטיגע וועג. זאגט מען, **יהי רצון וכו' שתצילני מזה וכיוצא בזה, שלא יארע לי דבר קלקלה ועוון, ואם יארע לי, תהא מיתתי כפרה לכל עוונותי.**

וכשיצא מן המרחץ אומר מודה אני לפניך ה' אלקי שלא שלטוני מן האור. דאס הייסט, דו זאלסט מיר ראטעווען פון די פייער. זעט אויס אז די מרחץ פלעגט זיין אזוי הייס אז ס'איז געווען עפעס נישט מורא'דיג סעיפטי, די FDA וואלט עס נישט געלאזט. און בקיצור, האבן זיי זיך געדארפט היטן.

הנכנס להקיז דם, איז אויך געווען אן ענליכע זאך, **אומר יהי רצון מלפניך ה' אלקי שיהא עסק זה לי לרפואה, כי רופא חנם אתה.** דאס הייסט, דער אייבערשטער היילט אויס בחינם, די דאקטורים נעמען שוין איינמאל געלט. **וכשיצא אומר ברוך רופא חולים.** רופא חיים שטייט דא. אה, רופא חיים. דער אייבערשטער ראטעוועט אפילו נישט די חולים. די אנדערע גירסא איז טאקע חולים, אבער מסתמא די גירסא איז מער ריכטיג. איך וואלט אפשר געזאגט מער ברוך רופא חינם, ווייל ס'איז דאך געווען כי רופא חינם אתה. און ס'שטימט אויך, דו זעסט דא א מחלוקת צו חיים צו חולים, וועל איך זאגן אז די גאנצע דריטע זאך איז חינם. ברוך רופא חינם. נישט ווייל דו האסט צוויי גירסאות קענסטו אויסטראכטן א דריטע גירסא.

הלכה: ההולך למדוד את גורנו — תפילת שוא

Speaker 1: אקעי, נאך א הלכה. יא. **ההולך למדוד את גורנו**, ער גייט מעסטן זיין שייער, יא. זאגט ער, **יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שתשלח ברכה במעשה ידי.**

אינטערעסאנט. ס'איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל ס'איז פשטות א שטיקל ברכה... ניין, ניין, לייען די גאנצע הלכה. **אם התחיל למדוד**, אויב ער האט שוין געמאסטן, **אומר ברוך השולח ברכה בכרי זה.** ער דאנקט דעם אייבערשטן אויף די שפע, אויף די ברכה וואס ער האט געטראפן. **אבל מדד ואחר כך ביקש רחמים שתהא בו סאה, הרי זו תפילת שוא.**

זעט אויס אז בשעת'ן מעסטן קען נאך זיין. זעט אויס אז דעמאלטס אויך, ס'קען פארלוירן ווערן, ס'קען זיין אז די ווענן זענען נישט גוט, ס'קען זיין אז ס'ווערט יעצט נישט גוט. ס'מוז זיין, ס'קען נישט זיין אז ס'איז א מעדזשיק א ברכה פון זיך אליינס יעצט. מ'רעדט דאך יעצט פון די הלכה פון תפילת שוא. זעט אויס אז למדוד איז א סטעידזש ווען ס'קען זיך נאך מאכן.

דיסקוסיע: דער עיקר יסוד פון תפילת שוא

Speaker 1: ס'איז אינטערעסאנט, דער ענין פון תפילת שוא, מדד ואחר כך ביקש רחמים, איז אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל דער עיקר תכלית איז דאך אז דער מענטש זאל לזכור את השם תמיד. יא, ער האט יעצט ענקזייעטי וועגן זיין גורן, און ער בעט דעם אייבערשטן. פארוואס גייסטו אריין אין די גדיקה ענויות? ס'איז נישט שייך יעצט.

אקעי, אקעי, לאמיר פארשטיין די סוגיא. ס'איז זייער א סימפל סוגיא. תפילה מיינט נישט, אמונה מיינט נישט דמיונות.

Speaker 2: יא, גוט, אבער פריער האט ער געזאגט א ברכה וואס מ'זאגט ווען מ'זעט אן אילן.

Speaker 1: ניין, ניין, דאס איז נישט די ברכה. ס'איז תפילת שוא. ס'איז נישט די ברכה. ס'איז א בקשה. ער ווייסט שוין די בעט. ער איז אויף א בקשה.

ווען ער האט טאקע התחיל למדוד, זאגט ער ברוך. ברוך קענסטו זאגן ווען דו ווילסט. אויף וויפיל ס'איז דא, מאכט ער א ברכה. אויף א שלעכטע זאך מאכט ער דיין האמת. אבער צו גיין זאגן, "רבונו של עולם, העלף אז איך

זאל האבן געמאסטן אסאך," דאס קען ער נישט בעטן. די ברכה קען ער נישט זאגן.

כלל גדול יש לנו, זאגט דער רמב"ן, הרי זו תפילת שוא. מ'קען קיינמאל נישט בעטן אויף... ס'איז אינטערעסאנט, ס'איז פארקערט. איך וויל דיר זאגן דאס, אז נישט יעדע מאל ווען דו האסט נערוועזקייט, ווען דו האסט ענקזייעטי, איז עס טאקע תפילה. ס'דארף זיין טאקע במקום. ווען א מענטש איז נערוועז וועגן עפעס א ישועה וואס ער דארף, איז עס א געוואלדיגע זאך. אבער אויב איז ער סתם נערוועז, און ער איז נערוועז וועגן עפעס וואס איז שוין געשען, דאס הייסט אפילו ער ווייסט נאך נישט וואס איז געשען, אזוי ווי די גמרא זאגט אין די משנה. די תפילה איז נאך נישט געבוירן, זי איז שוין פרעגנענט, אבער ס'טוישט זיך נישט. דו זאגסט נישט אז דער אייבערשטער קען מאכן ניסים. ס'גייט נישט אזוי. תפילה גייט נישט אויף ניסים, תפילה גייט אויף די ריעליטי פון די וועלט.

Speaker 2: אמת. נישט זיך פארלאזן אויף ניסים קיינמאל נישט.

Speaker 1: יא. זאגט דער רמב"ם ווייטער, "הנכנס לבית המדרש" - איינער גייט אין בית המדרש, "שלא יפול בית המדרש". ס'איז אויך א תפילת שוא, אזויווי א ברכה לבטלה, אזוויי "ברוך אתה ה'". יא יא, בלשון שוא, ברכות שוא איסור, קען זיין אז ס'איז אן איסור. "שקורא שם שמים לשוא". יא.

דיסקוסיע: מעג א שווער קראנקער מענטש מתפלל זיין?

Speaker 2: מ'דארף וויסן, אויב איינער איז א חולה פון א מחלה וואס 99% פון מענטשן וואס האבן די מחלה שטארבן, איז בערך אויך א תפילת שוא. פארוואס? ווייל אפשר, אפשר מאכט זיך אמאל אפשר א נס.

Speaker 1: אבער דארף דאך מאכן סענס, ווען ס'איז דא אן עת צרה שרייט מען צום אייבערשטן. דאס איז דאך דעמאלטס...

Speaker 2: נאר אויף זאכן וואס קענען זיך טוישן, נישט אויף זאכן וואס קענען זיך נישט טוישן.

Speaker 1: גוט, אבער א מענטש מעג בעטן פאר זיין לעבן, אבער בעטן אז ס'זאל זיין אביסל מער גורן... שוין.

Speaker 2: אז אלעס איז א תפילת שוא. די זעלבע וועג.

Speaker 1: ניין, וואס איז עפעס? אלע זאכן וואס די סטאטיסטיקס זאגן אז ס'טוישט זיך נישט, דאס איז דאך די ריעליטי.

Speaker 2: סטאטיסטיקס מיינט נישט גארנישט.

Speaker 1: איינער וואס איז שטארק קראנק קען יא מתפלל זיין, אבער מה שאין כן איינער וואס איז מתפלל אז די געלט וואס ער האט שוין געציילט זאל ווערן מער איז א תפילת שוא, און איך מיין אז יעדער קען פארשטיין די חילוק.

זאגט דער רמב"ם, "הנכנס לבית המדרש".

Speaker 2: דו קענסט נישט זאגן אז א מענטש קען נישט בעטן פאר זיין לעבן ווען ס'איז אנטקעגן וואס ער האט געליינט אין גוגל, ס'מאכט נישט קיין סענס. גוגל ווייסט נישט, אבער אויב גוגל ווייסט יא... אוי, ביסטו נישט גוט.

Speaker 1: אבער א מענטש בעט זיך פאר זיין לעבן, איז נישט קיין קשיא פארוואס ער בעט זיך פאר זיין לעבן. איי, פארקערט, אויף דעם שטייט "אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם", וואס דאס מיינט אפילו די סטאטיסטיקס זענען... זאל ער נישט מתייאש זיין פון רחמים, ווייל א מענטש איז דאך נישט מתייאש פון עפעס וואס איז זייער וויכטיג פאר אים. אבער דער מוידעד האט אים אנגעשמעקט אז ער וויל אונז טויזנט, אבער ער וויל עלף הונדערט דא. ער מאכט שוין געציילט צו טויזנט. דו מאכסט א חילוק ווייל ס'איז וויכטיג. איך זעה נישט, ווייל ס'איז וויכטיג דארף מען היינט צו האבן דמיונות. אז איינער איז... אפשר איז נישט דא אזא קעיס, אפשר וועט איך זאגן סטאטיסטיקס, מיינט דאך נישט גארנישט. סטאטיסטיקס מיינט סך הכל אז ס'איז דא נאך אן אנדערע טשענס. אבער א זאך וואס איז שוין געווען, איינער האט עפעס א... עפעס א מחלה. ער האט א קראנקע מחלה. איך ווייס נישט וואס. ער זאגט, ס'זאל האבן אוועקגעגאנגען, כולי. ס'זאל האבן אוועקגעגאנגען. פארוואס זאל אייניגען? סיי וועג דא, האבן מוז מספלל זיין אז עס האט געשען צו אים אז עס זאל לאבן א ישועה.

Speaker 2: נאכאמאל, צו מען מעג נישט בעטן אויף א חיסל דרך אתבא, צו מען מעג אויך בעטן אויף עפעס וואס איז געשעדט זייער זעלטן. עפעס וויל עס אויף די חשמונג...

Speaker 1: ניין, מודי, אז איך גיי איך וועלכע שריין געוועזן זיך אין ישער, ווייל ס'איז א מין א עם נומנות. וואס עס האט שוין אפגעציילט. אקע, איך קען דיך זאגן...

Speaker 2: אבער איינער וואס איז נישט מען נומען ביי ווייל די טשענסס זענען זייער הויער ווייל נישט מען זיין פונקט פארקלערט ער וויל זיך זייער שטארק לעבן בעטער אייבערשטער אז די איינס פון טויזנט מענטשן אויף רעגן גראפן זאל זיין איך...

Speaker 1: ווייט ווייט you keep on putting in דאס זייער ווייל ער וויל זייער שטארק די ישראל ווייל זייער שטארק... יא... אבער זעק דאך די בעיסיג וואס מיר רעדליך פון א מענטש'ס רעגן לעשיות סיפורי הייבערשטא.

Speaker 2: ניין ניין ניין רעדליך מיינט רעדליך פון די רעאליטי נישט רעדליך פון די מיונות. דאס איז וואס די ווילסט זייער שטארק מאכט עס נישט מער. דאס איז מאכט עס...

Speaker 1: קענסט פרעגן ר' מיילך בודדמאן? איך ווען פארציילן 24 מופסים פון מענטשן וואס האבן מדי'ט?

Speaker 2: נאכדעם פונקט איז געשען... אוודאי עס איז געשען דירעקט, עס איז געשען אז פונקט דאן יענע טאג איז געווען העפסק אז זיין נייבער עס איז צו געווארן. איך קען דיר פארטעלן, איך קען דיר אויסטראכן אסאך מעשיות ווי עס קען העלפן, נאר זייער זאך איך וועלכע שטראכנען.

Speaker 1: אבער דאס איז אנדער גוט, מען קען נישט בעטן אויף א א שינוי יעצט היידער עולם, ווייל ער וויל האבן א גרעסערע גורם. אבער א מענטש האט רעכט צו וועגן פאר דיין...

Speaker 2: וועיט, וועיט, יו זאגט מיר חדש און נאך חידוש, וואס עס שטייט נישט. דו האסט א דני חידוש. אז אויב עס איז זייער וויכטיג, וועלסט מעג איך יא בעיקענען אויף איין העס. ווייל עס איז זייער וויכטיג, ער מאכט אז ער זאל ווערן רייך אדער ארים אדער אזוי ווייטער, עס שטאט אייבערשטער פון וויל אזוי, דו ביסט קלוגער פון דער אייבערשטער? דו האלטסט אז מ'דארף אריינטאנצן פון א דאך און לעבן ווייטער? דו שטעלסט א תפילה לשווא.

Speaker 1: אקעי, לאמיר גיין לערנען דאס. דו זאגסט אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל מ'זעט...

דו זאגסט אן אינטערעסאנטע זאך, ווייל דאס איז דאך א פשוט'ע זאך. דו קענסט נישט זאגן ווייל מענטשן טארן נישט מתפלל זיין פאר זייער לעבן אויב האסטו באקומען קענסער און ס'איז זייער א הויכע טשענס צו שטארבן. ס'מאכט נישט קיין סענס. ווייל ס'איז דאך רשות, ס'איז א רשות'דיגע זאך צו זאגן אזא זאך. ס'איז רשות קענען בין אדם לחברו צו זאגן אזא זאך. ר' יוסף, דאס זענען זאכן וואס מ'טאר נישט זאגן, ווייל מ'טאר נישט זאגן, ווייל אונז האבן אויך בין אדם לחברו, ווייל מ'זאגט עס נישט.

א מענטש האט אים אנגעשמעקט, ער וויל יעצט האבן מער אין זיין גורן. ס'איז קעגן דעם אייבערשטנ'ס בריאה, אונז איז קעגן די טבע, איז דאס. אבער א מענטש פייט פאר זיין לעבן, זאל ער יעצט טשעקן? און אויב ס'איז מער ווי רוב, מ'דארף גיין אויך רוב, אה... מער ווי 50% שטארבן, זאל ער שוין געבן צו עוואל, און מאכן נישט קיין סעדים.

Speaker 2: אקעי, אקעי, ווייסט ער איז נישט רוב, יעדער.

Speaker 1: אקעי, דארף מיר וויסן. אויב עס איז אויף די סטעידזש וואס מען קען מער זיין אויף זיין פרוייע, איז נאזארק אייגונה. זיין פרוי איז נישט א גיונער, איז דאך שוין א געשטארבענער, נישט דארף א זאך, און נאר ערקענט דאס דאך. ער לעבט נאך, ער לעבט נאך, אבער אויב איינער זעהט נאר דעיס, און שפעטער... אויב עס איז 0.99% ער איז געגארן געווען א מיים צו א שלעמסאפט, ער פרשט אז עס איז נאך דא, אז עס וועט טון טבער נאך שייך אז דער מענטש זאל אויסגעהיילט ווערן, און אונזער בארי איז עס אייביג מער קאמפלעקס, אפילו אויב די טשענסס זענען זייער הויך, בעט ער אויף די אייבערשטע שוין אים העלפן, אפילו אויב מען מעגט בעטן פאר די אייבערשטען פאר א ישועה, מען דארף וויסן די געטער, לכאורה דער ווארט דא איז, וויפיל מען מעגט בעטן א זאך וואס איז שינוי טבער של עולם. ווען מען ווערט צו ווערן אויסגעהיילט, אפילו אויב די טשענסס זענען זייער קליינע, עס איז שינוי מסדר העולם.

נאך אמאל, אז א גורן אויף די וועט עס שוין מודד געווען, עס זאל יעצא די אייבערשטען וואקסן נאכדעם, למער פלייע, עס קען זיך נישט מאכן, עס מאכט זיך נאך אזוי פיל ביז עס מאכט זיך אז מענטשן מוזטער, אזוי אויף מען די 99% שטאטן, האט מען טאל געצײלט די געלט און מען האט באנאכטן געוואקסן א ס'עצה, עס איז געווען א מטעות און דער ראנג, עס איז זייער שטאל, עס מאכט זיך זיין די פירק, א נחסת'ל בית המדרש, זאג דער עמבום.

Speaker 2: ניין, דו ביסט גערעכט, אבער מ'דארף טראכטן, די גמרא איז יא דא אפשר אן עקזעמפל. דו ביסט גערעכט אז די רמב"ם'ס עקזעמפל וואס ער ברענגט איז אפשר א שוואכע זאך.

אויף די אנדערע זאך, אז עס וועט זיין א בן זכר נישט קיין נקבה, איז דאך אויך א...

Speaker 1: ניין, דאס איז אויך, עס איז א "שמא כל צבא בעיא", "לא משום דלאו רעותא היא אלא משום דלאו רעותא היא בביתא", רייט? וואס מיינט דאס? ער הערט אז מ'פארן עמבולענסעס, "רבונו של עולם, העלף אז עס זאל נישט זיין מיינס".

ער קען זאגן, "רבונו של עולם, העלף אז יענער דער חולה זאל איבערלעבן".

הלכות תפילה — תפילת שוא, נכנס לבית המדרש, וברכת הודאה

המשך דיון וועגן תפילת שוא

Speaker 1: נכנס לבית המדרש, זאגט דער רמב"ם.

Speaker 2: ניין, דו ביסט גערעכט, אבער מ'דארף טראכטן, די גמרא איז יא דא אפשר אן עקזעמפל. דו ביסט גערעכט אז די רמב"ם'ס עקזעמפל וואס ער ברענגט איז א שוואכע זאך. אבער די אנדערע זאך, אז ס'זאל זיין א בן זכר, נישט קיין נקבה, דאס איז אויך אן עקזעמפל. "שמא כל צבאו יבואו", ואמר לשליח "רוצה אני שיהיה זה בביתי", רייט? וואס מיינט דאס? ער הערט אז ס'פארן עמבולענסעס, "רבונו של עולם, העלף אז ס'זאל נישט זיין מיינס." ער קען זאגן "רבונו של עולם, העלף אז יענער חולה זאל האבן א רפואה שלמה", אבער דאס מאכט עס נישט... ניין, דאס איז אויך עפעס וואס איז שוין געשען. ווייל ס'איז שוין געשען.

ער קען בעטן "יהי רצון אז אויב איינער אין מיין שטוב האט יעצט אן עמבולענס, זאל ער האבן א רפואה." דאס קען ער בעטן. יהי רצון לטובה תוך ב' שעות מאכט נישט קיין סענס, ווייל ס'איז שוין. דו הערסט די הצלה מענטשן זענען שוין אין א הויז, וואס בעטסטו יעצט? און אויב איז עס יא יעצט, איז די אייבערשטער נישט מעכב צו מאכן א פריוואטקייט אויף זיין שכן? אבער א ישועה קען מען בעטן. איך קען טראכטן בערך אזויפיל וועגן ווי איך קען טראכטן אויף אנדערע זאכן. אקעי, לאמיר גיין ווייטער.

דיון: די שאלה פון בן איש חי וועגן "נכנס לבית המדרש"

Speaker 1: וועגן בית המדרש, "נכנס לבית המדרש". די בן איש חי, איך ווייס נישט, די שאלה איז א גוטע שאלה. וואס וואלט געווען די זעלבע שאלה אויב מ'זאל זאגן פאר א מענטש וואס איז נאך נישט שלם? מ'זאל אים זאגן "גיי אריין אין בית המדרש"?

Speaker 2: ניין, יא, מ'קען אים זאגן, ס'איז ענליך.

Speaker 1: ניין, ס'איז טאקע א שאלה, מ'קען אים דאס זאגן לענינננו, נו פראבלעם, מ'קען אים דאס זאגן.

חזרה צו די יסוד פון תפילת שוא — סטאטיסטיקס און טבע

Speaker 1: אקעי, בעצם די מחלוקת איז וועגן מערערע זאכן. די שאלה איז צו סטאטיסטיקס, איז דאס אן הונדערט פראצענט זאך, אדער איז עס אפילו ניינציג-ניין פראצענט? ניין, איך זאג פונקט פארקערט. מ'לייגט עס אריין נאך דא אז ס'קען נאך געשען בדרך הטבע. ס'איז איין גדר.

וועגן דעם האט ער טאקע געזאגט א גרויסן חידוש, ס'איז נישט א גוסס. וואס מיינט נישט א גוסס? נישט א גוסס מיינט אז ס'איז נאך דא עפעס א טשענס. נאך דא א טשענס מיינט אז ער זאל נישט שטארבן יעצט און ער זאל נאך לעבן ביז ער קומט אן צו די נעקסטע רפואה, ביז אפשר א דאקטאר קומט מיט אפשר א חידוש. די וועלט ארבעט דאך אזוי, די וועלט איז פול מיט מירעקלס. דאקטוירים זאגן "יענער איז א מירעקל". א מירעקל מיינט אז ס'איז קעגן די סטאטיסטיקס. קעגן די סטאטיסטיקס געשעט. עפעס וואס איז שוין געשען אין די עבר קענסטו נישט טוישן. א גוסס איז ווייטער נישט.

סאו רבי יצחק, דו ביסט אויך מודה אז מ'זאל זייער שטארק מתפלל זיין, יא? איך ווייס נישט, איך בין נאך נישט זיכער. מ'קען נישט בעטן אז די קענסער זאל ווערן... זייער גוט, ווען רעדט מען? ס'איז דאך נישט שייך, אבער ס'זאל זיין בעסער ווי יעצט, ס'זאל זיין די בעסטע. מ'קען אפילו בעטן אלעמאל וואס מ'איז מתפלל פאר. דאס איז די אמת, מ'בעט נישט דעם אייבערשטן פונקטליך וויאזוי די ישועה זאל זיין. מ'בעט אז ס'זאל זיין בעסער ווי יעצט.

זייער גוט, אלעמאל וואס מ'איז מתפלל איז גוט. נאר מ'קען אויך בעטן פאר די ישועה, ווייל געוועגליך, כמעט אייביג, איך רעד נישט ווען איינער האט דא א זיידע וואס איז הונדערט און דריי יאר, און ער זאגט מ'זאל מתפלל זיין ער זאל לעבן ווי לאנג מ'איז מתפלל פאר א רפואה, איז א גוטע פלאן, ארבעט דאך אויף א רפואה. אבער אייביג, יעצט זאגסטו א נארמאלע זאך, דו זאגסט נישט קיין חידוש.

דער גדר פון תפילת שוא — אבסורדע תפילות

Speaker 1: איך זאג, מ'קען געבן רוב תפילות וואס מענטשן זענען מתפלל מאכט סענס. די זאכן וואס די משנה כאפט אן ארויס ווי תפילת שוא, זענען אבסורד תפילות, ס'איז נישט "שלא יאייר בביתי". דאס הייסט תפילת שוא. אבער ווען ס'קומט פון א גוטע פלאץ, קען מען נישט שטיין אויף אים פון תפילת שוא, ווייל אין סטאטיסטיק, נישט זיכער.

דער מוסר ווארט זאגער, איך וויל נישט זאגן אז ער איז א נאר, ער ווייסט נישט בכלל וואס מיינט תפילה, זיין תפילה איז נישט קיין גוטע תפילה, ער מיינט אז דער אייבערשטער קען מאכן א נס אויך. ניין, I don't think so. מ'זאל זיין פארקערט, מ'זאל זיין תפילה. דו רופסט זיך סתם אן א נארישע סטעיטמענט.

דיון: דער ביישפיל פון קאפוויי — חילוק צווישן עתיד און עבר

Speaker 2: וואס איז אזוי אנדערש? לאמיר פארשטיין, וואס איז אזוי אנדערש? ס'איז דאך נישט די זכר מיט ש... איך ווייס נישט וואס, קאפוויי זאל אוועקגיין. לאמיר נעמען א פשוט'ע זאך, רייט? לאמיר זאגן אז די קאפוויי זאל אוועקגיין. ווען דו בעטסט אז ס'זאל אוועקגיין, בעטסטו פאר עפעס פאר די עתיד, נישט פאר די עבר.

אבער איינער וואס זיין קאפווייטאג האט נישט אנגעהויבן א שעה צוריק, ער בעט דעם אייבערשטן, "באשעפער, איך וויל דו זאלסט אוועקנעמען נישט נאר די קאפוויי פון יעצט, נאר דו זאלסט אויך אוועקנעמען די לעצטע האלבע שעה פון קאפווייטאג." דאס איז א תפילת שוא.

Speaker 1: איך האב נישט די כוחות צו לערנען פילאסאפיה. ער ווייסט נישט, וויאזוי הייסט ער, דער סאניק וועגדער? ער ווייסט נישט גארנישט. ער ווייסט אז ס'קען זיין א זכר אין די קבה, און מ'רעדט פון די צייט פון די

גמרא, איך האב טאקע נישט געוואוסט. און דעמאלטס איז געווען א זכר אויף דעם.

פרעג איך דיר, וואס איז אנדערש? לאמיר זאגן, ס'איז דא אזא סארט קאפוויר וואס די טבע, ווי אלע דאקטוירים זאגן, נישט ניינציג פראצענט, הונדערט פראצענט, דאס איז א זאך וואס לעצט פאר צוויי וואכן. בעט איך אז ס'זאל לעצטן נאר איין וואך פאר מיר. ס'איז נישט אנדערש, דעמאלטס ביסטו מסכים אז ס'איז ענליך צו די ליסט וואס ס'איז דא?

Speaker 2: ניין, דעמאלטס וואלט דער רמב"ם געזאגט 'הרי זה', ער האט נישט געזאגט... דער רמב"ם וואלט עס איבערגעזאגט צוויי מאל אנדערש. ס'איז א זאך וואס דער באשעפער זאל עס קענען דורכטראגן אדער... א תפילה דארף מען מסביר זיין, איין מאל עס טוישן צו וואס ס'איז דא מאכן צו א נקיבה, אויך ווען ס'איז שוין דא קען מען טוישן, אזוי ווי זיין טאכטער איז געווארן א זכר. אלעס איז דא.

דער יסוד פון תפילת שוא — מען בעט נישט פאר עפעס וואס דער איבערשטער טוט נישט

Speaker 1: אבער די משנה דארט וויל זאגן אז מען טאר נישט מאכן א תפילת שוא, ווייל דאס איז נישט שייך, ווייל מען בעט נישט דעם איבערשטער... ווייסטו וואס, לאמיר זאגן אנדערע ווערטער. מען טאר נישט זאגן 'רבונו של עולם, באשאף א שטיין וואס דו קענסט נישט אויפהייבן'.

Speaker 2: ניין, ניין, ניין, נישט נאר דאס. דער אייבערשטער קען זייער גרינג טוישן א זכר שבאשה צו א נקיבה. פאר'ן אייבערשטער איז נישט שווער בכלל. ס'איז שוין פיל געמאכט געווארן אין די היסטאריע ביי דינה, איך ווייס נישט ווען. ס'קען זיין, ס'רעדט זיך פון דעם, ס'איז זייער גרינג פאר'ן אייבערשטער. נאר ער טוט נישט אזעלכע זאכן, כמעט קיין איינמאל נישט. ממילא בעט מען נישט, ס'איז א תפילת שוא, יא? א תפילה, ס'איז... מען רעדט נישט.

Speaker 1: און דא איז אן אנדערע זאך, ס'איז א געוויסע מחלוקת. פארוואס? ער קען דאך טוישן, ס'איז דאך נאכנישט געבוירן געווארן. ס'איז דאך נישט קיין אנדערע טבע.

Speaker 2: אה, גוט מארגן, ס'איז צוריק צו די טבע וואס זאגט אים וועלכע תפילה מען דארף מתפלל זיין. זייער גוט.

הלכה כ"ג: נכנס לבית המדרש

Speaker 1: שוין, **הריני נכנס לבית המדרש**. יעצט דארפן מיר וויסן צי איך דארף מתפלל זיין די תפילה, ווייל ס'איז נישט מסכים צו מיינע הלכות. איך וועל שוין זאגן וויאזוי דאס איז צו פארשטיין. איינער גייט מיט א 'סטעיט אוו מיינד', ער גייט נישט אין א פלאץ, ער גייט אזוי ווי דו זאגסט אבער מיט א 'סטעיט אוו מיינד', ער גייט צום שיעור, ער גייט לערנען מיט א חברותא. ***יהי רצון מלפניך ה' אלוקי שלא אכשל בדבר הלכה***, ער זאל נישט נכשל ווערן אין א דבר הלכה, **שלא אומר על טמא טהור ועל טהור טמא, ועל מותר אסור ועל אסור מותר.**

דיון: "טמא טהור" — פסק אדער לימוד?

Speaker 2: אינטערעסאנט, ווייל די זאך סאונדט מער ווי ער גייט פסק'ענען, ער גייט אזוי ווי אין א בית הוראה צו זיין א מורה הוראה. צי ער מיינט 'טמא טהור' אין די סוגיא, אדער ער מיינט פאר א פסק, אז קיינער זאל נישט קענען פרעגן?

Speaker 1: אה, ער מיינט נישט הלכה למעשה. עס קען זיין יעצט גייט מען דורכלערנען די סוגיא, ער זאל נישט... אה, ער זאל נישט מקבל זיין שמועות אנדערש. 'סטעיט אוו מיינד' ער גייט איבערנעמען שמועות און ער גייט רעדן. אין בית המדרש גייט מען נישט פסק'ענען, נאר 'שלא אומר על טמא טהור' מיינט ער זאל נישט נאכזאגן פאלשע זאכן. נישט פסק'ענען הלכה למעשה, אבער ער זאל נישט זיין מקבל א שבועה, א שמועה, ער זאל נישט האבן א קושיא בדבר הלכה. ער זאגט שוין דעם צווייטן מאל "אל יכשל בדבר הלכה".

"וישמחו בי חברי" — די תפילה אויף די חברים

Speaker 1: יא, אבער וואס זאגט ער ווייטער? **וישמחו בי חברי**. עס איז לכאורה א פאקט, איך מיינט אזוי, זאל נישט זיין אז איך מאך א טעות און דער עולם לאכט אפ פון מיר, און זיי זענען העפי. אדרבה, פארקערט, עס זאל זיין מתקבל ביי מיינע חברים.

Speaker 2: יא, אבער **אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם**, דאס איז דאך פונקט דאס פארקערט. פארוואס זאל ער מתפלל זיין? ער פארשעמט זיך ביי די חברים ווען ער בעט אין זיין תפילה, ער פארשעמט זיך. בכלל טראכט מען אזא אפשר פון זיך פרייען? פארוואס זאל זיין "ואשמח בהם"? מענטשן זענען מענטשן, מ'איז מתפלל, פארוואס דארף מען דאס בכלל? "אל יכשלו חברי בדבר הלכה ואשמח בהם", דאס איז די פראבלעם מיט די קשיא.

Speaker 1: יא, יא, יא, ס'איז נארמאל.

די סכנה פון בית המדרש — קאמפעטישן און פארשעמונג

Speaker 1: טראכט אריין אין בית המדרש, וואס איז די גרעסטע דייטש אין בית המדרש? אז מ'קען זיך דינגען, איינער גייט זאגן אזוי, יענער גייט זאגן אזוי, און ס'וועט... אדער... ער בעט פאר די גוטע מידות, ער בעט ער זאל נישט מאכן א כשלונו אין זיינע חברים זאלן אויך נישט מאכן א טעות און ער זאל זיך נישט פרייען. ס'איז ביידע. אפילו אויב זיי מאכן א טעות זאל ער זיך נישט פרייען, אדער עס זאל נישט געשען.

Speaker 2: אה, עס זאל נישט געשען אז זיי מאכן א טעות וואס זיי שעמען זיך און ער פרייט זיך. ס'גייט ביידע.

Speaker 1: ס'איז א פראבלעם אין בית המדרש, דאס איז די דייטש. מ'דארף מאכן אן אנדערע שמחה, מ'דארף זען אז מ'זאל לאכן פאר אנדערע סיבות, נישט ווייל יענער האט געמאכט א מיסטעיק, אדער אונז זאלן זיך קריגן ווייל אונז זענען ביידע מיסטעיק. ניין, אונז זענען העפי, אבער מ'איז... ס'איז א ביישפיל.

Speaker 2: ניין, דאס איז די דייטש, ס'מאכט סענס. אזוי ווי אין מרחץ מאכט זיך אז מ'ווערט פארברענט, אין בית המדרש מאכט זיך אז מ'ווערט פארשעמט.

Speaker 1: ניין, דאס איז די... אוקעי, אויב מ'גייט זיך נישט שלאגן קיינמאל דארף מען נישט האבן קיין תפילה. האט עס מבטל געווען א תפילה פון די תורה? ניין. אין בית המדרש קאכט זיך, ס'קען זיין דאס, מ'איז מתפלל, ס'איז נישט געשען. אקעי. איך האב אמאל געטראפן א רמז אין די ראשי תיבות פון די תורה.

Speaker 2: נו, מ'לערנט נישט דיבורי הלכה, נאר מ'לערנט אנדערע זאכן, מ'לערנט שולחן ערוך, מ'לערנט גמרא, מ'לערנט זוהר, וואס איז די חילוק?

Speaker 1: אקעי. אבער גארנישט קען נישט זיין דאס.

הלכה כ"ד: ביציאתו מבית המדרש — ברכת הודאה

Speaker 1: אין בית המדרש מאכט מען אויך א ברכה, מ'זאגט **מודים אנחנו לך ה' אלקינו**, מ'מאכט א ברכת הודאה אזא. מ'דאנקט דעם אייבערשטן **ששמת חלקי מיושבי בית המדרש ולא שמת חלקי מיושבי קרנות**. אז איך בין צווישן חברים פון יושבי בית המדרש, נישט די וואס זיצן ביי די קארנער פון די סטריט און פארברענגען.

"חלקי" — מיין פלאץ אין לעבן

Speaker 1: "חלקי" מיינט כפשוטו, מיין דזשאב, מיין חלק בחיים, מיין סטאטוס, מיין פלאץ וואו איך דריי מיך. ס'קען זיין יושבי קרנות, מיר האבן געלערנט, ס'קען זיין אז ס'מיינט בכלל מענטשן סוחרים. ס'איז דא צוויי טייטשן, מיר האבן געלערנט אויך אין הלכות קריאת התורה. דאס וואס דו זאגסט, קיביצע זיצערס, ס'קען זיין אז ס'מיינט מענטשן וואס זענען עוסק אין... **שיחי בי יושבי שער, ונגינותי שותי שכר**, "יושבי קרנות". ס'קען מיינען סטארס, סוחרים. מיין חלק איז תורה, נישט ארבעטן.

"שאני משכים והם משכימים"

Speaker 1: **שאני משכים והם משכימים.** אונז זענען בעצם גאנץ ענליך, אונז ביידע שטייען אויף, אונז ביידע גייען מיר אונז ארבעטן שווער. דער וואס קומט אין כולל עלף אזייגער קען נישט זאגן דאס. **אני משכים לדברי תורה והם משכימים לדברים בטלים.** אה, ס'איז דא סוחרים וואס גייען אויך טענה'ן, "פיל איך נישט אזוי שלעכט". איך שטיי אויף לדברי תורה, זיי האבן אבער א סדר לעבן, איך שטיי אויף לדברי תורה. **אני עמל והם עמלים.** ביידע מוטשען זיך, קיינער האט נישט קיין איזי לעבן. **אני עמל ומקבל שכר, והם עמלים ואינם מקבלים שכר.** ס'שטייט שכר עולם הבא, יא? איך קום דיר שכר, איך קום דיר שכר, איך קום דיר עבודה.

"אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת"

Speaker 1: **אני רץ והם רצים. אני רץ לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת.** זיי גייען אין קבר. וואס איז זייער ענד דעסטיניישאן?

Speaker 2: באר שחת מיינט נישט גיהנום? מ'רעדט פון ממש שלעכטע אידן.

Speaker 1: ווען דער רמב"ם האט אויסגערעכנט אין סוף הלכות תשובה לשונות פאר באר שחת, האט ער געזאגט אז ס'איז איבוד הנשמה. קען זיין דאס איז די ווייל זיי האבן נישט קיין דעת, קען זיין אז זיי קענען נישט האבן קיין... ביז ער איז געשטאנען און ער האט גערעכנט אז ער האט סוף כל סוף תשובה געטון.

מוסר השכל: קאמפעטישן אין בית המדרש

Speaker 1: איך טראכט אז איינער וואס האט נישט געזאגט די תפילה פארדעם, און א גאנצן טאג איז געווען וואס איז געווען זיין פאן? וואס איז געווען זיין שמחה? איז נישט געווען שמחת התורה, ס'איז געווען א שמחה פון אז די חבר איז נעקסט דאר געווארן. ער גייט אויף פונקט ווי די יושר'ס קרנות. וואס איז די יושר'ס קרנות א גאנצן טאג? ער פרייט זיך אז ער האט געמאכט מער געלט ווי די חבר, ער קאמפיט. איינער וואס ביים לערנען איז ער אויך אין א קאמפעטישן, איך ווייס נישט וויפיל ער קען זאגן.

ברכות הדרך, כללו של דבר, וכל המרבה להודות

הנכנס לכרך - ברכות הכניסה והיציאה

Speaker 1: אקעי. ס'איז דא איין חלק אין בבא בתרא, זייער גוט, וואס איז די קליינע חלק אין בבא בתרא?

לאמיר זען די רמב"ם זאגט דא, "וכל מה שאינו כו'", יא, די רמב"ם זאגט "דרך משל ביי שחרית".

Speaker 2: דו ביסט גערעכט, דו האסט געזאגט אן פערדעל, נאר איך האב נישט געזען. דו ביסט גערעכט.

Speaker 1: סאו וועגן דעם וואלט איך געזאגט אז יושבי קרנות מיינט נישט דער וואס גייט ארבעטן, ווייל די איד גייט אויך, ווען ער גייט ארויס פון בית המדרש גייט ער ארבעטן. ווי גייט ער מציאות'דיג? ער גייט ארבעטן.

Speaker 2: ארבעטן וואס דו מיינסט ביינאכט ער גייט אהיים שלאפן.

Speaker 1: יא, מ'מעג דאך מאכן פרנסה אויך.

Speaker 2: ער רעדט פון די יושבי קרנות ווען זיי ארבעטן נישט.

Speaker 1: זייער גוט, ער פארברענגט, אנשטאט ער לערנט קוים נישט.

שוין, **"הנכנס לכרך"** ווען ער גייט אריין אין די שטאט, **"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתכניסני לכרך זה לשלום".** לכאורה מיינט דאס ער גייט צו א ביזנעס, צו א מארק.

Speaker 2: א שטאט, כרך, אידן וואס גייען אריין אין שטאט, וואס איז די נקודה? ס'מיינט ער טרעוולט, ער גייט אריין צו א נייע שטאט, ס'קען נישט זיין זיין שטאט.

Speaker 1: אבער ניין, אונז זאגן דאס פאר תפילת הדרך.

Speaker 2: און די רמב"ם זאגט נאר די עיקר תפילת הדרך, זאגט די רמב"ם ביי די טאנקען אז ווען ער איז ארויסגעגאנגען.

Speaker 1: נישט די כרך מיינט אז ער פארט, אזוווי אונז טון תפילת הדרך.

Speaker 2: אקעי, אבער דא איז מער וועגן די כניסה לכרך, נישט אויפ'ן וועג. וועג איז א סכנה, איז איין זאך. די כרך איז די שטאט. ער גייט פאר מאכן דארטן חברים, אדער ער גייט פאר ביזנעס.

Speaker 1: אבער קלאר, יעדע נייע שטאט, אפשר איז דא א גוי וואס גייט דיר געבן א טיקעט, איך ווייס נישט, א פארקינג טיקעט, איך ווייס נישט. אויפ'ן וועג איז איינער פרייען זאלן.

"הנכנס לכרך, יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתכניסני לכרך זה לשלום". אה, ניין, אפילו די כניסה, **"ואם נכנס בשלום"**. **"אם נכנס בשלום"**, דאנקט ער די אייבערשטער, **"מודה אני לפניך ה' אלוקינו שהכנסתני"**.

אז עס זעט אויס אז די אריינגיין איז געווען, מ'דארף דורכגיין די אמבטיות, מ'דארף... ס'איז א סטראגלדיגע זאך.

כשיבקש לצאת, בעט ער א תפילה אז ס'זאל קענען ארויסגיין, **"יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו שתוציאני מכרך זה לשלום"**. און ווען מ'איז יצא בשלום, מ'זאגט ער אזוי, ס'איז דא א לענגערע, **"מודה אני לפניך ה' אלוקי שהוצאתני מכרך זה לשלום, וכשם שהוצאתני לשלום, כן תוליכני"** - אז מיין נעקסטע פלאץ וואו איך גיי ווייטער זאל זיין לשלום, **"ותסמכני לשלום, ותצעידני לשלום"** - זאלסט מיך באגלייטן, יא, זאלסט טרעטן מיט מיר, יא, טריט. **"ותצילני מכף אויב ואורב בדרך"** - און איינער וואס איז... ס'איז דאך דא גנבים, ליסטים בדרך.

זייער גוט.

כללו של דבר - לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא

ענדיגט די גמרא אזוי, **"כללו של דבר, לעולם יצעק אדם על העתיד לבוא"**. א מענטש זאל אייביג שרייען, בעטן דעם אייבערשטן, מתפלל זיין אויף די עתיד לבוא. אזוי ווי למשל, אז ער גייט אריין אין בית המדרש, ער זאל האבן גוטע מידות, ער זאל לערנען גוט. אדער די אנדערע זאך וואס מ'האט געלערנט פריער, ער גייט אריין אין מרחץ, **"ויבקש רחמים"** - ער זאל בעטן רחמים פון אייבערשטן, לשון תפילה ובקשת רחמים.

און נאכדעם, **"ויתן הודאה על שעבר"** - און ער זאל דאנקען דעם אייבערשטן אויף דאס וואס ער איז שוין דורכגעגאנגען, **"ויודה וישבח כפי כחו"**.

דיסקוסיע: וואס מיינט "כפי כחו"?

Speaker 2: אה, "כפי כחו" מיינט אז מ'קען נוצן די אייגענע לשון?

Speaker 1: לכאורה דאס מיינט עס. ווייל ער האט דאך געזאגט, ווען ער זאגט אז די ערוך מברך האט ער אויך עפעס געזאגט "כפי כחו". סאו, אין זיין אייגענע לשון אזוי ווי.

זייער אינטערעסאנט. סאו, אסאך פון די ברכות זענען אזעלכע סאדזשעסטשענס, און מ'קען נוצן די אייגענע לשון. אזוי סאונדט עס.

דיסקוסיע: ווען זאגט מען בקשה און ווען הודאה?

Speaker 1: אבער איך וויל פארשטיין, די "כללו של דבר", ער רעדט ביי די זעלבע געשעעניש זאל זיין "יצעק על העתיד" און "יתן הודאה", אדער פארדעם זאל זיין א "יצעק" און נאכדעם ווען ער ענדיגט "הודאה"?

Speaker 2: ווייל ביי די תפילות וואס מ'האט יעצט געזען, טוט מען דאך ביידע יעדע מאל.

Speaker 1: ס'קען זיין יעדע מאל אזוי ווי אויף די קראך האט ער געזאגט סיי א בקשה, סיי א הודאה.

Speaker 2: זייער קלאר. דאס איז א מדרש. פארדעם און נאכדעם.

Speaker 1: זייער קלאר. דו זעסט זייער קלאר.

קען זיין אז דאס איז אויך די צוריקשטויס, אז מ'זאל האבן אזא ידיעה אז ביי די פארדעם זאל מען אויך זאגן, "באשעפער, דו האסט מיר געהאלפן ביז יעצט, בעט איך דיר, העלף מיר." אזויוי,ביידע זאכן קענסטו טון. די פוינט איז אלעמאל.

אז די זאך וואס דו זאגסט, איך האב דיר געגעבן א באנטש פון קעיסעס, אפשר מיינט ער אז דאס איז די כלל שבו. ס'האט דיר געגעבן אסאך די גמרא וויאזוי, און אזא קעיס, אבער דאס טוט נאך אסאך טויזנט זאכן. איז די זאך פארדעם עס צו זאגן נאכדעם.

דער רמב"ם ברענגט נישט אלעס

דער רמב"ם ברענגט נישט, למשל, איך געדענק אין א גמרא אז ווען איינער איז געווען א חולה שנתרפא און ער קומט צוריק, זאל מען זאגן "ברוך רחמנא דיהבך לן ולא יהבך לעפרא", און נאך אזעלכע אופן'ס פון די גמרא. דער רמב"ם ברענגט נישט אלעס, אבער ער זאגט אזויוי, נעם פון דא די געדאנק וואס ער האט געזאגט.

ווען דו פרעגסט אויף סיי וועלכע פארוואס מ'מאכט נישט א ברכה, אויב א מענטש גייט צו עפעס א מורא'דיגע שיינע איווענט, ס'איז נישט דא קיין זעכציג טויזנט אידן, אבער עפעס וואס נעמט אים זייער שטארק איבער, זאל ער זען יא עפעס צו מאכן א ברכה. ער זעט אויף דארטן אסאך מענטשן וואס ער האט נישט געזען, אפשר מאכן שהחיינו. אפילו ס'איז נישט קיין ברכה, קען זיין אזא לשון סתם.

Speaker 2: יא, אדער א סכנה זאל נישט זיין אזא מלכות וכדומה.

כל המרבה להודות את ה'

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, **"כל המרבה להודות את ה'"**, ווער ס'איז מרבה צו דאנקען דעם אייבערשטן, און ער זאגט אויך ארויס די ווארט "את ה'". איך מיין אזויוי, ווייל מ'האט דאך יעצט געלערנט וועגן תפילת שוא, מ'איז אזויוי אביסל אפגעשראקן פון תפילת שוא. אבער דאך, די כלליות'דיגע זאך, איך מיין דאס איז וואס דער רמב"ם זאגט דא, יא, מ'דארף טאקע מורא האבן פון תפילת שוא, אבער דאס איז א קליינע דעטאל. די גרעסערע פיקטשער איז, ווי מער דאנקען דעם אייבערשטן איז בעסער.

"לכאורה כל המרבה להודות את ה' ולשבחו תמיד", אז ער זאל האבן אסאך געלעגנהייטן, אז ער זאל האבן ביי פארשידענע געשעענישן אין זיין לעבן דאנקען דעם אייבערשטן, **"הרי זה משובח"**.

דיסקוסיע: פארוואס "להודות" און נישט "לצעוק"?

ס'איז אינטערעסאנט אז דער רמב"ם זאגט נישט "כל המרבה לצעוק". אבער די לשון איז אויך שייך, ווייל ער איז משבח איז ער אליין משובח. פאר א מענטש וואס זאגט אייביג שבח.

פארוואס שטייט נישט "כל המרבה לצעוק"? "הרי זה מצועק", וואס זאל ער שטיין? ער זאל געשריגן ווערן?

Speaker 2: אקעי, דאס איז נאט... איך מיין אז ער זאגט, פשטות מיינט ער אז א מענטש וואס איז לויט די הלכה איז ער משובח, ער איז ראוי לעשות כן.

Speaker 1: איך טראכט אויך אז דאס איז ער זאגט, מ'דארף צועק זיין להבא און מודה זיין על לשעבר. פון דעם אז מ'דארף צועק זיין על לשעבר רעדט ער צומישט די זאך.

דיסקוסיע: מודה להבא?

Speaker 2: אויב מ'איז נישט מודה אויף להבא, אזוי סאונד עס.

Speaker 1: אמת? א גאנצע שורה ניגון נסחא אין די סידור שטייט מודה להבא, אויף די גוטס וואס גייט זיין.

Speaker 2: אבער וואס שטייט אויסער דעם? על פשטות, על הבא ועל העבר, איז ער מודה. אויב מ'מאכט פארקערט, איז מען צעמישט.

Speaker 1: רייט. שוין, ער האט קיין פייערקייט.

Speaker 2: רייט.

סיום - כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטובה

Speaker 1: דער רמב"ם האט אונז געווארנט, למשל, ער האט אונז געווארנט ביי "כשם שמברך על הרעה כך מברך על הטוב", אז ס'מיינט צו זאגן אז לגבי איין ענין דארף זיין "כך", אז ס'דארף זיין בלב שלם, אבער דער נוסח דארף זיין אן אנדערע.